

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลาก
สินค้าเกษตรอินทรีย์

นางสาวธีราพร อ่ำเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

Legal Measures Related to certification and Labeling
Organic Product

MSS THIRAPHON AMCHAROEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of law in Business Law

School of law

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

Thesis title: Legal Measures Related to certification and Labeling Organic Product

Researcher: Miss Thiraphon Amcharoen; **ID:** 2624000044;

Degree: Master of law;

Thesis advisors: (1) Dr. Varaporn Vanaphituk, Assistan Professor (2) Dr. Saravut Pitiyasak, Professor;

Academic year: 2020

Abstract

The purposes of this study are (1) to study the general concept of legal measures relating to the standardization and labeling of organic agricultural products in Thailand. (2) to study the legal principles relating to the standardization and labeling of organic agricultural products of Thailand, European Union and the United States. (3) to make a comparison between legal measures related to the certification and labeling of organic products Thailand, European Union and the United States. (4) to recommend guidelines for issuing regulations related to the certification and labeling of organic agricultural products in Thailand.

This research is qualitative research conducted by the documentary method. The data is collected from Agricultural Standards Act B.E. 2551 (2008) and related ministry announcements, including European union and the United States laws. This includes laws, books, articles, thesis, research reports, academic documents and electronic information related to standardization and labeling of organic products by collecting data from primary and secondary sources. In the analysis of research data, the researcher synthesize and analyze the qualitative data. The analysis was based on the content obtained from research papers and literature reviews in order to propose recommendation for guideline amendment.

The results show that: (1) consumers have the right to receive protection for certification and Quality and safe labeling of organic products. (2) the European Union and the United States have comprehensive and appropriate laws relating to the certification and labeling of organic agricultural products that are suitable for consumers. (3) according to the analysis of the Agricultural Standards Act B.E. 2551 (2008) and related ministries' notifications, they are not yet covered about setting standards; standard certification and labeling of organic products including regulatory agencies in comparison with the laws of the European Union and the United States which have the sui generis laws related to organic product. (4) provide guidelines issuing regulations on certification and labeling of organic products and the appropriate agency to supervise.

Keywords: Product label organic agriculture Standard Labeling

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ในการนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ล้ำเลิศ ที่ให้เกียรติรับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และศาสตราจารย์ ดร.สรารุจ ปิตียาศักดิ์ ที่ได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่เป็นกำลังให้แก่ผู้เขียนตลอดมา คือ ความรักและความเข้าใจจากครอบครัวและพี่น้อง ซึ่งให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนตลอดมา รวมทั้งกำลังใจจากเพื่อนๆ ร่วมรุ่นที่คอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จนผู้เขียนประสบความสำเร็จและขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ ได้ ผู้เขียนขอมอบความดีครั้งนี้ให้แก่ครอบครัว พี่น้อง ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้แต่งตำราหนังสือ ทุกๆ ท่านที่ผู้เขียนได้ใช้เป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ส่วนข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ธีราพร อ่ำเจริญ

กรกฎาคม 2564

สารบัญ

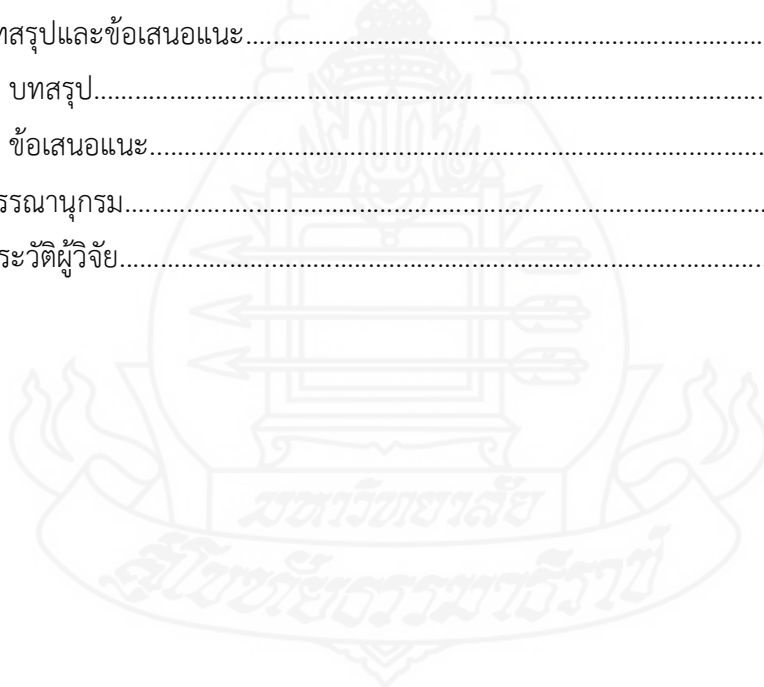
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. ประเด็นปัญหาการวิจัย.....	6
3. วัตถุประสงค์.....	6
4. วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
4.1 แบบการวิจัย.....	7
4.2 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง.....	7
4.3 เครื่องมือการวิจัย.....	7
4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	7
5. ขอบเขตการวิจัย.....	7
6. สมมติฐานการวิจัย.....	8
7. กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิดทั่วไปของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย.....	10
1. ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	10
2. ความหมายและประเภทของสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	15
2.1 ความหมายของเกษตรอินทรีย์.....	15
2.2 ประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	17
3. การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	24
3.1 มาตรฐานการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	24
3.2 ประเภทการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	31
3.3 หน่วยงานที่รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	37

สารบัญ (ต่อ)

4. แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค.....	41
4.1 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย.....	41
4.2 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในสหภาพยุโรป.....	46
4.3 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	48
บทที่ 3 หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้า	
เกษตรอินทรีย์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ.....	51
1. การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์	
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551.....	51
1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตร.....	52
1.2 ความหมายของมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	55
1.3 วัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	55
1.4 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	56
1.5 การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	57
1.6 หน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	60
2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์	
และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรป.....	62
2.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	63
2.2 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	65
2.3 การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	69
2.4 หน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	72
3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน	
และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา.....	74
3.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	74
3.2 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	76
3.3 การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	79
3.4 หน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ.....	90
1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	90
1.1 ปัญหาหลักเกณฑ์การกำหนดประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	93
1.2 ปัญหาหลักเกณฑ์ข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมี.....	96
2. ปัญหาการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	98
2.1 ปัญหาการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	98
2.2 ปัญหาการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	99
3. ปัญหาหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและ การแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	102
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	105
1. บทสรุป.....	105
2. ข้อเสนอแนะ.....	111
บรรณานุกรม.....	113
ประวัติผู้วิจัย.....	117

ญ

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลาก สินค้าเกษตรอินทรีย์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ.....	88
--	----

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ มกท.	27
ภาพที่ 2.2 เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน Organic Thailand	28
ภาพที่ 2.3 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ.....	28
ภาพที่ 2.4 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์.....	29
ภาพที่ 2.5 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์.....	29
ภาพที่ 2.6 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป.....	30
ภาพที่ 2.7 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา.....	30
ภาพที่ 3.1 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	57
ภาพที่ 3.2 เครื่องหมายรับรองและรหัสการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	58
ภาพที่ 3.3 เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน Organic Europe.....	72
ภาพที่ 3.4 เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน Organic United States of America.....	84

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันคนเราต้องการมีร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพที่ดี มีชีวิตชีวา เพื่อให้มีอายุที่ยืนนาน โดยปกติจะออกกำลังกายเป็นประจำและพักผ่อนร่างกายให้เพียงพอ แต่มีอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลดีต่อสุขภาพไม่แพ้การออกกำลังกายและการพักผ่อน นั่นคือ การเลือกรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ และอาหารที่ดีมีประโยชน์มีให้เลือกมากมายไม่ว่าจะเป็นอาหารสด อาหารสำเร็จรูปต่างๆ ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่สามารถรู้เลยได้ว่าอาหารที่ดีเหล่านี้มีประโยชน์นั้นมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด แต่มีคำ ๆ หนึ่งที่ปรากฏขึ้น เกี่ยวกับอาหารที่ดีมีประโยชน์และมีความปลอดภัยที่เรียกโดยทั่วไปว่า “อาหารออร์แกนิก”¹ อาหารออร์แกนิก คือ อาหารที่ได้จากผลผลิตการปลูกแบบแนวทางตามธรรมชาติ ด้วยการปลูกในดิน ไม่มีการใช้สารเคมีในการปลูกซึ่งอาหารออร์แกนิก ก็มีความหมายเดียวกันกับ “อาหารอินทรีย์” โดยอาหารอินทรีย์เป็นวิธีการทำมาจากเกษตรแบบอินทรีย์ หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า เกษตรอินทรีย์ โดยเกษตรอินทรีย์มีระบบการเกษตรที่ไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการปรับปรุงหน้าดินหรือไม่ใช้สารเคมีในการป้องกันรวมถึงการกำจัดศัตรูพืช กำจัดวัชพืช และไม่ใช้ฮอร์โมนในการที่จะเร่งความเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ การเกษตรอินทรีย์ที่ดีควรมีระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้ง ดิน น้ำ และอากาศ ซึ่งต้องไม่มีสารเคมีตกค้างอยู่ด้วยโดยต้องเลือกพื้นที่ที่จะทำเกษตรอินทรีย์จะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยทำเกษตรโดยมีสารเคมีมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี และควรเป็นพื้นที่ค่อนข้างเป็นที่ดอนและโล่งแจ้ง อยู่ห่างจากถนนหลวงหลัก โรงงานอุตสาหกรรมหรือแหล่งที่เป็นมลพิษทั้งหมด โดยข้อดีของการทำเกษตรอินทรีย์ คือ ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ มีคุณภาพที่ดีกว่าจากการทำเกษตรแบบธรรมดาหรือการทำเกษตรแบบเก่าที่ยังใช้สารเคมีในการเร่งการเจริญเติบโต ซึ่งการทำเกษตรอินทรีย์เป็นข้อดีของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้บริโภคที่ไม่ต้องเสี่ยงต่อสารพิษซึ่งอาจก่อให้เกิดโรคร้ายหรืออันตรายต่อชีวิตและจากอาหารเหล่านี้สามารถแปรรูปหรือนำมาบรรจุภัณฑ์เพื่อออกขายสู่ตลาดในรูปแบบที่เรียกว่า “สินค้าเกษตรอินทรีย์”²

¹ Organic Farm. *ออร์แกนิกคืออะไร ทำไมต้องออร์แกนิก*. 28 กันยายน 2563 จาก <https://www.organicfarmthailand.com/what-is-organic/>

² กรมการค้าภายใน. *Organic Database System*. 28 กันยายน 2563 จาก <http://organic.dit.go.th/Content.aspx?m=43&c=6>

สินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือ สินค้าออร์แกนิก (Organic Product) คือ สินค้าที่มีทั้งอุปโภค และบริโภคเป็นสินค้าที่ผลิตมาจากธรรมชาติ ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีในกระบวนการผลิตและกระบวนการแปรรูป มีการใช้วัตถุดิบที่มีสารสกัดมาจากธรรมชาติทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ มีความปลอดภัยต่อการอุปโภคและบริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม³ ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก⁴ เนื่องจากผู้บริโภคในทุกๆวัยนิยมที่จะซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์กันอย่างแพร่หลาย จากความนิยมสู่ความต้องการของตลาดทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ มีแนวโน้มที่จะเติบโตในตลาดอย่างต่อเนื่อง⁵ จนทำให้เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ มีการทำธุรกิจที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เรียกกันว่า “ธุรกิจสีเขียว”⁶

เมื่อสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคมีความต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในทุกๆปี ประกอบกับกระแสการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ในโลกออนไลน์ ส่งผลให้มีการทำธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยมักจะทำในรูปแบบของฟาร์มเกษตรอินทรีย์การจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารแปรรูปและอาหารสด เช่น สินค้าประเภทผักสดและเนื้อสัตว์เกษตรอินทรีย์ อาหารแปรรูป เช่น น้ำสมุนไพรเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ กาแฟเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งผลิตภัณฑ์แปรรูปต่าง เช่น สบู่เกษตรอินทรีย์ ครีมทาผิวเกษตรอินทรีย์ ชมพูครีมนวดเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น โดยสินค้าเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคยิ่งหันมาใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นจากเดิม นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังให้การสนับสนุนธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นการเชื่อมโยงตลาดระหว่างเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายประเภทได้ง่ายขึ้น ดังนั้น การที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผู้บริโภคย่อมได้รับสิทธิถึงความปลอดภัยและการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างคุ้มค่าโดยเฉพาะในเรื่องของการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ภายใต้บทนิยามคำว่า “มาตรฐาน และคำว่า "สินค้าเกษตร" บัญญัติรวมความได้ว่า มาตรฐานสินค้าเกษตร คือ มาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปที่เป็นผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการกสิกรรม การปศุสัตว์ การประมง หรือการป่าไม้ และผลพลอยได้ของผลิตผล

³ Thegivingtoen. *ออร์แกนิก คืออะไร*. 29 กันยายน 2563 จาก <https://www.thegivingtown.com/th/blog/knowledge/what-is-organic>

⁴ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์. *โอกาสเกษตรกรไทยลุยตลาดออร์แกนิกอาเซียน*. 29 กันยายน 2563 จาก <http://www.organic.moc.go.th/th/content>

⁵ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *เทรนด์ออร์แกนิกยังมาแรงตลาดโลกเติบโตสูงทุกปี*. 1 ตุลาคม 2563 จาก <https://ismed.or.th/SPR291162.php>

⁶ มรกต กำแพงเพชร และ พิทักษ์ ศิริวงศ์. เรื่องเล่าจากผู้ประกอบการสีเขียว จุดเปลี่ยนจากผักสู่ผัก จาก มังคัลยออร์แกนิกฟาร์ม. วารสาร ธุรกิจปริทัศน์, 9(1), 201-214. หน้า 204

หรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว มีการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตร มาตรฐานสินค้าเกษตร ประเภทมาตรฐานทั่วไป โดยกำหนดไว้ว่า ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรจะขอรับการตรวจสอบและขอใบรับรอง ตามมาตรฐานทั่วไปจากผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานได้⁷ และมาตรฐานสินค้าเกษตรประเภท มาตรฐานบังคับที่กำหนดไว้ว่า ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าแล้วแต่กรณีซึ่งสินค้าเกษตรนั้น ต้องขอรับ การตรวจสอบและได้ใบรับรองตามมาตรฐานบังคับจากผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน⁸ ดังนั้น ความสำคัญของการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐานจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้ สินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจสอบรับรองแล้วไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไป ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริโภคและประเทศคู่ค้าให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบการผลิต และผลิตภัณฑ์ สินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยพระราชบัญญัติมาตรฐาน สินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีหน่วยงานหลักที่กำกับดูแล คือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและ อาหารแห่งชาติ (มกอช.) National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards ซึ่งการกำกับดูแลในเรื่องของมาตรฐานเฉพาะสินค้าเกษตรโดยทั่วไป สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์มี แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตร อินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ภายใต้ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรพ.ศ. 2551โดยประกาศดังกล่าวมีเนื้อหาในเรื่องของหลักการ และข้อกำหนดต่างๆ ที่ยังไม่ได้เชื่อมโยงในเรื่องของกฎระเบียบที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของการ กำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ผู้บริโภคควรจะได้รับรู้ ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ตนซื้อนั้นมีการกำหนดมาตรฐานแบบใด มีระบบการรับรองที่เป็นไปตาม ข้อกำหนดหรือไม่ และการที่ติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งหาก ผู้บริโภคใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ไปโดยสินค้านั้นไม่มีมาตรฐานที่ถูกต้องและเหมาะสมจะส่งผลให้ ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ได้⁹

จากความเป็นมาข้างต้นการรับรองมาตรฐานและการแสดงสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในประเทศไทยได้มีการกำหนดการรับรองมาตรฐานและการแสดงสินค้าเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบ ของประกาศกระทรวงที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 คือ ประกาศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยไม่ได้มีในรูปแบบ

⁷ มาตรา 31 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

⁸ มาตรา .27 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

⁹ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.). ปัญหาสารเคมีตกค้างในผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ที่ตรวจรับรองโดย มกท.

ของกฎระเบียบบังคับใช้กับเกษตรกร ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ประกอบกับหลักเกณฑ์บางประการที่ยังไม่ครอบคลุม ซึ่งการที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของกฎระเบียบอย่างเป็นทางการมักจะลักษณะ อาจทำให้ การกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เกิดความไม่ชัดเจนและหากผู้บริโภคใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่มีมาตรฐานอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคได้โดยแบ่งเป็นประเด็นปัญหาดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ อาจยังไม่ครอบคลุมสำหรับมาตรฐานในด้านอื่นๆ เพื่อรับรองก่อนจำหน่าย เช่น ในด้านประเภทสินค้า ได้แก่ พืชอินทรีย์ ปศุสัตว์และสัตว์น้ำ หรือในด้านของข้อห้ามในการใช้ GMOs ในการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ ผู้บริโภคย่อมได้รับสิทธิที่จะรู้ว่ามีหลักเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ได้อย่างไร และเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนจะทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์หรืออาจได้รับความเสียหายจากการตกค้างของสารพิษในสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้

2. ปัญหาการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีหลากหลายหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ส่งผลให้เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สับสนต่อขั้นตอนในการรับรองมาตรฐานและการรับรองมาตรฐานบางหน่วยงานไม่ได้ออกหลักการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ เป็นต้น โดยมาตรฐานดังกล่าว ไม่มีหลักการในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่อย่างใดแต่สามารถถูกรับรองและจำหน่ายไปยังผู้บริโภคได้ ในด้านของการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้วจะติดฉลากเกษตรอินทรีย์แสดงถึงว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ชนิดนี้ได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบว่า สินค้าเกษตรอินทรีย์มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคแต่การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์พบว่ายังบกพร่องในเรื่องการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากหลักเกณฑ์ของความเป็นเกษตรอินทรีย์ยังมีความไม่ชัดเจนในการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ก็เปอร์เซ็นต์ที่จะสามารถรับรองมาตรฐานและแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ เช่น ผักสดเกษตรอินทรีย์ มีข้อกำหนดของค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างไรที่ผู้บริโภคจะทราบได้ว่าผักสดนี้มีการปลูกด้วยเกษตรอินทรีย์จริง และเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ ดังนั้น การที่สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมาตรฐานและมีการติดฉลากเกษตรอินทรีย์แล้วแต่ไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานและหลักการติดฉลากที่กำหนดไว้นั้น ย่อมส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนจากการใช้

สินค้าเกษตรอินทรีย์อื่นๆ ทั้งนี้การกำหนดการรับรองมาตรฐานที่ชัดเจนก็เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทย และเพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีคุณภาพ

3. ปัญหาหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พบว่า การที่หน่วยงานกำกับดูแลการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อาจส่งผลต่อ เกษตรกร ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการที่จะไปขอรับรองมาตรฐานนั้นมีข้อกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการที่ถูกต้องอย่างไรถึงจะเหมาะสมที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ และหน่วยงานใดที่เหมาะสมมากที่สุดในการที่บุคคลเหล่านี้ไปขอรับรองมาตรฐานและติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้ ซึ่งหากมีมาตรฐานที่ดีและเหมาะสมย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

จากปัญหาสามประการข้างต้นเมื่อเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหภาพยุโรปที่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on Organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 837/2007 และประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (organic foods production act of 1990) ซึ่งทั้งสองประเทศมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนโดยมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนเพื่อไม่ให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิด หรือเกิดการสับสนของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่อาจถูกหลอกลวงได้ และยังมีในเรื่องของข้อกำหนดเรื่องการค้ากับประเทศที่สาม ดังนั้น การที่ประเทศไทยไม่มีการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนอาจทำให้ผู้บริโภคไม่กล้าตัดสินใจที่บริโภคหรือบริโภคแล้วได้สินค้าที่ไม่มีมาตรฐานที่เพียงพอหรือผู้ประกอบการอาจมีการปลอมแปลงการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อหลอกลวงผู้บริโภคได้ยิ่งจะทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้¹⁰ รวมทั้งยังส่งผลต่อตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่สามารถถูกรับรองมาตรฐานให้ออกสู่ตลาดอื่นๆ ได้อีกด้วย

¹⁰ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.). *แจ้งข่าวเอกสารใบรับรองปลอม*. 1 ตุลาคม 2563 จาก

2. ประเด็นปัญหาการวิจัย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมเท่ากับมาตรฐานการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ และเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการบางรายผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ได้มาตรฐานตามหลักการของเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะปัญหาในการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงปัญหาหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายหน่วยงาน ประกอบกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังไม่เทียบเท่าในระดับสากลและมีข้อกำหนดที่ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ชัดเจน รวมถึงสินค้าบางประเภทยังไม่ได้มีมาตรฐานการรับรองแต่สามารถนำออกสู่ท้องตลาดในประเทศได้¹¹ ซึ่งหากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย มีการออกกฎระเบียบภายใต้¹²พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ดีที่เหมาะสม อาจทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นที่จะบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มากยิ่งขึ้นและลดความเสี่ยงจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกษตรอินทรีย์กับผู้บริโภคได้ พร้อมทั้งสามารถเป็นมาตรฐานที่ยอมรับได้ในระดับสากล

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทั่วไปของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

3.2 เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

3.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

3.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

¹¹ อิง ออร์แกนิก. ความลับของ ออร์แกนิก!! ที่แบรนด์อื่นไม่ได้บอกคุณ 1 ตุลาคม 2563 . จาก <http://ingorganicb.com>

¹² กรีนเนท. เตรียมบังคับใช้ฉลากเกษตรอินทรีย์. 1 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.greenet.or.th>

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

4.2 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กฎหมายของประเทศไทย ประเทศสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา และเอกสารอื่นๆ เช่น หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเกี่ยวข้องกับกำหนดมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

4.3 เครื่องมือการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยจะทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

5. ขอบเขตการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และแนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 รวมทั้งศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ ประเทศสหภาพยุโรป (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007) และสหรัฐอเมริกา (organic foods production act of 1990) เพื่อหาแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเพื่อให้มีมาตรฐานที่ดีที่เหมาะสมกับผู้บริโภค

6. สมมติฐานการวิจัย

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มีหลักการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร หลักการที่ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตร โดยมีมาตรฐานบังคับซึ่งเป็นเพียงการใช้กับสินค้าเกษตรโดยทั่วไปและแม้จะมีเพียงแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ แต่ก็ยังไม่มีการออกกฎหมายเป็นการเฉพาะ ซึ่งหากมีการออกกฎระเบียบภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 7 ในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจน ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานที่ครอบคลุมในทุกประเภทสินค้า และหลักการอื่นๆ ที่เหมาะสมต่อสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดในการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม รวมทั้ง ให้มีหน่วยงานเดียวที่เหมาะสมในการกำกับบริหารดูแลการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ดีที่สุดที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภค มีความเชื่อมั่นและสนใจที่จะบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มากยิ่งขึ้นและลดความเสี่ยงจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากได้มีการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้ว พร้อมทั้งเป็นการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เทียบเท่าได้ในระดับสากล

7. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การทำวิจัยเล่มนี้ศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยอย่างไรให้เหมาะสมแก่การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่ยอมรับในตลาดโลก และประเทศคู่ค้าโดยจะศึกษาจากพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และแนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

เมื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว จากนั้นจะศึกษาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการกำหนดมาตรฐานจากสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างไรให้เหมาะสมโดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหภาพยุโรป (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on Organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC)

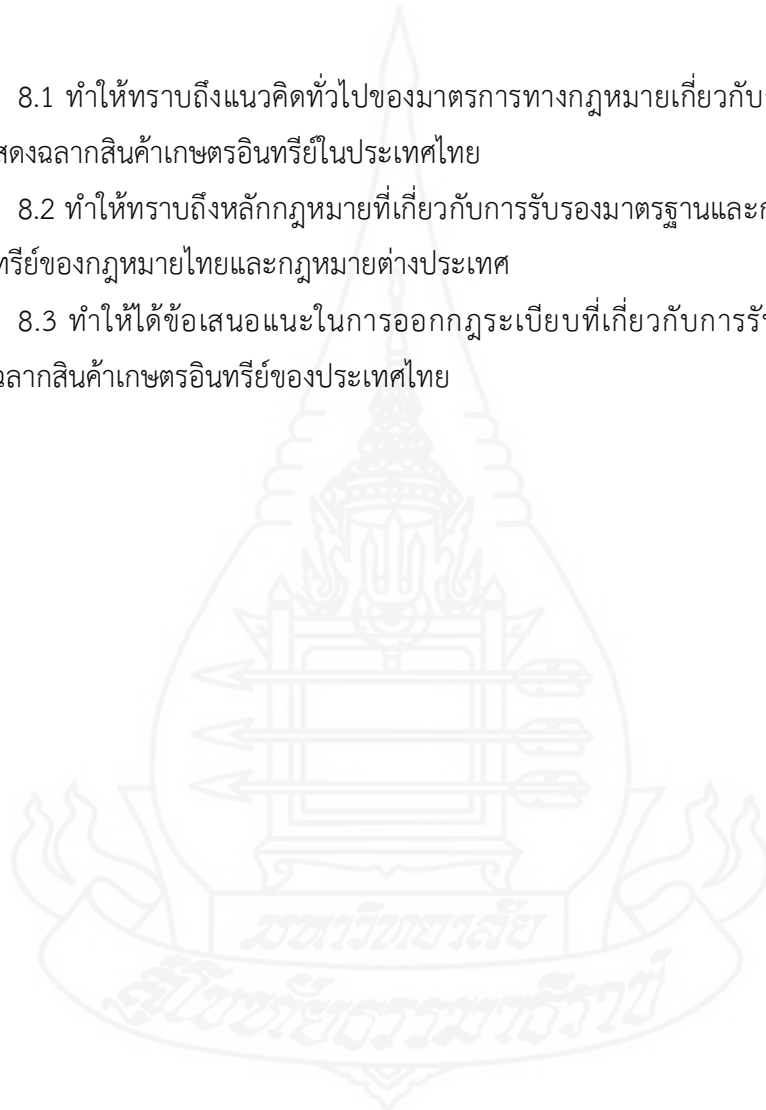
No 834/2007 และประเทศสหรัฐอเมริกา (organic foods production act of 1990) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างปลอดภัยและมีมาตรฐานที่ดีต่อไป

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิดทั่วไปของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

8.2 ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

8.3 ทำให้ได้ข้อเสนอแนะในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิดทั่วไปของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งเกษตรกรรมการทำเกษตรในอดีตที่ผ่านมา มีรูปแบบการทำเกษตรอาศัยภูมิปัญญาพื้นบ้านกับทรัพยากรทางธรรมชาติไว้ด้วยกันแต่ต่อมาได้มีแนวความคิดของการทำเกษตรแบบอินทรีย์ โดยเกษตรอินทรีย์ หรือ ออร์แกนิก (Organic) เป็นผลผลิตมาจากระบวนการผลิตทางเกษตรที่ปลอดสารเคมีทุกชนิดที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมซึ่งกระบวนการเลี้ยงการเพาะปลูกที่ต้องมีการดูแลอย่างพิถีพิถัน และสินค้าประเภทเกษตรอินทรีย์กำลังเป็นที่ยอมรับในประเทศคู่ค้าและตลาดโลก เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสนใจในผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มากขึ้น ดังนั้น การทำเกษตรอินทรีย์จึงต้องมีกระบวนการและขั้นตอนที่หลากหลายกว่าการทำเกษตรแบบทั่วไป เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย ดังนั้น เห็นควรศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของสินค้าเกษตรอินทรีย์ จากอดีตถึงปัจจุบันที่ผู้บริโภคได้ให้ความนิยม ศึกษาการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการแสดงฉลากผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีมาตรฐานที่ดีที่เหมาะสมแก่ผู้บริโภคต่อไป

1. ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์

ในอดีตคำว่าออร์แกนิกมักเรียกว่า เกษตรอินทรีย์โดยมีการเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงทศวรรษ ค.ศ. 1920 - 1940 ผู้เริ่มแนวคิดเกษตรอินทรีย์คือ Rudolf Steiner, Robert Rodale, Eve Balfour และ Albert Howard¹³ ที่ได้จุดประกายความคิดให้แก่ผู้คนจำนวนมากจนได้มีการนำมาพัฒนาเป็นเกษตรอินทรีย์ที่กว้างขวางแต่ในยุคสมัยนั้นจะเป็นเพียงการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรจากหมู่บ้านเล็กๆโดยผู้บริโภคมีการซื้อสินค้าได้โดยตรงจากเกษตรกรไม่มีการขายผ่านช่องทางอื่นเหมือนในปัจจุบันที่มีการขายตามบนแพลตฟอร์ม ออนไลน์ และในตอนนั้นยังไม่มีกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจน ต่อมาได้มีการจัดทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ฉบับแรกขึ้นโดยสมาคมปลูก

¹³ ณัฐรดา พินวงค์. กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้ประกอบการพ่อค้าคนกลางผักอินทรีย์ในเขตจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่ 2559. หน้า 7.

(Soit association) ในประเทศอังกฤษ เพื่อให้เกษตรกรที่เป็นเกษตรกรอินทรีย์มาลงชื่อและทำตามมาตรฐานที่กำหนด ในปี ค.ศ. 1975 ได้เริ่มมีการตรวจสอบฟาร์มและการใช้ตรารับรองมาตรฐานขึ้นเป็นครั้งแรก และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการพัฒนาระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์มากขึ้น อีกทั้งมีหน่วยงานที่ ตรวจสอบและรับรองเกษตรอินทรีย์ โดยหน่วยงานรับรองที่ตั้งหน่วยงานแรกคือ California certification organic farmers (CCoF)¹⁴

สำหรับประเทศไทยเกษตรกรไทยเดิมมีอาชีพหรือดำรงอยู่ได้โดยมีความเกี่ยวพันกับการเกษตรมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน การทำการเกษตรผลิตแบบดั้งเดิมที่อาศัยภูมิปัญญาพื้นบ้านกับทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยต่อมามีการพัฒนาตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึง 9 ในช่วงกว่า 40 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการพัฒนาตามแนวคิด “การพัฒนากระแสหลัก” (mainstream development) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการตลาดและการส่งออก (market & export-oriented economy) ได้ก่อให้เกิดผลการพัฒนาทั้งทางบวกและลบ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ยอมรับว่าผลของการพัฒนาในช่วงดังกล่าวนี้ คือ “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา สิ่งแวดล้อมไม่ยั่งยืน” ทำให้ประชาชนจากทุกภาคส่วน พยายามผนึกกำลังกันแก้ปัญหาเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและหาทางออกของปัญหา เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการอย่างบูรณาการ ทำให้เกษตรกรไทยเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีจากที่เคยใช้ระบบการผลิตรูปแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมที่พึ่งพาธรรมชาติ มาเป็นแบบทำการเกษตรแบบผสมผสานกลายเป็นการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวที่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอก เช่นปุ๋ยเคมี สารเคมี เป็นต้น และกลายเป็นเกษตรเคมีที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น โดยมุ่งการสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นหลัก ซึ่งการทำการเกษตรในรูปแบบใหม่ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่ทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง แต่ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องเพิ่มปริมาณการปัจจัยการผลิตให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อรักษาปริมาณการผลิตให้ได้เท่าเดิม ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตนั้นสูงขึ้นและเกษตรกรต้องประสบปัญหาภาวะหนี้สินตามไปด้วย รวมทั้งยังมีเรื่องของสารพิษตกค้างจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรได้ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพกับเกษตรกรอีกด้วย

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นประเทศไทยได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากกระแสความห่วงใยในเรื่องของสุขภาพ การบริโภคอาหารที่ปลอดภัย การมุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนมากขึ้น เกษตรกรบางส่วนจึงตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบต่างๆ จากการทำการเกษตรเคมี ได้มีการรวมกลุ่มและตัดสินใจทำเกษตรกรรมทางเลือก รวมทั้งมีการศึกษาและพยายามหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

¹⁴ California Certified Organic Farmers (CCOF) is a United States Department of Agriculture (USDA)-accredited organic certifying agency and trade association, located in Santa Cruz, California. Formed in 1973, CCOF was the first organic certification entity in the United States

โดยเป็นการทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี ลดการพึ่งพาจากปัจจัยภายนอกและพัฒนาไปสู่การรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่าย เพื่อช่วยกันพัฒนาระบบการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน แบบทั้ง กระบวนการ เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองและยกระดับการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจาก สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการทำเกษตรอินทรีย์จึงถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีศักยภาพใน การพัฒนาการเกษตรของไทยได้อย่างยั่งยืนทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้น มีความมั่นคงและมีความปลอดภัยในสุขภาพ โดยไม่ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความสอดคล้องกับการขยายตัวตามกระแสความต้องการของผลิตภัณฑ์เกษตร อินทรีย์ในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้พัฒนาไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ในเชิงพาณิชย์เป็นที่ ยอมรับในระดับสากล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป¹⁵

ในด้านการพัฒนาของการเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเกิดจากการผสมผสานของ 3 กระแสของสังคม 3 กระแส โดยกระแสแรก คือ ความตื่นตัวในการหาทางเลือกใหม่ของการทำเกษตร เพื่อหลีกเลี่ยงจากวิกฤตเกษตรเคมี โดยมีผู้นำสำคัญคือ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ซึ่งประกอบไปด้วยองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และผู้นำเกษตรกรต่างๆ ที่พยายามนำเสนอ แนวทางการเกษตรใหม่ โดยเรียกขานภายใต้ชื่อที่ต่างกัน เช่น เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร ฯลฯ โดยเครือข่ายเกษตรทางเลือกก่อตั้งขึ้นในปี 2532 โดยการรวมตัวขององค์กรพัฒนา เอกชนและผู้นำเกษตรกรที่มีความสนใจแสวงหาทางเลือกใหม่ให้กับทิศทางการพัฒนาการเกษตร ในประเทศไทย

ส่วนกระแสที่สอง คือ กระแสความตื่นตัวด้านสุขภาพของผู้บริโภคเกิดจากการ แนวความคิดเรื่องสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การออกกำลังกาย การทำสมาธิ และการบริโภคอาหาร ความตื่นตัวในการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพทำให้ผู้บริโภคหัน มาให้ความสนใจกับการเลือกซื้อหาผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ซึ่งถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยมาก ที่สุด (ทั้งจากสารเคมีการเกษตรและอาหาร GMOs¹⁶) จากความต้องการของผู้บริโภคจึงทำให้เกิด ตลาดสำหรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ และเป็นการยกระดับสถานะเกษตรอินทรีย์จากเพียงแค่ทางเลือก ของเทคนิคการผลิตมาเป็นเกษตรอินทรีย์ทางเลือกใหม่ของการพัฒนาการเกษตรและสังคม จากกระแสความตื่นตัวของผู้บริโภคทำให้หลายหน่วยงานหันมาให้ความสนใจพัฒนาระบบการตลาด

¹⁵ ศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (The Organic Agriculture Development Center). *ความเป็นมา*. 8 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.stou.ac.th/OADThailand/about.aspx>

¹⁶ Genetically Modified Organisms (GMOs) คือ สิ่งมีชีวิตซึ่งไม่ว่าจะเป็นพืช หรือสัตว์ หรือแบคทีเรีย ที่ถูกดัดแปลง พันธุกรรมจากกระบวนการทาง พันธุวิศวกรรม (Genetic Engineering) โดยจากการตัดเอาชิ้นของสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่ง มาใส่เข้าไปในยีน ของสิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่ง โดยตามปกติไม่เคยผสมพันธุ์กันได้ในธรรมชาติ เพื่อให้สิ่งมีชีวิตชนิดนั้น ที่มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติตาม ที่ต้องการ ซึ่งสิ่งมีชีวิตที่ถูกนำยีนมาใส่เข้าไปแล้วก็คือ จีเอ็มโอ(GMOs)

และผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง จนกระทั่งมีการตั้งหน่วยงานสำหรับการจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ เช่น กรีนเนท ที่ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายปี 2536 เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานระดับประเทศในการกระจายผลผลิตเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ ธรรมชาติที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อยให้กับผู้บริโภคในเมืองภายใต้แนวคิดเรื่อง “ตลาดทางเลือก” ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็น “ระบบการค้าที่เป็นธรรม” หรือแฟร์เทรด เป็นต้น

กระแสที่สาม คือ ความตื่นตัวของสิ่งแวดล้อมที่เริ่มต้นจากความพยายามอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม และต่อมาได้ขยายตัวสู่ความสนใจในเรื่องผลกระทบของเกษตรเคมีที่มีต่อการใช้ที่ดิน ความหลากหลายทางชีวภาพ มลพิษสารเคมี หรือแม้แต่การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นสาเหตุของโลกร้อน¹⁷

จากการรวมกันของกระแสทั้ง 3 ทำให้เกษตรอินทรีย์ได้เริ่มก่อตัวขึ้นในสังคมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องตลอดช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้เปลี่ยนผ่านจากระยะเริ่มต้นเข้าสู่ช่วงของการขยายตัว ซึ่งเป็นผลพวงมาจากปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยปัจจัยทางด้านสังคมเกิดขึ้นทั้งในส่วนของผู้บริโภคและผู้ผลิตที่ได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร จึงทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจเลือกซื้ออาหารเกษตรอินทรีย์กันมากขึ้น ในขณะที่ผู้ผลิตก็เริ่มมองหาทางเลือกในการลดการใช้สารเคมีลงในขณะที่เดียวกัน เริ่มมีผู้ประกอบการที่เห็นโอกาสและประโยชน์ของธุรกิจอาหารอินทรีย์ ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการผลิต แปรรูป และการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ธุรกิจสินค้าอินทรีย์มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แม้ในช่วงที่เศรษฐกิจโดยรวมจะผันผวนประกอบกับนโยบายของภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศหลายแห่งที่ได้หันมาให้การสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ที่เป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรช่วยบรรเทาและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม และสร้างโอกาสในการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์

จากกระแสข้างต้นในด้านของหลักการเกษตรอินทรีย์มีระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวทั้งในด้านสุขภาพ ดิน หรือสัตว์ มนุษย์ และสิ่งแวดล้อม จึงให้ความสำคัญกับการจัดการที่ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความสมดุลของสภาพแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต เนื่องจากสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายช่วยฟื้นฟูและสร้างสมดุลของธรรมชาติในระยะยาว การดำเนินการเกษตร อินทรีย์จึงต้องอยู่บนหลักการของข้อกำหนด ดังนี้¹⁸

¹⁷ สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. *โครงการศึกษาและจัดทำข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาดสินค้าอินทรีย์*. ศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี. 2558. หน้า 24 – 25.

¹⁸ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. *แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร*. กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 8-9.

1) การพัฒนาระบบการผลิตของเกษตรกรไปสู่แนวแบบผสมผสานจากความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์ เนื่องจากการเกษตรแบบผสมผสานเป็นระบบการบริหารจัดการในการเพาะปลูกพืชหรือ การเพาะเลี้ยงสัตว์ต่างชนิดในพื้นที่เดียวกัน ทำให้สามารถเป็นประโยชน์เกื้อกูลกันระหว่างพืชสัตว์ และสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำวัสดุเหลือใช้จากการผลิตชนิดหนึ่งมาหมუნเวียนใช้ประโยชน์กับการผลิตอีกชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด เช่น การเลี้ยงไก่หรือสุกรไว้บนบ่อปลา การเลี้ยงปลาในนาทุ่ง การเลี้ยงผึ้งในสวน ผลไม้ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการสร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน พืช และสัตว์ ที่ยั่งยืนในระยะยาว

2) การพัฒนาระบบการผลิตที่พึ่งพาเองในเรื่องของอินทรีย์วัตถุ¹⁹ และธาตุอาหารยังสนับสนุนการผลิต อาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค จึงมุ่งเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตภายในฟาร์ม หลีกเลี่ยงการใช้ปัจจัยจากภายนอก โดยเฉพาะปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เป็นสารสังเคราะห์

3) การฟื้นฟูดินและน้ำด้วยอินทรีย์วัตถุ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยสด เป็นต้น โดยใช้ทรัพยากรในฟาร์มแบบหมุนเวียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะช่วยให้ดินและน้ำมีความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4) การรักษาความสมดุลของระบบนิเวศที่อยู่ในฟาร์มด้วยความยั่งยืนของระบบนิเวศโดยรวม ดังนั้นเกษตรกรอินทรีย์จึงต้องมีการออกแบบระบบการผลิตที่จะทำให้เกิดความสมดุลกับสภาพแวดล้อม และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทั้งสภาพภูมิอากาศ น้ำ และความหลากหลาย ทางชีวภาพ

5) การป้องกันและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเกษตรกรอินทรีย์เป็นการผลิตที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นต้องหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยลดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดมลพิษ เช่น การใช้เชื้อเพลิงที่ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะ ควั่นจากการเผา หรือการเผาตอซัง เศษพืช การปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดฝุ่น ละออง การปล่อยน้ำเสียที่ไม่ได้บำบัดออกจากฟาร์มไปสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

6) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปเกษตรกรอินทรีย์ที่เป็นวิถีทางธรรมชาติที่มีความประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยที่สุด เช่น การทำให้เมล็ดพืชแห้งโดยการตากแดด แทนด้วยการอบจากเครื่องให้ความร้อนไฟฟ้าหรือใช้ความร้อนจากน้ำมันเชื้อเพลิง

7) การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบทางการเกษตรและการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยธรรมชาติของพืชและสัตว์ป่า เกษตรกรต้องแสดงให้เห็นผู้ตรวจประเมินของหน่วยรับรองเห็นว่ามีการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในฟาร์ม เช่น การปลูกพืชหลากหลายชนิด รวมทั้งปลูกหรือรักษา การฟื้นฟูดินของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในฟาร์มและบริเวณใกล้เคียง

¹⁹ “เรื่องเดียวกัน”

8) การรักษาเกษตรอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่ของการผลิต แปรรูป เก็บรักษา จนถึงการจัดจำหน่าย การทำเกษตร อินทรีย์จึงต้องรักษาความเป็นอินทรีย์ทุกกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์อินทรีย์สำหรับการบริโภค มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวังเพื่อรักษาสภาพการเป็นอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

9) การหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ตลอดกระบวนการผลิต แปรรูป และเก็บรักษา เช่น สารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี วัตถุเจือปนอาหารสังเคราะห์ เนื่องจากสารเคมีสังเคราะห์อาจมีผลกระทบต่อสมดุลของสิ่งมีชีวิตและสภาพแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพของผู้บริโภค จึงต้องหลีกเลี่ยงและเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่มาจากธรรมชาติ มุ่งเน้นให้เกษตรกรผลิตปัจจัยการผลิตใช้ภายในฟาร์มให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อสร้างความยั่งยืนของระบบการผลิตในรูปแบบระยะยาว

10) ผลิตภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์ หรือส่วนประกอบจะต้องไม่มาจากการตัดแปลงทางพันธุกรรม การตัดแปรพันธุกรรมซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีภาพในรูปแบบยุคสมัยใหม่เพื่อ การปรับเปลี่ยนทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตให้มีคุณลักษณะที่ใหม่ตามต้องการ ดังนั้นเกษตรกรจะต้องแน่ใจหรือจะต้องรู้แหล่งที่มาที่เชื่อถือได้ว่าพันธุ์ที่ได้ ไม่มาจากการผลิตแบบการตัดแปรพันธุกรรม ผู้ประกอบการก็ต้องแน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ หรือ ส่วนประกอบต่างๆ ของผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีการตัดแปรพันธุกรรม

11) ผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ต้องไม่ผ่านการฉายรังสี ดังนั้น ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ เกษตรกร ต้องมีความแน่ใจและมีหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ หรือ ส่วนประกอบต่างๆ ของผลิตภัณฑ์

2. ความหมายและประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์

2.1 ความหมายของเกษตรอินทรีย์

ในอดีตผู้บริโภคมักใช้คำว่าเกษตรอินทรีย์มากกว่าคำว่าออร์แกนิกเนื่องจากในยุคนั้นผลผลิตส่วนใหญ่ไม่ได้มีกระบวนการแปรรูปเท่าไหร่นักเมื่อเทียบกับในปัจจุบันและมีหน่วยงานที่ให้ความหมายของคำว่าเกษตรอินทรีย์ หรือ ออร์แกนิก ดังนี้

1) สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movement – IFOAM) ซึ่งเป็นเครือข่ายขององค์กรด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศที่มีสมาชิกกว้างขวางที่สุดในโลก สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ ได้สรุปความหมายเกษตรอินทรีย์หรือออร์แกนิกไว้ว่า “ระบบการผลิตที่สำคัญต่อความยั่งยืนสุขภาพดิน ระบบนิเวศ และผู้คน เกษตรอินทรีย์จึงพึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และวงจรธรรมชาติ

ที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่แทนที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบทางลบเกษตรอินทรีย์ผสมผสานองค์ความรู้พื้นบ้าน นวัตกรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมด้านความสัมพันธ์ที่เป็นธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนและสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง”²⁰

2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดความหมายของเกษตรอินทรีย์ไว้ในกรอบของเกษตรกรรมยั่งยืน ว่าหมายถึง ระบบการทำเกษตรที่ให้ความสำคัญกับระบบนิเวศ โดยจะต้องช่วยฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรในไร่นาและสิ่งแวดล้อมลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้มากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีผลตอบแทนที่จะทำให้เกษตรกรดำรงชีพและประกอบอาชีพทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน

3) กรมวิชาการเกษตร ให้คำจำกัดความว่า เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายของทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่าง ๆ ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรมที่อาจเกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรงสามารถต้านทานโรคและแมลงด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ประโยชน์ด้วย ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากสารพิษตกค้างทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและ ผู้บริโภคและไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอีกด้วย

4) กรมส่งเสริมการเกษตร กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจโดยเน้นหลักการปรับปรุง บำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์และระบบนิเวศทางการเกษตร

²⁰ มติที่ประชุมใหญ่ IFOAM มิถุนายน 2551 อดีล “Organic agriculture is a production system that sustains the health of soils, ecosystems and people. It relies on ecological processes, biodiversity and cycles adapted to local conditions, rather than the use of inputs with adverse effects. Organic agriculture combines tradition, innovation and science to benefit the shared environment and promote fair relationships and a good quality of life for all involved.”

5) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช) กล่าวไว้ว่า เกษตรอินทรีย์ หมายถึง คำที่ใช้ระบุผลผลิตที่ผลิตผลจาก ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ หรือพืช ที่ได้จากการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ที่ได้จากการแปรรูปจากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งได้รับรองจากหน่วยรับรองที่ได้รับการยอมรับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คำนี้หมายถึงคำที่ใช้ระบุผลผลิต ได้แก่ “เกษตรอินทรีย์” หรือ “ออร์แกนิก” หรือ “Organic²¹” อีกด้วย

6) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้นิยามความหมายของเกษตรอินทรีย์ไว้ในประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 การผลิต การแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ไว้ว่า “เกษตรอินทรีย์ นั้นคือ ระบบการจัดการการผลิตการเกษตรแบบองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุจากการสังเคราะห์และไม่ใช่พืช สัตว์หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปลงพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม มีการจัดการผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

7) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551 – 2554 ได้ให้ความหมายเกษตรอินทรีย์ หมายถึง การเกษตรใช้หลักการพึ่งพิงความสมดุลตามธรรมชาติอย่างเป็นองค์รวมเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดระบบนิเวศการเกษตรแบบยั่งยืน สามารถผสมผสานระบบเกษตรทุกระบบที่ส่งเสริมและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจเพื่อผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ ใช้หลักการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเกษตรให้เกิดการผสมผสานอย่างเกื้อกูลกันและกันอย่างเป็นองค์รวม มีการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกระบบนิเวศที่เป็นไปตามหลักการอินทรีย์ และใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นชีวภัณฑ์และสารอินทรีย์ที่ได้จากสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสารอินทรีย์ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ปฏิเสธการใช้ปัจจัยที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ รวมทั้งพันธุ์ที่ผ่านการปรับเปลี่ยนทางพันธุกรรม

2.2 ประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการประกาศประเภทของสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อกำหนดมาตรฐานของสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยการกำหนดมาตรฐานแต่ละประเภทของสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก

²¹ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. *หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์*. หน้า 5.

และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ดังนี้

2.2.1 พีชอินทรีย์

พีชอินทรีย์มีความหมายเดียวกับเกษตรอินทรีย์ (organic agriculture) หมายถึง ระบบการจัดการการผลิตการเกษตรแบบองค์รวมที่ได้เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ ด้วยการใช้วัสดุธรรมชาติหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุพิษจากการสังเคราะห์และการไม่ใช้พืช สัตว์หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงทางพันธุกรรม การจัดการผลิตภัณฑ์ซึ่งเน้นแปรรูปด้วยความระมัดระวังเพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน²²

หลักการของพีชเกษตรอินทรีย์มีข้อกำหนดและวิธีการผลิตพีชอินทรีย์ที่นำมาใช้ปฏิบัติตลอดระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน²³อย่างน้อย 12 เดือน ก่อนปลูกสำหรับพีชล้มลุกและอย่างน้อย 18 เดือนก่อนเก็บเกี่ยวผลิตผลอินทรีย์ครั้งแรกสำหรับเกษตรอินทรีย์พีชยืนต้น โดยระยะในการปรับเปลี่ยน นับแต่ผู้ผลิตได้นำมาตรฐานนี้ไปปฏิบัติแล้ว และในส่วนของการสมัครขอรับรองต่อหน่วยงานที่รับรอง กรณีที่มีหลักฐานการแสดงให้เห็นว่าไม่มีการใช้สารเคมี และห้ามใช้ในพื้นที่ขอรับการรับรองมาเป็นเวลานานที่เกินกว่า 12 เดือน สำหรับพีชล้มลุก และอย่างน้อย 18 เดือน สำหรับพีชยืนต้น ผู้ผลิตสามารถของลดระยะปรับเปลี่ยนลงด้วยการยอมรับจากหน่วยรับรองแต่วาระระยะเวลานับจากการที่ยื่นขอรับการรับรองจนหน่วยรับรองให้การรับรองผลิตผลว่าเป็นอินทรีย์จะต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือน ผู้ผลิตต้องมีมาตรฐานป้องกันการปนเปื้อนที่อาจมาทางดิน ทางน้ำ ทางอากาศ เป็นต้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแหล่งข้างเคียง หรือจากแหล่งที่มีมลพิษโดยวิธีการต้องเหมาะสมกับความเสี่ยงที่จะเกิดการปนเปื้อน

พีชอินทรีย์ต้องรักษาความเป็นผลิตผลและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ซึ่งมีการใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับส่วนประกอบด้วยความระมัดระวังตลอดทุกช่วงของกระบวนการในวิธีการแปรรูป การจัดการใช้วัตถุที่เจือปนอาหารและสารช่วยกรรมวิธีผลิตผลิตผล และผลิตภัณฑ์อินทรีย์จะต้องไม่มีการผ่านการฉายรังสี เพื่อควบคุมศัตรูพืชและควบคุมศัตรูสัตว์ การถนอมอาหารและการจำกัดจุลินทรีย์ ก่อโรค ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ของเกษตรอินทรีย์ที่มีอยู่ระหว่างการเก็บรักษา การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง หรือจะต้องได้รับการชี้แจงที่ชัดเจนที่มีการจัดการที่แยกออก

²² สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์. หน้า 5-7.

²³ ระยะการปรับเปลี่ยน (transition period) หมายถึง ช่วงเวลาที่นับเริ่มจากเริ่มการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานจนถึงได้รับการรับรองผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นเกษตรอินทรีย์

จากผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์²⁴ และมีการจัดการที่จะไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนจากสารต่างๆ ที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการผลิตแบบอินทรีย์

2.2.2 กุ้งทะเลระบบอินทรีย์

กุ้งทะเลระบบอินทรีย์ (organic marine shrimp farming) คือการเลี้ยงกุ้งทะเลมีหลักการจัดการผลิตแบบองค์รวม เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงรักษาความหลากหลายและวงจรทางชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุสังเคราะห์และไม่ใช้พืชสัตว์หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปรพันธุกรรม หรือพันธุวิศวกรรม มีการจัดการกับผลผลิตด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพที่สำคัญของผลผลิตในทุกขั้นตอน

การผลิตกุ้งทะเลระบบอินทรีย์มีหลักการ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งต้องจัดทำคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานการเลี้ยงกุ้งอินทรีย์ ที่ประกอบด้วยหลักการผลิตตามระบบการเลี้ยงกุ้งทะเลอินทรีย์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยคู่มือต้องมีขั้นตอนการปฏิบัติและวิธีปฏิบัติอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย ในกรณีที่มีการอ้างอิงถึงเอกสารใดๆ ในมาตรฐานเกษตรกรต้องมีการกล่าวอ้างในคู่มือและมีเอกสารเหล่านั้นเพื่อให้พร้อมใช้ประกอบกับคู่มืออยู่ตลอดเวลาต้องมีการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศในฟาร์ม และการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรในฟาร์มเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเกษตรกรต้องสามารถแสดงให้เห็นว่ามีการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการลดมลพิษในฟาร์ม โดยลดกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่ปัญหาดังกล่าว เช่น การใช้เครื่องยนต์ที่มีเสียงดังเกินไป ใช้เชื้อเพลิงที่ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดฝุ่นละออง เป็นต้น เกษตรกรนั้นต้องมีหลักการผลิต โดยไม่ใช้วัตถุสังเคราะห์จากการตัดแปรพันธุกรรม ต้องมีแผนการเลี้ยงที่สามารถแสดงให้เห็นว่าได้ทำการเลี้ยงกุ้งทะเลในระบบอินทรีย์มาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของอายุกุ้งที่อยู่ในระบบการผลิตทั้งหมด

การจับกุ้งมีความสำคัญในการรักษาคุณภาพกุ้งและการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิธีการจับกุ้งที่ดี เช่น การจับในเวลาที่ยืดหยุ่น มีการทำความสะอาดตัวกุ้งเบื้องต้น การแช่เย็นอย่างรวดเร็วและการขนส่งอย่างถูกวิธีสามารถรักษาคุณภาพและความสดของกุ้งได้นอกจากนี้วิธีจำหน่าย เช่น การจำหน่ายโดยตรงต่อผู้แปรรูป (ห้องเย็น) ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยรักษาคุณภาพและความสดของกุ้งได้ซึ่งเกษตรกรต้องมีการวางแผนการจับและจำหน่ายอย่างรวดเร็ว โดยเน้นการรักษาความสด และจับกุ้งในขณะที่ยังมีสุขภาพดีเพื่อได้กุ้งคุณภาพเยี่ยม และรักษาสภาพ

²⁴ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์. หน้า 5-7.

การเป็นผลผลิตอินทรีย์โดยไม่มีการปนเปื้อนในระหว่างจับและขนส่ง จนผลผลิตถึงโรงงานแปรรูปหรือแหล่งจำหน่าย²⁵

2.2.3 ข้าวอินทรีย์

ข้าวอินทรีย์ (organic rice)²⁶ หมายถึง ผลิผล และผลิตภัณฑ์ของข้าวที่มีการทำมาจากอินทรีย์โดยระบบการผลิตข้าวอินทรีย์เป็นการจัดการผลิตข้าวที่ตีมีการเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ ไม่ใช่วัตถุสังเคราะห์และไม่ใช้ สัตว์ พืช หรือจุลินทรีย์หรือวัตถุที่ได้จากการดัดแปลงพันธุกรรมแต่อย่างใดซึ่งการจัดการการเก็บผลิตภัณฑ์ด้วยการเน้นแปรรูปอย่างระมัดระวังในทุกขั้นตอนนั้นเพื่อเป็นการรักษาให้ข้าวอินทรีย์มีคุณภาพที่ดี การที่ข้าวอินทรีย์มีคุณภาพที่ดีในกระบวนการแปรรูปก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะการที่จะแปรสภาพผลิตผลข้าวอินทรีย์ ได้แก่ การสีเปลือกข้าวให้เป็นเป็นข้าวกล้องหรือข้าวอินทรีย์ รวมถึงการนำข้าวกล้องหรือข้าวอินทรีย์ รำข้าวอินทรีย์ หรือปลายข้าวอินทรีย์ มาผ่านกระบวนการทางชีวภาพ และกระบวนการอื่นๆ ร่วมด้วย ซึ่งจะได้ผลิตข้าวอินทรีย์ หมายถึง สิ่งที่ได้จากการแปรสภาพข้าวเปลือกอินทรีย์ เช่น ข้าวขาว ข้าวกล้อง แกลบ รำ ปลายข้าว จมูกข้าว รวมทั้งการนำผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไปแปรรูปต่อและไม่มีส่วนผสมอื่น เช่น น้ำมันรำข้าว ข้าวขวงอก ข้าวนี้

หลักการผลิตข้าวอินทรีย์ไม่ควรใช้ปุ๋ยเคมี ควรเลือกพื้นที่ปลูกที่มีความสามารถอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติเพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพผลิตผลของข้าวอินทรีย์ให้เหมาะสม และภาชนะบรรจุและพาหนะที่ใช้บรรจุข้าวอินทรีย์จะต้องสะอาดและปราศจากปนเปื้อนของวัตถุอันตรายและจากข้าวอื่นๆ พาหนะขนย้ายจะต้อง ไม่ใช่รถบรรทุกดิน สัตว์ มูลสัตว์ สารเคมี ปุ๋ย เพราะอาจปนเปื้อนเชื้อโรคและสารพิษ ยกเว้น ทำความสะอาดอย่างที่เหมาะสมก่อนนำมาบรรจุข้าว ไม่ให้ผลิตผลอินทรีย์ปะปนกับผลิตผลที่ไม่ใช่อินทรีย์และไม่ให้สัมผัสกับวัสดุหรือสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตลอดจนกระบวนการขนส่งตั้งแต่แหล่งผลิตจนถึงแหล่งจำหน่าย กรณีที่มีการใช้เครื่องจักรกลหรือเครื่องมือ ในการเก็บเกี่ยวการสีและการแปรรูป เช่น เครื่องเก็บเกี่ยวและนวดข้าวร่วมกันทั้งผลิตผลจากแปลงที่เป็นและไม่เป็นอินทรีย์ ซึ่งเกษตรกรต้องทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องมือก่อนที่จะนำไปใช้ในนาข้าวอินทรีย์²⁷

²⁵ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช. 7413 – 2550 การเลี้ยงกุ้งทะเลระบบอินทรีย์. หน้า 10-15.

²⁶ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 9000 เล่ม 4 -2553 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 4 : ข้าวอินทรีย์. หน้า 1-2.

²⁷ “เรื่องเดียวกัน”

2.2.4 ปลาสดอินทรีย์

ปลาสด (snakeskin gourami หรือ sepat siam) หมายถึง ปลาน้ำจืดที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Trichogasterpectoralis* โดยการเลี้ยงปลาสดแบบอินทรีย์ (organic aquaculture for snakeskin gourami) หมายถึง การเลี้ยงปลาสดแบบองค์รวม เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รักษาความหลากหลายและวงจรทางชีวภาพ รวมถึงสวัสดิภาพของสัตว์น้ำ เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุสังเคราะห์ ไม่ใช่พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปลงทางพันธุกรรม มีการจัดการกับผลผลิตด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลผลิตทุกขั้นตอน

หลักการผลิตปลาสดอินทรีย์ (organic snakeskin gourami produce) ผลผลิตปลาสดที่ได้จากการเลี้ยงภายใต้หลักการของเกษตรอินทรีย์ ที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปหรือแปรรูป โดยการแปรรูป คือ การนำปลาสดจากการเลี้ยงแบบอินทรีย์มาทำการแปรรูปทางกายภาพหรือชีวภาพ ได้แก่ การหมักเกลือและทำให้แห้งเป็นปลาสดหอมอินทรีย์หรือปลาสดเค็มแห้งอินทรีย์ซึ่งจะได้เป็นผลิตภัณฑ์ปลาสดอินทรีย์(organic snakeskin gourami product) เป็นผลผลิตปลาสดอินทรีย์ที่ผ่านการแปรรูปหรือแปรรูป ซึ่งใช้ส่วนประกอบที่อนุญาตให้ใช้ตามหลักการเกษตรอินทรีย์ เช่น ปลาสดแห้งปลาสดเค็มแห้ง ปลาสดหอม เป็นต้น ส่วนการบรรจุหีบห่อควรเลือกวัสดุที่สามารถย่อยสลายทางชีวภาพได้และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และบรรจุภัณฑ์สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้²⁸

2.2.5 ผึ้งอินทรีย์

ผึ้งอินทรีย์(organic honey bee) หมายถึง ผึ้งที่ใช้ระบบการผลิตแบบอินทรีย์ รวมถึงผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยง การเลี้ยงผึ้งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมในความหลากหลายทางชีวภาพ.หรือรักษาสีเขียวของสิ่งแวดล้อมของการเกษตรและป่าไม้ด้วยการให้ผึ้งช่วยผสมเกสรพืชโดยบริเวณที่ใช้เลี้ยงผึ้งต้องมีพื้นที่กว้าง มีแหล่งอาหารและแหล่งน้ำสะอาดอย่างเพียงพอ มีแหล่งอาหารผึ้งต้องผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์หรือพืชธรรมชาติ เน้นการป้องกันศัตรูและโรคโดยเลือกพันธุ์ผึ้งที่มีความต้านทานศัตรูและโรคมีการจัดการที่ดีมีความสมดุลของอาหาร สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพียงพอสำหรับสวัสดิภาพของผึ้งกล่องรังผึ้งต้องประกอบด้วยวัสดุธรรมชาติไม่เป็นอันตรายหรือสร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมหรือผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากผึ้ง เมื่อน้ำผึ้งไปเลี้ยงในพื้นที่ป่าจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อประชากรแมลงประจำถิ่นในกรณีนี้

²⁸ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 9000 เล่ม 5 -2553 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 5 : ปลาสดอินทรีย์. หน้า 1-6.

ผู้ประกอบการมีการผลิตทั้งแบบอินทรีย์และแบบที่ไม่ใช่อินทรีย์ ต้องไม่เลี้ยงในพื้นที่เดียวกัน และจะต้องบ่งชี้แยกการเลี้ยงออกจากกันอย่างชัดเจน

ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์จากผึ้งที่จำหน่ายหรือติดฉลากว่าเป็นผึ้งอินทรีย์ จะต้องมาจากรังผึ้งที่มีการจัดการในระบบอินทรีย์อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 270 วัน โดยระยะในการปรับเปลี่ยนการเลี้ยงผึ้งอินทรีย์เริ่มนับตั้งแต่วันที่เกษตรกรได้ยื่นใบสมัครขอรับรองต่อหน่วยรับรอง ผู้ผลิตต้องรักษาความเป็นผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของทุกช่วงกระบวนการได้แก่ การจัดการ การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูป และการบรรจุหีบห่อ ในกรณีที่ผลิตผล และ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองในบางส่วนต้องมีการเก็บรักษาและการจัดการแยกกันระหว่างผลิตผล และ หรือ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ กับผลิตผล และ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์ที่มีการชี้บ่งไว้อย่างชัดเจน²⁹ซึ่งน้ำผึ้งที่เก็บได้ต้องไม่ผ่านการให้ความร้อนหรือกระบวนการลดความชื้นด้วยวิธีใดๆ ซึ่งการเก็บรักษาน้ำผึ้งเก็บที่อุณหภูมิห้อง จะต้องเก็บอย่างเหมาะสมในภาชนะที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และแสดงสถานที่ วัน เดือน ปีที่ผลิต และสถานที่เก็บน้ำผึ้งและไขผึ้งต้องสะอาด แห้ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยไม่ให้น้ำผึ้งสัมผัสกับแสงอาทิตย์โดยตรง ไม่ควรเก็บน้ำผึ้งเกิน 2 ปี ส่วนการเก็บนมผึ้งต้องสะอาดและแยกเก็บในตู้แช่แข็งโดยเฉพาะที่อุณหภูมิไม่เกิน -4°C (องศาเซลเซียส) การเก็บเกสรผึ้งต้องสะอาดเก็บที่อุณหภูมิ ไม่เกิน 5°C หากทำให้แห้งสามารถเก็บที่อุณหภูมิห้อง และไม่ควรให้เกสรผึ้งสัมผัสกับแสงอาทิตย์โดยตรงการเก็บกาวผึ้งต้องสะอาด ไม่ควรให้กาวผึ้งสัมผัสกับอากาศ แสงอาทิตย์และความร้อนโดยตรง

2.2.6 ปศุสัตว์อินทรีย์

ปศุสัตว์อินทรีย์ (organic livestock) หมายถึง ปศุสัตว์ที่ผลิตโดยใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ โดยมีหลักการของปศุสัตว์อินทรีย์ต้องอยู่บนพื้นฐานการจัดการให้มีความสัมพันธ์ที่ดีเกื้อกูลกันระหว่างผืนดิน พืช สัตว์ และให้ความสำคัญกับความต้องการทางสรีระของร่างกาย และพฤติกรรมของสัตว์ และจัดให้มีอาหารสัตว์อินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ สัตว์ที่ต้องกินพืชผักจะเพาะเลี้ยงแปลงหญ้า รวมทั้งปศุสัตว์อื่นๆ ต้องมีพื้นที่กลางแจ้งสำหรับออกกำลังกาย โดยอาจมีช้อยกเว้นได้ในกรณีที่จำเป็น เช่น ระยะเวลาท้องแก่ หรือระยะเวลาแรกเกิดสภาพอากาศ ไม่เอื้ออำนวย หรือท้องถิ่นมีการจำกัดการปล่อยเพาะเลี้ยง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของปศุสัตว์ด้วย ต้องรักษาระบบนิเวศท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่การผลิต เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับพืชและที่อาศัยของแมลง และสัตว์ประจำถิ่นนั้น เช่น ป่า พุ่มไม้แนวรั้วธรรมชาติ และหนองน้ำ โดยจำนวนปศุสัตว์นั้นต้องพอเหมาะ กับพื้นที่และคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากพืชในฟาร์ม การจัดการธาตุ อาหารที่สมดุล

²⁹ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 9000 เล่ม 6 -2556 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 5 : ผึ้งอินทรีย์. หน้า 1-7.

รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ป้องกันการทำลายหน้าดิน ป้องกันการก่อกมลพิษต่อแหล่งน้ำ เช่น การหมุนเวียนใช้พื้นที่ป้องกันการสะสมที่มากเกินไป และการกระจายมูลสัตว์อย่างเหมาะสมการจัดการกับศัตรู ให้มุ่งเน้นการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ รักษาสุขภาพสัตว์ ป้องกันโรคหลีกเลี่ยงการใช้ยาเคมี ดูแลสวัสดิภาพของสัตว์ และการลดความเครียด รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้ผลพลอยได้จากสัตว์เป็นอาหารสัตว์ หากมีสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงตามมาตรฐานนี้ในพื้นที่เดียวกัน ผู้ผลิตต้องจัดการแยกระบบการผลิตที่ชัดเจน ป้องกันการปนเปื้อนหรือปะปนที่ทำให้สูญเสียความเป็นอินทรีย์ การผลิตแบบคู่ขนาน ผู้ผลิตต้องแยกระบบการผลิตอย่างชัดเจน ป้องกันการปนเปื้อนหรือปะปนที่ทำให้สูญเสียความเป็นอินทรีย์การจัดการในการผลิตสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค³⁰

2.2.7 ไหมอินทรีย์

ไหมอินทรีย์ (Organic silk) รังไหมอินทรีย์แผ่นใยไหมอินทรีย์และเส้นไหมอินทรีย์ หมายถึง รังไหม แผ่นใยไหม และเส้นไหมที่ได้จากการผลิตตามข้อกำหนดของมาตรฐานนี้ในทุกขั้นตอนการผลิตที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การปลูกพืชอาหารของหนอนไหม การเลี้ยงไหม การสาวหรือปั่นเส้นไหม จนถึงการเก็บรักษา รวมถึงการจัดเตรียมที่เกี่ยวข้อง เช่น การบรรจุหีบห่อ แสดงฉลากและจำหน่าย โดยเส้นไหมอินทรีย์ในมาตรฐานนี้ ครอบคลุมเส้นไหมดิบ (raw silk) เส้นไหมที่ผ่านการตีเกลียว (twist silk) หรือควบตีเกลียว (thrown silk) โดยยังไม่ลอกกาว เส้นไหมดูปิเียน (doupion silk) และเส้นไหมปั่น (spun silk) ที่ได้จากรังไหมของหนอนผีเสื้อที่กินใบหม่อนหรือพืชอื่นเป็นอาหาร

การผลิตเส้นไหมอินทรีย์ จะต้องคัดแยกรังเปื้อนภายในออกจากรังบกพร่องลักษณะอื่น และไม่นำมาใช้ในการผลิตเส้นไหมอินทรีย์ ใช้น้ำสะอาดที่ไม่มีผลกระทบต่อสีของเส้นไหม ในการสาวเส้นไหมมีการใช้สารช่วยในกระบวนการสาวเส้นไหม ให้ใช้เฉพาะสารที่ได้จากธรรมชาติช่วยในกระบวนการปั่นเส้นไหมสำหรับเส้นไหมปั่นให้ใช้เฉพาะสารที่ได้จากธรรมชาติ โดยห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์เป็นสารช่วยในกระบวนการควบตีเกลียว และมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากน้ำมันหล่อลื่นจากเครื่องมือในกระบวนการควบตีเกลียว มีการบำรุงรักษาและทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในกระบวนการควบและตีเกลียวอย่างสม่ำเสมอ กรณีที่ผู้ผลิตเส้นไหมไม่ได้มีการเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ให้ผู้ผลิตสามารถค่อยๆ ปรับเปลี่ยนแต่ต้องมีการแบ่งแยกพื้นที่การผลิตและกระบวนการจัดการอย่างชัดเจนและผลิตผลเกษตรอินทรีย์ต้องไม่มีการปะปนกับผลิตผลที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์แต่อย่างใด

³⁰ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 9000 เล่ม 2 -2554 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 2 : ปศุสัตว์อินทรีย์. หน้า 1- 6.

รังไหมอินทรีย์แผ่นใยไหมอินทรีย์หรือเส้นไหมอินทรีย์ที่ผลิตได้ในช่วงระยะปรับเปลี่ยนซึ่งได้ยื่นขอรับการตรวจสอบจากหน่วยรับรองว่าผ่านการผลิตตามระบบการผลิตแบบอินทรีย์ตามมาตรฐานนี้ อนุญาตให้แสดงข้อความบนฉลากว่า “รังไหมอินทรีย์ โดยในระยะปรับเปลี่ยน หรือ แผ่นใยไหมอินทรีย์ ในระยะปรับเปลี่ยน หรือ เส้นไหมอินทรีย์ ในระยะปรับเปลี่ยน” ได้ แต่ไม่อนุญาตให้แสดงเครื่องหมายรับรองที่ทำให้เข้าใจผิดได้ว่าได้รับการรับรองเป็นรังไหมอินทรีย์หรือแผ่นใยไหมอินทรีย์หรือ เส้นไหมอินทรีย์แล้ว³¹

การแสดงฉลากผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ในหีบห่อเพื่อขายส่งของไหมอินทรีย์ ผู้ประกอบการต้องยอมให้หน่วยรับรองเข้าถึงบริเวณที่ผลิตและเก็บรักษาพื้นที่ทำการเกษตร รวมถึงระบบบัญชีปัจจัยการผลิต ผลิตผล และผลิตภัณฑ์โดยการแสดงเครื่องหมายรับรองรังไหมอินทรีย์แผ่นใยไหมอินทรีย์หรือเส้นไหมอินทรีย์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของหน่วยรับรองที่ได้รับการยอมรับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประเภทของสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามข้างต้นนั้น ได้มีการกำหนดหลักการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น หลักการผลิต หลักการบรรจุหีบห่อและขนส่ง รวมถึงหลักการดูแล โดยสินค้าที่จะจำหน่ายจะต้องมีการแสดงฉลากซึ่งสินค้าที่ถูกกำหนดข้างต้นมีการควบคุมฉลากจากประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยจะอธิบายในหัวข้อต่อไป

3. การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

3.1 มาตรฐานการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์

การรับรองมาตรฐานของสินค้าเกษตรอินทรีย์มีหลากหลายหน่วยงานที่ให้การรับรองทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยภาคเอกชนจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่นิยมของผู้ประกอบการได้แก่ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand) และมีหลักการที่คล้ายกับหน่วยงานอื่นๆ ดังนี้³²

³¹ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 8203 เล่ม 1 -2560 ไหมอินทรีย์ เล่ม 1 : รังไหม แผ่นไหม และเส้นไหม. หน้า 2-8.

³² สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) คู่มือทั่วไปการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์กับ มกท. (Generic Manual for ACT organic Certification) หน้า 9- 29.

3.1.1 มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์มีข้อกำหนดและเงื่อนไขที่สำคัญที่ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์นี้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาและตัดสินใจรับรองฟาร์มและการประกอบการ ดังนั้น ก่อนที่จะทำการสมัครผู้ประกอบการจะต้องศึกษาข้อกำหนดในการผลิตแบบอินทรีย์ที่ขอการรับรองอย่างละเอียดและถี่ถ้วนก่อน ในกรณีที่ผู้สมัครไม่ได้เป็นผู้ทำการผลิตหรือประกอบการเอง แต่จ้างผู้อื่นให้ดำเนินการเป็นผู้สมัครให้ผู้สมัครจะต้องมีหน้าที่อธิบายให้ผู้รับช่วงผลิตเป็นผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการผลิตให้เข้าใจเงื่อนไขของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน

มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบเกษตรอินทรีย์ระบบอินทรีย์แต่ละระบบจะมีมาตรฐานเป็นของตัวเอง และเป็นที่ยอมรับมาตรฐานของระบบเกษตรอินทรีย์อื่นได้ หรือยอมให้หน่วยรับรองจัดทำมาตรฐานของตัวเองขึ้นมาแต่มาตรฐานนั้นก็จะมีกฎประเมินความเท่าเทียม ความสอดคล้องกับมาตรฐานหลักของระบบนั้นๆ ดังนั้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ มกท. ที่ได้พยายามผนวกรวมมาตรฐานของ 3 ระบบเข้าด้วยกันเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ได้แก่

- 1) เกณฑ์มาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์ของนานาชาติ (IFOAM Basic Standards)
- 2) เกณฑ์มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปที่กำหนดไว้ในระเบียบ EU (EC) no. 834/2007 และ 889/2008
- 3) เกณฑ์การปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ที่ มกท. เป็นผู้กำหนดขึ้น ได้แก่ มาตรฐานเรื่องการเลี้ยงสัตว์ รายการอาหาร เป็นต้น

3.1.2 หลักการตรวจสอบและการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Principles of Inspection and Certification)

การตรวจสอบและการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เป็นการตรวจสอบและรับรองในการผลิตและการประกอบจากการผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นการเพาะปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์

การตรวจสอบและการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เป็นการตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตและการประกอบการจากการผลิตการเกษตร ซึ่งอาจเป็นการเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าและธรรมชาติไปจนถึงการจัดการผลผลิตและการแปรรูป ซึ่งแบ่งออกเป็น ดังนี้

- 1) การตรวจสอบและการรับรองฟาร์มเกษตรอินทรีย์ เป็นการตรวจสอบและรับรองกระบวนการผลิตซึ่งจะครอบคลุมตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ ปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการดูแลรักษา จนกระทั่งถึงช่วงเก็บเกี่ยวและรักษาผลผลิตรวมถึงการบรรจุเพื่อขาย
- 2) การตรวจสอบและการรับรองการประกอบการของการจัดการผลิตผลและการแปรรูป ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่แหล่งที่มาของวัตถุดิบ การจัดการกับวัตถุดิบกรรมวิธีการแปรรูป การบรรจุ การขนส่ง รวมถึงการจำหน่าย

ดังนั้น การตรวจรับรองว่า “ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ มาจากกระบวนการผลิตที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานออร์แกนิกที่ผู้ประกอบการขอการรับรอง” ไม่ใช่การตรวจสอบและรับรองว่าผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ปลอดจากสารเคมีตกค้างใดๆ แต่อาจใช้วิธีการตรวจวิเคราะห์หาสารเคมีตกค้างในผลิตภัณฑ์และเป็นกรณีพิเศษในกรณีที่มีความสงสัยเรื่องการลักลอบใช้สารเคมีการเกษตรของผู้ประกอบการ หรือ ในกรณีที่มีความเสี่ยงในการปนเปื้อนจากสภาพแวดล้อม

การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ช่วยให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจว่าได้ซื้อผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่แท้จริง และในขณะเดียวกันเป็นการช่วยคุ้มครองผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เพราะผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองเท่านั้นที่จะมีสิทธิใช้ตรารับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์บนบรรจุภัณฑ์ของตน

เพื่อเป็นการรักษาความเป็นกลางในการให้บริการตรวจรับรอง มกท.จะไม่ดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้ประกอบการจะช่วยเผยแพร่ชื่อและที่ติดต่อของผู้ประกอบการ ตลอดจนรายชื่อผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองให้กับผู้ค้าและผู้บริโภคได้ทราบเพื่อช่วยขยายตลาดให้กับผู้ประกอบการโดยขั้นตอนการปฏิบัติงานแบบเดียวกันสำหรับผู้ประกอบการทุกรายที่สมัครขอรับรอง ดังนั้นผู้ประกอบการทุกรายจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติแต่อย่างใด และเปิดรับสมัครและให้การตรวจสอบรับรองแก่ผู้ประกอบการทุกรายตามขอบเขตที่สามารถให้บริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องคุณสมบัติของผู้ประกอบการ เช่น ขนาดของฟาร์ม โรงงาน กลุ่มเกษตรกร หรือ ผู้ประกอบการที่มีพื้นที่โรงงานที่ได้รับการรับรองอยู่ก่อนหน้าแล้ว หรือ จำนวนเงินค่าธรรมเนียม เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ตรวจและเจ้าหน้าที่จะเก็บความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ประกอบการเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ประกอบการเท่านั้น

3.1.3 ฉลากและการใช้ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์

มาตรฐานการการใช้ฉลากต้องแสดงความเป็นผลผลิต หรือ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอินทรีย์อย่างชัดเจน รวมทั้งมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถรับข้อมูลได้อย่างถูกต้องโดยผลิตภัณฑ์ที่จะใช้ฉลาก อินทรีย์ หรือ ออร์แกนิก ได้ ต้องมีส่วนผสมเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ต่ำกว่า 95% (โดยน้ำหนักในกรณีของของแข็ง หรือ ปริมาณในของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ในผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมหลากหลายผลิตภัณฑ์ที่จะใช้ฉลาก “ผลิตจากส่วนผสม อินทรีย์” หรือ “ผลิตจากส่วนผสมออร์แกนิก” ได้ ถ้ามีส่วนผสมเกษตรอินทรีย์ที่ต่ำกว่า 95 % แต่ต้องไม่น้อยกว่า 70% (โดยน้ำหนักในกรณีของแข็งหรือโดยปริมาณในกรณีของเหลวโดยไม่รวมน้ำและเกลือ) ในผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมหลากหลายฉลากอาจจะมีกระบวนการระบุสัดส่วนเป็นร้อยละได้ เช่น “85% ส่วนผสมอินทรีย์” แต่ต้องระบุส่วนผสมทั้งที่เป็นอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์ไว้ในฉลากด้วย

ในด้านการห้ามใช้ฉลาก “อินทรีย์” “ออร์แกนิก” หรือ “ผลิตจากส่วนผสมอินทรีย์” “ผลิตจากส่วนผสมออร์แกนิก” หรือมีคำที่คล้ายคลึงกัน หรือการกล่าวอ้างเกี่ยวกับการตรวจรับรองบนผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมอินทรีย์ที่ต่ำกว่า 70% (โดยน้ำหนักในกรณีของของแข็ง หรือ โดยปริมาณในกรณีของเหลวโดยไม่รวมน้ำและเกลือ) แต่อาจให้ “อินทรีย์” หรือ “ออร์แกนิก”

ในรายชื่อที่มีส่วนผสมในรายการส่วนประกอบบนฉลากได้ ซึ่งฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์อินทรีย์ในระยะการปรับเปลี่ยนจะต้องแตกต่างอย่างชัดเจนจากผลิตภัณฑ์อินทรีย์ และฉลากที่ใช้ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปโดยมีแจ้งข้อมูล ได้แก่ ชื่อ ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ และค่าที่มความเป็น “อินทรีย์” หรือ “ออร์แกนิก” ที่เป็นส่วนหนึ่งของชื่อในผลผลิตผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม ปริมาณสุทธิ วันหมดอายุ ประเทศของผู้ผลิตตรารับรองของหน่วยตรวจรับรอง รหัสงวดการผลิต หรือรหัสสำหรับการตรวจสอบย้อนหลัง ชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรอง ชื่อผู้นำเข้า ผู้กระจายสินค้าตามที่เกี่ยวข้อง และชื่อหน่วยที่ตรวจรับรอง

จากข้อมูลข้างต้นฉลากจะต้องระบุส่วนผสมทั้งหมด ระบุสัดส่วนของน้ำหนัก และระบุส่วนผสมใดเป็นอินทรีย์หรือไม่ใช่อินทรีย์ สารปรุงแต่งจะต้องระบุชื่อเต็มของสารปรุงแต่ง แต่หากส่วนผสมใดที่มีสัดส่วนโดยน้ำหนักน้อยกว่า 2% ของน้ำหนักผลิตภัณฑ์อาจระบุในฉลากเป็นชื่อกลุ่มแทนที่จะระบุส่วนผสมเป็นรายชนิด เช่น สมุนไพรที่มีปริมาณรวมไม่เกิน 2% อาจเขียนว่าเป็น “สมุนไพร” โดยการวางชื่อของหน่วยตรวจรับรองจะต้องอยู่ใกล้กันกับชื่อของผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรอง และระบุว่า ได้รับการรับรองอินทรีย์จากชื่อหน่วยตรวจรับรอง หรือ ได้รับโลโก้ และห้ามมีการกล่าวอ้างว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทำให้ผลิตภัณฑ์ปลอด GMO ยกเว้นแต่ผลิตภัณฑ์นั้นได้รับการตรวจรับรองการปลอด GMO เพิ่มขึ้นแล้ว นอกจากนี้ ข้อกำหนดการใช้ฉลากอินทรีย์แล้วผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการใช้ฉลากที่เกี่ยวข้องของประเทศอีกด้วย

จากหลักการข้างต้นมีแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อรองรับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand – ACT) มีระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เฉพาะที่จัดทำขึ้นสำหรับในการตรวจรับรองการผลิตเกษตรอินทรีย์บางประเภทที่เพิ่งเริ่มมีการพัฒนาในประเทศและในภูมิภาคเอเชียที่มีความเหมาะสมกับผู้ประกอบการที่ได้รับรองตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จะใช้ตราสัญลักษณ์นี้เป็นตรารับรองมาตรฐาน

ภาพที่ 2.1 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ มกท. ที่มา : สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

2) ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) โดยในปี พ.ศ. 2555 มีการประกาศใช้มาตรฐานว่า Organic Thailand ที่ถือเป็นมาตรฐานของประเทศไทย แต่ไม่ได้บังคับการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์หรือสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตในประเทศไทยจะต้องได้รับรองตามมาตรฐาน Organic Thailand

ภาพที่ 2.2 เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน Organic Thailand ที่มา : สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

3) ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือที่ถูกจัดตั้งขึ้นจากความร่วมมือของเกษตรกร ผู้บริโภค นักวิชาการจากภาครัฐ องค์กรเอกชน และผู้สนใจทั่วไป โดยมุ่งหวังจะเป็นองค์กรที่ทำการรับรองผลผลิตที่เกษตรกรทำการเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่เกษตรกรและผู้บริโภคว่าผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากองค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นั้นเป็นผลผลิตที่ปลอดจากสารพิษ และยังรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงด้วย

ภาพที่ 2.3 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ ที่มา : องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ

4) ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.) ที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์ ตามแนวทางการพัฒนางานเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 2.4 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ที่มา : สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์

5) ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) มีการพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยของนักวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ร่วมกับชุมชนเกษตรกร

ภาพที่ 2.5 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์
ที่มา : สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์

6) ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) การแสดงตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปที่ถูกต้องจะต้องมีการแสดงเลขรหัสหน่วยงานที่ทำการตรวจรับรองของสหภาพยุโรป โดยระบุประเทศหน่วยงานผู้ตรวจรับรองกำกับไว้ พร้อมกับระบุประเทศแหล่งที่มาของสินค้าอินทรีย์ไว้ได้ตรามาตรฐานด้วย

ภาพที่ 2.6 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) ที่มา : European Commission

7) ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program – NOP) ดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture – USDA

ภาพที่ 2.7 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา ที่มา : USDA U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE

3.2 ประเภทการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

3.2.1 การรับรองตนเอง (Self Claim)

ปัจจุบันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะผู้ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารในสวนต้นน้ำของห่วงโซ่อาหาร เพื่อให้ได้เป็นสินค้า Q³³ ที่มีความปลอดภัยก่อนถึงผู้บริโภค ได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตและตรวจรับรองระบบการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัยตามระบบการผลิตเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP)³⁴ และขณะเดียวกันยังคงมีผู้ผลิตที่ทำการผลิตและจำหน่ายในแนวทางการรับรองตนเอง (Self Claim) ที่มีกรอบการปฏิบัติที่ยึดมั่นในการลดการใช้สารเคมีจำกัดการใช้สารเคมีหรือปฏิเสธการใช้สารเคมี โดยสารเคมีดังกล่าวเป็นได้ทั้งปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ฮอโมนหรือสารเร่งการเจริญเติบโต และสารเคมีอื่นๆ การรับรองตนเองลักษณะนี้มักจะเป็นระบบการขายตรง ผ่านการรูปแบบของตลาดผู้ผลิตพบผู้บริโภคที่ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง เกิดความเชื่อใจของผู้ซื้อและผู้ผลิตสำหรับช่องทางตลาดของผลผลิตพืช ปศุสัตว์ และประมงเพื่อเป็นวัตถุดิบสู่ผู้บริโภคนั้น ทางหนึ่งคือ ร้านอาหารจัดเป็นช่องทางตลาดของผู้ผลิตในการจำหน่ายสินค้าที่มีความปลอดภัยอีกช่องทางหนึ่ง

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การรับรองร้านอาหารวัตถุดิบปลอดภัยเลือกใช้สินค้า Q เป็นไปตามหลักเกณฑ์เดียวกัน มีความถูกต้อง เหมาะสม รวดเร็ว ชัดเจน โปร่งใส เพียงธรรม และเป็นกลาง รวมทั้งสามารถตามสอบ (traceability) ไปยังแหล่งการผลิตสินค้าที่มีความปลอดภัยนั้นๆ ได้และคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) ด้วย

การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามแบบรับรองด้วยตนเองส่วนใหญ่จะเป็นการที่ผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์กับผู้บริโภคด้วยกันเองที่มีความสัมพันธ์แบบเชื่อถือกันจากการเลือกใช้สินค้า Q โดยสินค้าที่รับรองด้วยตนเอง (Self Claim) หมายถึง สินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายที่แตกต่างจากมาตรฐาน GAP และไม่สามารถหรือไม่ต้องการเข้าสู่ระบบการผลิตตามมาตรฐานหรือผ่านการรับรองอาจจะเป็นสินค้าที่มีการลดใช้สารเคมี จำกัดการใช้สารเคมี หรือปฏิเสธการใช้สารเคมี การรับรองมาตรฐานตนเองส่วนใหญ่จะเป็นที่ยอมรับในระดับชุมชนและ

³³ สินค้า Q หมายถึงสินค้าเกษตรและอาหารที่มีกระบวนการผลิตทั้งระดับฟาร์มและการแปรรูปเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ผ่านการตรวจรับรองจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ หรือหน่วยรับรองโดยสามารถตามสอบไปยังแหล่งการผลิตสินค้า Q นั้นๆ ได้

³⁴ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) หมายถึง แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุนการผลิตตามมาตรฐาน GAP ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

เป็นสินค้าที่ได้รับรองตนเองและต้องผ่านการตรวจสอบสารพิษตกค้างตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่จะให้เฉพาะสินค้าพืชเท่านั้น

การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามแบบรับรองตนเองคุณสมบัติของผู้ตรวจรับรองจะต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การตรวจรับรองอาหารวัตถุประสงค์เลือกใช้สินค้า Q เป็นอย่างดี รวมทั้งมีความรู้เบื้องต้น หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับ GAP เกษตรอินทรีย์ GMP HACCP และ/หรือ CoC และมีความเข้าใจการรับรองตนเอง (Self Claim) ของกลุ่มผู้ผลิตและคณะผู้ตรวจรับรองควรมีผู้ตรวจรับรองไม่น้อยกว่า 2 คน ประกอบด้วย สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ หรือผู้แทนสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหรือโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมประมง กรมปศุสัตว์กรมวิชาการเกษตร และกรมการค้าข้าว โดยคณะผู้ตัดสินใจให้การรับรอง ได้แก่

1) คณะผู้ตัดสินใจให้การรับรอง ประกอบด้วย มกอช. หรือผู้แทนสำนักงานเกษตรกรและสหกรณ์จังหวัด และหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร และกรมการค้าข้าว คณะผู้ตัดสินใจให้การรับรองสามารถขอความคิดเห็นหรือข้อมูลเพิ่มเติมจากคณะผู้ตรวจรับรอง และหรือ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินค้า Q นั้นๆ เพื่อประกอบกาตัดสินใจให้การรับรองได้

2) คณะผู้ตัดสินใจให้การรับรองโดยต้องยึดหลักเกณฑ์การดำเนินการตามโครงการรับรองอาหารวัตถุประสงค์เลือกใช้สินค้า Q ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3) คณะผู้ตัดสินใจให้การรับรองต้องมีผู้ใช้ที่มีส่วนร่วมในคณะผู้ตรวจรับรองร้านอาหารวัตถุประสงค์ใช้สินค้า Q ในครั้งนั้นๆ

ความสำคัญของการมีระบบรับรองแบบมีส่วนร่วมของ“เกษตรอินทรีย์” ที่เป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนเกษตรกรแบบรายย่อยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในเศรษฐกิจชุมชน สร้างความมั่นคงและสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศตามที่องค์การด้านพัฒนาทางการเกษตรและอาหารแห่งสหประชาชาติ (FAO และ IFAD) ได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ มินโยบายเกษตรอินทรีย์ และเกษตรอินทรีย์ไม่ได้จำกัดว่าต้องได้รับการรับรองจากหน่วยงานตรวจรับรองเท่านั้น แต่เป็นเกษตรทางเลือกสำหรับเกษตรกรรายย่อยเรียกว่า “non certified organic” หมายถึงระบบการเกษตรทุกชนิดที่ใช้กระบวนการทางธรรมชาติมากกว่าการพึ่งปัจจัยจากภายนอกและการผลิตอาหารที่ดีและมีคุณภาพโดยการเน้นการผลิตเพื่อยังชีพและไม่ได้มีการเน้นการรับรองจากบุคคลที่ 3 เนื่องจากการตรวจรับรองมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและไม่คุ้มต่อผลผลิตที่ได้เนื่องจากมีปริมาณไม่มากพอรวมถึงมีกระบวนการค่อนข้างยุ่งยากในการทำตลาดสินค้าเกษตร ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากเป็นเกษตรกรรายย่อย ต่อมา IFOAM ได้มีการค้นคิดกระบวนการรับรองแบบกลุ่ม ขึ้นเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการตรวจรับรองแต่ยังเป็น

กระบวนการที่ซับซ้อนสำหรับผู้ผลิต กระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการรับประกันความเป็นเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยการปรับปรุงสภาพภูมิสังคมของท้องถิ่นและสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบการในการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ท้องถิ่นซึ่งทำให้ลูกค้าสามารถแยกผลิตภัณฑ์อินทรีย์จากสินค้าปกติได้ โดย“กระบวนการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม” จะส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเข้าสู่การผลิตมากยิ่งขึ้นนำไปสู่การสร้างตลาดทางเลือกเศรษฐกิจอาหารท้องถิ่นและการใช้พลังงานในการผลิตและการขนส่งอาหารที่ใช้เวลาน้อยลงสามารถสร้างสังคมชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูลส่งผลให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

3.2.2 การรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS)

หลักการและองค์ประกอบของระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม กลุ่ม PGS ที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศและสากล จะต้องมีการจัดการกระบวนการกลุ่มภายใต้หลักการ PGS IFOM และใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในการรับรองเป็นที่ยอมรับของประเทศนั้นๆ หลักการสำคัญของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม คือ

1) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นจุดแข็งของกระบวนการ เช่น การจัดให้มีการประชุมกลุ่มประจำเดือน เพื่อให้มีเวทีรวบรวมข้อคิดเห็น แนวคิด เป้าหมายการทำเกษตรอินทรีย์ของผู้ผลิตกำหนดกรอบมาตรฐานและแนวทางพัฒนาไปสู่เกษตรอินทรีย์

2) การมีส่วนร่วมอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะสนับสนุนเจ้าของโครงการร่วมกันตั้งแต่เริ่มวางแผนที่ตัดสินใจร่วมกันดำเนินกิจกรรมกำหนดระเบียบต่างๆ เช่น การกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

3) มีการจัดทำระบบรับประกันการผลิตที่จะต้องวางแผนร่วมกัน เช่น มีเอกสารที่ชัดเจน ได้แก่ มาตรฐานข้อกำหนดการผลิต ระบบการตรวจประเมินผลภายใน บทลงโทษหากไม่ถือปฏิบัติ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสของกลุ่ม

4) กระบวนการตาม ข้อ 1) – 3) คือกระบวนการที่มั่นใจว่าผู้ผลิตแต่ละรายจะมีการปกป้องธรรมชาติและสุขภาพของผู้บริโภคด้วยการผลิตตามหลักการเกษตรอินทรีย์ซึ่งความไว้วางใจและความเชื่อมั่นที่สร้างขึ้นได้โดยมีกระบวนการที่โปร่งใสให้ผู้บริโภคสามารถทำการตรวจสอบเข้าถึงสมาชิกผู้ผลิตได้ทุกราย เช่น การจัดกิจกรรม หรือ การนำข้อมูลผู้ผลิตเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์หรือการกล่าวคำปฏิญาณร่วมกัน เป็นต้น

5) ความสัมพันธ์แบบแนวราบที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีความเสมอภาค ตามโครงสร้างกลุ่มแนวราบที่ใช้ระบบประชาธิปไตย ด้วยการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนความรับผิดชอบที่ยินยอมให้คณะตรวจสอบฟาร์มและยอมรับการตัดสินใจ ของคณะกรรมการกลุ่มเป็นการรวมพลังสานสัมพันธ์แนวราบจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่

6) กระบวนการเรียนรู้รูปแบบขั้นตอนการรับรองและการตรวจเยี่ยมเพื่อน เป็นการประเมินในลักษณะเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในมาตรฐาน ทบทวนสอบ วิธีปฏิบัติในฟาร์ม และให้คำแนะนำเสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันถึงแนวทางการปฏิบัติตาม มาตรฐาน

7) การดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย การขับเคลื่อนระบบนี้อยู่ภายใต้ การดำเนินงานของเครือข่ายค่อนข้างหลากหลาย การทำให้ระบบมีความโปร่งใส และเข้าถึงได้ ทั้งจากผู้ประกอบการและผู้บริโภค ซึ่งองค์กรจัดทำระบบต้องพัฒนากลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายให้มี กิจกรรมร่วมกันและสามารถทำฐานข้อมูลสมาชิกทั้งหมดรวมทั้งกระบวนการผลิตขึ้นเว็บไซต์ของ ระบบ PGS รวมทั้งมีการตรวจติดตามกลุ่มสลับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะเฉพาะของ PGS เป็นการจักระบบการตรวจและรับรองเกษตรอินทรีย์ ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่เป็นเครือข่ายกันให้สามารถรับรองผู้ผลิตได้อย่างเป็นที่น่าเชื่อถือ ไม่ได้ ยิ่งหย่อนไปกว่าการรับรองโดยหน่วยตรวจรับรองภายนอก ซึ่งไม่มีระบบการรับรองใดสมบูรณ์แบบ 100% หากผู้ผลิตไม่มีความซื่อสัตย์ก็จะหาแนวทางจนได้ แต่ระบบ PGS สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค ด้วยกระบวนการทางสังคม กระบวนการรับรองออกแบบมาให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ประกอบ นักพัฒนา นักวิชาการและผู้บริโภค โดยอาศัยกระบวนการ ทางสังคม การมีส่วนร่วม พบปะแลกเปลี่ยน บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ความไว้วางใจ ความโปร่งใส ความเชื่อมั่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เช่น การกำหนด ข้อกำหนดของเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม จากหลักปรัชญาเกษตรอินทรีย์สากล โดยประยุกต์และอ้างอิง จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ยอมรับของประเทศ เช่น มกษ. 9000 เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 และเล่ม 2 การกำหนดวิธีในการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ปฏิบัติตามที่กำหนดให้สอดคล้องกับสภาพการผลิต ขนาดฟาร์ม และเศรษฐกิจ - สังคม ของแต่ละท้องถิ่น การกำหนดขั้นตอนกระบวนการให้การรับรอง การผลิต “เกษตรอินทรีย์” ให้คำแนะนำและการรับฟาร์มต้องผ่านที่ประชุมกลุ่มเห็นชอบ และ เกษตรกรต้องร่วมกระบวนการกลุ่มตลอดเพื่อพัฒนาจนได้รับการรับรอง

PGS เป็นกระบวนการที่ไม่มีสูตรสำเร็จ มีความเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ตามทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งเหมาะสมกับการทำฟาร์มขนาดเล็ก ชายตรง มีการแลกเปลี่ยน เป็นประจำระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการ ผู้ผลิต PGS ทุกคนเป็นผู้ปฏิบัติจริงจาก จิตวิญญาน มากกว่าเป็นผู้ผลิตที่ต้องพิสูจน์ให้ผู้ตรวจของหน่วยตรวจรับรองบุคคลที่สามจากการดู บันทึกลงและเอกสารเป็นหลัก ถึงแม้ว่ากลุ่มที่ทำ PGS ในประเทศต่างๆ จะมีวิธีการที่หลากหลาย แต่ทุก กลุ่มต้องอยู่ภายใต้หลักการเดียวกัน

ในด้านคุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการ มีดังนี้

- 1) มีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน 5 รายขึ้นไป และพื้นที่การผลิตเหมาะสมกับระบบเกษตรอินทรีย์
- 2) กลุ่มผู้ผลิตต้องมีแนวคิดมุ่งมั่นที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ไม่เปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมากับการผลิตปกติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี มีความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ต่อทรัพยากร และต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) กลุ่มผู้ผลิตมีความสมัครใจ และต้องการมีการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค และขยายฐานการตลาด
- 4) กลุ่มมีความเข้มแข็งด้านศักยภาพของคนในชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่มผลิตและจัดการด้านการตลาด
- 5) มีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เอกชน เป็นผู้สนับสนุน หรือส่งเสริมการเรียนรู้ หรือจัดหาช่องทางตลาด

3.2.3 การรับรองแบบบุคคลที่สาม (Third party certification)

การรับรองแบบบุคคลที่สามเหมาะกับการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อไปขายในต่างประเทศ ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการตามกฎระเบียบการส่งออก - นำเข้าเหมือนสินค้าทั่วไป และในประเทศที่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวเพิ่มขึ้นด้วย โดยระเบียบการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นจะกำหนดให้สินค้าต้องผ่านการตรวจรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศนั้นๆ หรือตามระบบมาตรฐานที่เท่าเทียมรวมทั้งระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ประเทศเหล่านั้นยอมรับ โดยมาตรฐานการรับรองแบบบุคคลที่สามรับรองโดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร ได้แก่

- 1) การรับรองแบบบุคคลที่สามของสินค้าเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา มีแผนงานเกษตรอินทรีย์ (National Organic Program – NOP) ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา ด้วยระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์นี้เริ่มใช้ตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2545 ในเดือนมิถุนายน 2552 กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาและ CFIA ของประเทศแคนาดาได้ยอมรับความเท่าเทียมกันของระบบเกษตรอินทรีย์ของอีกฝ่าย ซึ่งทำให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดาสามารถได้รับการรับรองตามระบบของสหรัฐอเมริกาเพิ่มเติมได้ตามข้อตกลงที่มีระหว่างกันไว้ โดยไม่จำเป็นต้องมีระบบการตรวจประเมินของผู้ประกอบการที่จะขอรับการรับรองผลผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกากับสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะต้องขอการรับรองตามระบบแคนาดาควบคู่กันเพราะการรับรองตามระบบของสหรัฐอเมริกาของสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นี้เป็นการรับรองภายใต้ข้อตกลงที่เท่าเทียมของระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดาและสหรัฐอเมริกา ซึ่งสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่ได้ให้บริการตรวจรับรองตามระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกาโดยตรง ดังนั้น ข้อกำหนดของมาตรฐานที่

ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามก็คือ เอกสารมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดา ซึ่งประกอบด้วย (1) ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เกี่ยวกับหลักการและการจัดการระบบการผลิต (Organic Production Systems: General Principles and Management Standards) และ (2) รายชื่อปัจจัยการผลิตที่อนุญาตให้ใช้ในการผลิต (Permitted Substances Lists) โดยมีข้อยกเว้นการตรวจรับรอง ระบบนี้จึงเหมือนกับระบบของแคนาดา คือ การเพาะปลูกพืช การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่า และธรรมชาติ การแปรรูปและจัดการผลผลิตผู้ประกอบการที่ขอการรับรองในระบบ และเมื่อได้รับการรับรองแล้ว จะสามารถใช้ตราเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาและจัดส่งสินค้าอินทรีย์เข้าสู่ตลาดของสหรัฐอเมริกาได้ โดยผู้ส่งจะต้องแสดงไว้บนกล่องบรรจุสินค้าโลโก้ที่เป็น USDA Organic หรือ Canadian Organic หรือขององค์กรที่ทำหน้าที่ออกประกาศนียบัตรสินค้าอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองแล้วจาก USDA เพื่อแสดงว่าสินค้าในกล่องเป็นสินค้าอินทรีย์

2) การรับรองแบบบุคคลที่สามของสินค้าเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป สำหรับผู้ประกอบการที่มีเป้าหมายในการส่งออกสินค้าอินทรีย์ไปยังสหภาพยุโรป โปรแกรมการรับรองระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปของสำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ให้การรับรองการผลิตและผลิตภัณฑ์ที่เป็นไปตามข้อกำหนดของสหภาพยุโรป คือ Council Regulation (EC) No 834/2007 เมื่อ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2550 โดยระเบียบใหม่นี้ได้เริ่มบังคับใช้จริงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2555 นอกจากนี้ กรรมาธิการเกษตรยังได้ออกระเบียบสำหรับการปฏิบัติ (implementing rules) อีก 2 ฉบับ คือ Commission Regulation (EC) No 889/2008 และ Commission Regulation (EC) No 1235/2008 ซึ่งฉบับแรกเป็นข้อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานการเพาะปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ เลี้ยงสัตว์ และแปรรูป ส่วนระเบียบฉบับที่สองเป็นระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศ

สำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ขึ้นทะเบียนให้เป็นหน่วยตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ (Article 10 of Regulation (EC) no.1235/2008) ตั้งแต่ ตุลาคม 2554 โดยในระบบนี้ สำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สามารถให้บริการตรวจรับรองในข้อยกเว้นของการเพาะปลูกพืช การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าและธรรมชาติ การแปรรูปและจัดการผลผลิต ผู้ประกอบการที่ขอรับรองในระบบนี้ เมื่อได้รับการรับรองแล้วสามารถใช้ตราเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปบนผลผลิตได้ผู้ที่ได้รับการรับรองผ่านโปรแกรมการรับรองระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU Program) ยังสามารถขายผลิตภัณฑ์อินทรีย์ไปยังสมาพันธ์รัฐสวิสได้อีกด้วย เนื่องจากรัฐบาลแห่งสมาพันธ์รัฐสวิสได้ออกข้อกำหนดในการผลิตเกษตรอินทรีย์ Switzerland's Organic Farming Ordinance (SR 910.18) ในปี 2540 เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการผลิต กระจายสินค้า และการติดฉลากสินค้าอินทรีย์ โดยมี The Federal Office for Agriculture (FOAG) เป็นองค์กรตรวจสอบดูแล ซึ่งโปรแกรมการรับรองระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU Program) ของสำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความเท่าเทียมกับข้อกำหนด

ดังกล่าวข้างต้น และทางสำนักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้รับการขึ้นทะเบียนหน่วยตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ตามข้อกำหนดการผลิตเกษตรอินทรีย์ Switzerland's Organic Farming Ordinance (SR 910.18) (Article 23a) โดยรัฐบาลสวิตเซอร์แลนด์ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 เป็นองค์กรที่สามารถตรวจและรับรองในประเภทการผลิตพืชและการแปรรูปและการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว

3.3 หน่วยงานที่รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์มีหลายหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือทั้งหน่วยงานรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศไทย หน่วยงานรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เอกชนต่างประเทศ รวมทั้งหน่วยงานรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่างประเทศในระดับสากลอีกด้วย ดังนี้

3.3.1 หน่วยงานรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศไทย

1) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช. (National Bureau of Agriculture Commodity and Food Standard : ACFS) เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้สอดคล้องกับสากล รับรองระบบงานผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยได้ประกาศใช้ตรามาตรฐาน Organic Thailand เมื่อปี พ.ศ. 2555 ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิตแปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ รวมทั้งได้มีการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในแต่ละประเภทสินค้า ได้แก่ พืชอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ ปศุสัตว์อินทรีย์ เป็นต้น

2) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand : ACT) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยการสนับสนุนของเครือข่ายเกษตรทางเลือก องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ องค์กรผู้บริโภคสื่อมวลชนและเครือข่ายร้านค้าสีเขียว โดยเริ่มการพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์และให้บริการตรวจรับรองครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2542 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์นี้ได้ผ่านการรับรองระบบงานมาตรฐานการรับรองและการตรวจการรับรองทั้งจากองค์กรทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ ระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ระบบงานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2548 ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับหน่วยรับรองระบบสินค้า (ISO Guide 65 ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นระบบ ISO 17065:2012) จาก IOAS ในปี พ.ศ. 2548 ระบบอินทรีย์แคนาดา (Canadian Organic Regime –COR จาก Canadian Food Inspection Agency (CFIA) ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2554 และขึ้นทะเบียนหน่วยตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์โดยรัฐบาลสวิตเซอร์แลนด์

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2555 โดยการใช้ตรา (มกท.) เฉพาะผู้ผลิตผู้ประกอบการ เกษตรกร ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก มกท. โดยมติของอนุกรรมการรับรองมาตรฐาน และได้ลงนามในสัญญาการใช้ตรา กับ มกท. แล้ว จึงจะมีสิทธิใช้ตรา มกท. ได้ สามารถใช้ตรา มกท. และอ้างถึงการรับรองของ มกท. บนฉลากผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ได้ โดยผู้ผลิตผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐาน มกท.ที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการใช้ตรา มกท. ที่แนบท้ายสัญญาการใช้ตราอย่างเคร่งครัด นอกจากตรา มกท. แล้ว ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการมีสิทธิในการใช้ตรา มกท. ร่วมกับตรา IFOAM accredited เพื่อให้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของ มกท. มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น แต่ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการต้องเซ็นสัญญาการใช้ตรา IFOAM เพิ่มเติม เพื่อยินยอมปฏิบัติตามระเบียบการใช้ตรา มกท. ร่วมกับตรา IFOAM โดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการทำสัญญาเพิ่มเติม สำหรับปัจจัยการผลิตที่ผ่านการตรวจสอบและรับรอง จะมีตราเฉพาะสำหรับปัจจัยการผลิตเท่านั้น ไม่ใช่ปะปนกับผลิตภัณฑ์อินทรีย์ชนิดอื่น หาก มกท.พบว่า มีผู้แอบอ้างนำตรา มกท. ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้แอบอ้างจะถูกลงโทษตามกฎหมาย

3) องค์การมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) เป็นองค์ที่จัดตั้ง โดยความร่วมมือของหลายฝ่าย ได้แก่ เกษตรกร ผู้บริโภค องค์การภาครัฐ องค์การพัฒนาเอกชนรวมทั้งผู้สนใจทั่วไป ที่มุ่งหวังจะเป็นจะเป็นองค์การทำการรับรองผลิตผลของเกษตรกรที่ทำหน้าที่ทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ด้วยการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ เกษตรกรและผู้บริโภคว่าผลิตผลที่ได้รับการรับรอง จากองค์การมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เป็นผลผลิตที่ปลอดจากสารพิษและยังเอื้อต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงด้วย

4) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ ที่มีการพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยของนักวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ร่วมกับชุมชนเกษตรกร ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 เป็นมาตรฐานเฉพาะกลุ่มที่ใช้ตรวจรับรองผู้สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ ในสังกัดสถาบันเศรษฐกิจพอเพียงเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ โดยใช้มาตรฐานนี้เป็นมาตรการพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพื่อความพอเพียง มั่งคั่ง ยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและเกิดการรวมตัวพัฒนาเป็นเครือข่ายอย่างยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบัน

5) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.) ที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์ ตามแนวทางการพัฒนางานเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดสุรินทร์ โดยมีมาตรฐานครอบคลุมเฉพาะการผลิตพืชอินทรีย์สัตว์อินทรีย์ สัตว์น้ำอินทรีย์ การจัดการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์อินทรีย์และปัจจัยการผลิต ทั้งนี้ มก.สร.จะทำการตรวจสอบและรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์ไว้ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การผลิตในระดับแปลง การนำผลผลิตมาแปรรูป และจำหน่ายผลิตภัณฑ์

3.3.2 หน่วยงานรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เอกชนต่างประเทศ

1) บริษัท ไบโอะอะกรีเสิร์ช (ไทยแลนด์) จำกัด ตามมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ ไบโอะอะกรีเสิร์ช (Bioagricert) เป็นหนึ่งในสาขาย่อยของ Bioagricert S.r.l ประเทศอิตาลี ซึ่งผู้ประกอบการที่ต้องได้รับการตรวจรับรองจากบริษัทนี้จึงสามารถใช้ตรานี้ได้³⁵ โดยให้การรับรองมาตรฐาน (Certification Body) มาจาก Bioagricert S.r.l. ประเทศอิตาลี เป็นบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการตรวจสอบ และการเป็นผู้ให้การรับรองการผลิตสินค้าอินทรีย์ ได้รับการยอมรับและแต่งตั้งโดยหน่วยงานซึ่งดูแลเกี่ยวกับการให้การรับรองในยุโรปซึ่งรับรองโดย IFOAM ตามข้อตกลงมาตรฐาน ISO 65 และ มาตรฐาน EN 45011 ซึ่ง Bioagricert เป็นหน่วยงานอิสระหน่วยงานแรกที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงเกษตรของประเทศ อิตาลีในการควบคุมสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ ตามข้อตกลงของกลุ่มประเทศยุโรปข้อที่ 2092/91 นอกจากนี้ Bioagricert เป็นหนึ่งในบริษัทผู้นำด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศอิตาลี ตั้งในปี.ศ.1984 นับตั้งแต่ช่วงเวลานั้นจนถึงปัจจุบัน Bioagricert ได้สร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าด้วยการทำงานด้วยความซื่อตรง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดของบริษัทคือการสนับสนุนและพัฒนาเพื่อให้ ได้เกษตรอินทรีย์และสินค้าอินทรีย์คุณภาพสูงสุด

2) อีโคเสิร์ช มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์โคเสิร์ช (Ecocert) เป็นบริษัทที่ตรวจการรับรองสินค้าอินทรีย์จากประเทศฝรั่งเศส ผู้ประกอบการต้องได้รับการตรวจรับรองจากบริษัทเท่านั้นจึงจะสามารถใช้ตรารับรองนี้ได้³⁶ โดยเครื่องหมายรับรอง “ มาตรฐานการควบคุมกำกับกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์ ” ของประเทศฝรั่งเศสมีมาตรฐานเทียบเท่าและเป็นที่ยอมรับของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาจึงเป็นหนึ่งในผู้นำของตรารับรองมาตรฐานการใส่ใจธรรมชาติที่มีชื่อเสียงในระดับสากล อันมีมาตรฐานที่เข้มงวดว่าคัดสรรและจะมอบตราให้เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพระดับสูงเท่านั้น ทุกผลิตภัณฑ์จะต้องมีส่วนประกอบทั้งหมดที่ทำมาจากพืชมากกว่า 95% โดยไม่มีการใช้ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี และสารพิษทุกชนิดอย่างเด็ดขาด รวมทั้งสถานที่สำหรับการผลิตและการแปรรูปต้องได้รับการควบคุมโดย ECOCERT เช่นกัน ด้านกระบวนการผลิตต้องไม่ทำลายบรรยากาศและสภาพแวดล้อม กรรมวิธีการกลั่นกำหนดให้ใช้ตามรูปแบบดั้งเดิมและไม่ใช้สารอื่นใดเจือปน เพื่อให้ได้เอสเซนเชียลออยล์ที่บริสุทธิ์ ไม่เหลือสารเคมีตกค้างเหมือนกระบวนการผลิตทั่วไปที่จะเหลือของเสียปล่อยสู่ แหล่งน้ำทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การบรรจุหีบห่อไม่ว่าจะทำจากไม้หรือกระดาษก็ต้องสามารถรีไซเคิลได้ และนำมาจากสถานที่ที่ได้รับตรารับรองจาก FSC (Forest Stewardship Council) หรือได้รับการรับรองจากหน่วยงานเพื่อสิ่งแวดล้อมระดับสากล

³⁵ กรมส่งเสริมการเกษตร.ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์. หน้า27.

³⁶ “เรื่องเดียวกัน”

3) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์บีเอสซี (BSC OKO – GARANTIE GMBH – BSC) เป็นบริษัทที่ตรวจรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์จากประเทศเยอรมันที่มีตัวแทนในประเทศไทย อยู่ที่ จ. เชียงใหม่ ผู้ประกอบการต้องได้รับการตรวจรับรองจากบริษัท บีเอสซี จึงจะใช้ตรารับรองนี้ได้

3.3.3 หน่วยงานรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่างประเทศในระดับสากล

1) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ IFOM หรือ IFOAM Accredited ซึ่งเป็นสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Accredited Movements – IFOM)³⁷ ที่ได้จัดทำโครงการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM (IFOAM Accreditation Program) ภายใต้กรอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ซึ่งในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกยอมรับเป็นเกณฑ์มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำ สินค้าอินทรีย์เพื่อการนำเข้า เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น นอกจากนี้ สหพันธ์ฯ ยังได้จัดตั้งหน่วยงานที่ชื่อ International Organic Accredited Service – IOAS เพื่อทำหน้าที่ให้บริการรับรองหน่วยงานผู้ตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ซึ่งหน่วยงานที่ผู้ตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ได้รับการรับรองจาก IOAS จะมีคำว่า “IFOAM Accredited” เป็นตราสัญลักษณ์มาตรฐานที่แสดงไว้กับตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานผู้ตรวจ

2) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program – NOP) แผนงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ(National Organic Program– NOP) ดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture – USDA) โดยระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อื่นที่ประเทศสหรัฐอเมริกายอมรับ ได้แก่ ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดา และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป โดยการแสดงตรามาตรฐานที่ยอมรับต้องแสดงคู่กับตรามาตรฐานของสหรัฐอเมริกาเสมอ ซึ่งสินค้าอินทรีย์ในตลาดสหรัฐอเมริกา อยู่ภายใต้การบริหารและควบคุมของหน่วยงาน National Organic Program (NOP) ของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาและหน่วยงานรัฐบาลสหรัฐอเมริกา รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆที่รับผิดชอบสินค้าควบคู่กันไป เช่น Food and Drug Administration (FDA) เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยงาน NOP จะควบคุมและรับผิดชอบในส่วนที่เป็น “organic” ของสินค้าซึ่งรวมถึงการกำหนดคำจำกัดความและกฎระเบียบการผลิตเฉพาะในส่วนที่เป็น “organic” หน่วยงานอื่นเช่น FDA ที่รับผิดชอบในส่วนของสินค้าเฉพาะที่กฎหมายกำหนดเป็นความรับผิดชอบของตนและไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับส่วนที่เป็น organic

³⁷ กรมส่งเสริมการเกษตร. ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์. หน้า 25.

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการกำหนดคำจำกัดความ หรือกฎระเบียบการผลิตที่จะทำให้สินค้านั้นเป็น “organic”

3) ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) การแสดงตรา มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปที่ถูกต้องจะต้องมีการแสดงเลขรหัสหน่วยงานที่ทำการตรวจ รับรองของสหภาพยุโรป โดยระบุประเทศหน่วยงานผู้ตรวจรับรองกำกับไว้ พร้อมกับระบุประเทศ แหล่งที่มาของสินค้าอินทรีย์ไว้ใต้ตรามาตรฐานด้วย โดยสหภาพยุโรปยังไม่อนุญาตให้ใช้คำว่า Organic 100% เปอร์เซนต์ หรือ อินทรีย์ 100% บนฉลากสินค้าแต่อย่างใดอันเนื่องมาจากระบบ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศอื่นที่สหภาพยุโรปยอมรับ ได้แก่ ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แคนาดา (เฉพาะที่ผลิตในประเทศแคนาดา) และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (เฉพาะที่ผลิตในประเทศสหรัฐอเมริกา)

4. แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ปัจจุบันการเสนอขายสินค้าและบริการต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ผู้ประกอบธุรกิจการค้า พยายามนำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในสถานะฐานะผู้เสียเปรียบ เนื่องจากผู้บริโภคไม่รู้สภาวะ ภาวะทางการตลาด คุณภาพของสินค้า หรือราคาของสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและ ทันท่วงที ในบางกรณีแม้จะมีการกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในการกำหนดคุณภาพและราคา สินค้าหรือบริการแล้วก็ตาม แต่ขั้นตอนในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิของ ผู้บริโภคเป็นเรื่องที่ยุ้งยากและมีขั้นตอนที่ไม่สามารถอำนวยความสะดวกต่อผู้บริโภคได้ ทำให้ผู้บริโภค นั้นต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายเป็น จำนวนมากจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่ ให้แก่ผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้ จึงมีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของ ผู้ประกอบธุรกิจการค้าเพื่อให้ความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค และมีองค์กรของรัฐเพื่อตรวจตรา ดูแล และ ประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

4.1 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

4.1.1 การรับรองสิทธิของผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สิทธิของผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 46³⁸ ได้ให้สิทธิในการคุ้มครองผู้บริโภครวมถึงสิทธิ

³⁸ มาตรา 46 สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง

บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ในการร่วมกันจัดตั้งองค์กรอิสระ และรัฐต้องมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคด้านต่างๆ ตามมาตรา 61³⁹ โดยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ให้สิทธิของผู้บริโภคดังต่อไปนี้

1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้า หรือบริการ

เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่มีการเจริญเติบโตของทางการค้าและการลงทุน โดยผู้ประกอบการสามารถใช้มาตรการทางการค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าของการค้าขายโดยใช้หลักการทางการตลาด อาทิ การโฆษณาในผลิตภัณฑ์สินค้า รวมทั้งการพรรณนาต่าง ๆ ถึงคุณภาพและลักษณะสินค้าและบริการของผู้ประกอบการนั่นเอง แต่บางครั้งผู้ประกอบการใช้หลักการทางการตลาดเอาเปรียบผู้บริโภคด้วยการบอกข้อมูลหรือพรรณนา ถึงคุณลักษณะของสินค้าหรือบริการของตนเองเกินความจริง เนื่องจากผู้บริโภคไม่สามารถรู้ถึงเท่าทันการตลาดได้เท่าผู้ประกอบการ เพราะเหตุนี้ ผู้บริโภคจึงควรที่จะได้รับความคุ้มครองถึงสิทธิของตนในการบริโภคสินค้าต่าง ๆ ควรได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้น ตลอดจนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือบริการที่ถูกต้องและเพียงพอที่ผู้บริโภคจะไม่เข้าใจผิดในการซื้อสินค้าหรือการรับบริการ เช่น ผู้บริโภคควรจะได้ทราบถึงข้อมูลของสินค้าอย่างแท้จริง โดยผู้ประกอบการควรทำฉลากสินค้า ให้ตรงกับความเป็นจริงทั้งส่วนประกอบและคุณสมบัติต่าง ๆ ของสินค้า และไม่ควรมีโฆษณาเกินความเป็นจริงเพื่อให้ผู้บริโภคไม่หลงผิดบริโภคสินค้าหรือบริการ เหล่านั้นเพราะเชื่อในคำโฆษณาที่เกินความจริง

2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

ผู้บริโภคควรมีสิทธิในการเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการได้เป็นอย่างดีอิสระ เนื่องจากในปัจจุบันมีมาตรการที่หลากหลายประการสามารถให้ผู้บริโภคได้บริโภคสินค้าหรือบริการต่าง ๆ โดยเป็นธรรม เช่น การที่ผู้ประกอบการชักจูงผู้บริโภคด้วยการโฆษณาหรือการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ วิชิตู ทางโทรทัศน์ หรือทางอินเทอร์เน็ต และการกระจายข้อมูลแบบด้วยการบอกต่อจากผู้บริโภคสู่ผู้บริโภคที่เป็นการชักจูงผู้บริโภคให้สนใจได้ง่าย โดยการให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลของผลิตภัณฑ์หรือสินค้าต่าง ๆ โดยนักการตลาดเหล่านั้น มีวิธีการ สร้างเรื่องราวหรือข้อมูลให้มีความน่าสนใจ จนผู้บริโภคถูกชักจูงให้บริโภคสินค้าโดยปราศจากการไตร่ตรองได้อย่างถึถ้วน เป็นการจูงใจผู้บริโภค

องค์กรของผู้บริโภคตามวรรคสอง มีสิทธิร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้ง อำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

³⁹ มาตรา 61 รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านกรรฐ์ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

อย่างไม่เป็นธรรม เพราะผู้บริโภคไม่ทราบข้อเท็จจริง ต่าง ๆ อย่างละเอียด และไม่สามารถรู้ได้ว่า ผู้ประกอบการมีขั้นตอนวิธีการอย่างไรในการสร้าง มาตรการชักจูงบริโภคอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้บริโภค ควรจะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการด้วย ความสมัครใจของตนเอง ใช้วิจารณญาณ ของตนเองในการเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการโดยปราศจาก การจูงใจอันไม่เป็นธรรม

3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

การบริโภคสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ของผู้บริโภค สิ่งสำคัญนั้นคือ ความปลอดภัยผู้ประกอบการควรตระหนักถึงความสำคัญและความปลอดภัยของผู้บริโภค เนื่องจาก เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับชีวิตร่างกาย สุขภาพ ของผู้บริโภคโดยตรงด้วยเหตุนี้การผลิตสินค้าต่าง ๆ นั้น ผู้ประกอบการควรจะมีการตรวจสอบถึงสินค้าหรือบริการของตนให้มีคุณภาพที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน สำหรับผู้บริโภคเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ดังนั้น ผู้ประกอบการไม่ควรที่จะละเลยในคุณภาพ ของสินค้าและบริการ รวมทั้งควรมีคำแนะนำต่าง ๆ ในการใช้งานสินค้าหรือบริการต่าง ๆ แก่ผู้บริโภค

4) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในข้อสัญญาโดยไม่ถูกเอาเปรียบ เปรียบจากผู้ประกอบการธุรกิจ ที่มักจะใช้อำนาจจากการที่ผู้บริโภคไม่มีความรู้ทางการตลาดหรือ อาจรู้ไม่เท่าทันมาเป็นเครื่องมือต่อรองได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการหรือเจ้าของสินค้าหรือบริการจะต้อง เป็นผู้กำหนดและร่างข้อตกลงขึ้นมาเองโดยข้อตกลงนั้นจะต้องมีความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและ ปราศจากการต่อรองหรือการไม่ให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นต่อข้อสัญญาที่เสนอมาต่อหน้า ระหว่างคู่สัญญาซึ่งกันและกัน

5) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหาย เมื่อมีการ ละเมิดสิทธิของผู้บริโภค เช่น สินค้าไม่มีประกันหรือการโฆษณาที่เกินจริงแก่ สุขภาพ ชีวิต และร่างกายและทรัพย์สินของผู้บริโภคเอง ซึ่งผู้บริโภคสามารถเรียกร้องค่าเสียหายตาม กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคหรือกฎหมายแพ่งได้ ทั้งนี้รวมถึงผู้บริโภคจะได้รับการคุ้มครองจากการ บริการด้วยซึ่งผู้ขายหรือผู้ผลิตอาหารต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภค หากการบริการที่ไม่มีคุณภาพที่ดี จนทำให้ผู้บริโภคต้องได้รับอันตรายหรือความเสียหายจากการใช้บริการ

4.1.2 มาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 บุคคลที่กฎหมายให้ความ คุ้มครองจากบทนิยามตามมาตรา 3 “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบ ธุรกิจหรือ ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และ หมายความว่ารวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสีย

ค่าตอบแทนก็ตาม”ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีหลักการคุ้มครองผู้บริโภคหลายประการ ได้แก่ การคุ้มครองผู้บริโภค ด้านโฆษณา การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา และการเยียวยาความเสียหาย เป็นต้น

การแสดงฉลากบนสินค้ามีความสำคัญต่อการสื่อสารข้อมูลผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภค ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผู้บริโภคจากการหลอกลวงจากผู้ประกอบการหลักการเกี่ยวกับการทำฉลากอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและมีคณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำกับดูแลโดยสินค้าที่ผลิตเพื่อขายสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ต้องมีการควบคุมฉลากซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น⁴⁰

1) ความหมายของฉลาก

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายคำว่า “ฉลาก” ไว้ว่า ฉลากหมายความว่า รูปรอย ประดิษฐ์ กระดาษ หรือสิ่งอื่นใดที่ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้าซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้า หรือสอดแทรกหรือรวมไว้ที่สินค้า หรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้า และหมายความรวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

2) การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสินค้าที่ต้องควบคุมฉลาก

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากนี้มีการกำหนดชัดเจนว่า กำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับสินค้าที่ต้องควบคุมฉลากจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากกำหนดชัดเจนว่าผู้ประกอบการมีหน้าที่จัดทำฉลากสินค้าที่ประกาศให้มีการตีฉลากและการกำหนดว่าสินค้าใดเป็นสินค้าควบคุมไม่ต้องการประกาศกำหนดเป็นสินค้าควบคุมก่อน เหมือนหลักในกฎหมายเดิม ฉบับ พ.ศ. 2522 ก็ชัดเจนขึ้นว่าต้องเป็นสินค้าที่

(1) ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(2) ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย เว้นแต่จะมีประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดไม่ใช้บังคับกับกรณี 1) หรือ 2) โดยประกาศนี้ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(3) สินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากเห็นว่าอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สภาพร่างกายจิตใจโดยการใช้หรือโดยสภาพ หรือประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำและการกำหนดฉลาก

⁴⁰ มาตรา 30 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสินค้านั้น ก็อาจประกาศเป็นสิ่งโดยประกาศฉลากได้เพราะไม่มีลักษณะเป็นสินค้าตามมาตรา 30 ในราชกิจจานุเบกษา

3) ลักษณะของฉลาก

คณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้ออกประกาศเรื่องลักษณะของฉลากให้มีข้อความตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 31 และกรรมการว่าด้วยฉลากได้ออกประกาศ เรื่องลักษณะของฉลากสินค้าที่ควบคุมฉลาก พ.ศ. 2551 โดยฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องระบุข้อความ รูป รอยประดิษฐ์หรือภาพตามความเหมาะสม แล้วแต่กรณี แต่ข้อความนั้นจะต้องตรงต่อความเป็นจริง ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสาระสำคัญของสินค้านั้นและต้องเป็นภาษาไทยหรือภาษาไทยกำกับภาษาต่างประเทศ เพื่ออธิบายให้เข้าใจความหมายของรูปรอยประดิษฐ์หรือภาพที่สามารถเห็นและอ่านได้ชัดเจน โดยฉลากสินค้าที่ควบคุม ดังนี้⁴¹

- (1) ชื่อประเภท หรือชนิดของสินค้าที่แสดงให้เห็นเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่เป็นสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย
- (2) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยของผู้ผลิตเพื่อขายในประเทศไทย
- (3) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยของผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย
- (4) สถานที่ตั้งของผู้ผลิตเพื่อขาย หรือของผู้ส่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย แล้วแต่กรณี
- (5) ต้องแสดงขนาดหรือมิติ หรือปริมาณ หรือปริมาตร หรือน้ำหนักของสินค้านั้น แล้วแต่กรณี สำหรับหน่วยที่ใช้จะใช้ชื่อเต็ม หรือชื่อย่อ หรือสัญลักษณ์แทนก็ได้
- (6) ต้องแสดงวิธีใช้ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าสินค้านั้นใช้เพื่อสิ่งใด เช่น ใช้ทำความสะอาดพื้นไม้ หรือพื้นกระเบื้อง ภาชนะพลาสติก หรือภาชนะดินเผา ภาชนะเคลือบใช้ตั้งบนเตาไฟ ใช้เข้าไมโครเวฟ ใช้เก็บอาหารในตู้เย็น
- (7) ข้อแนะนำในการใช้หรือห้ามใช้ เพื่อความถูกต้องในการใช้ที่ให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภค เช่น ห้ามใช้ของมีคมกับการแช่น้ำแข็งในตู้เย็น
- (8) คำเตือน (ถ้ามี)
- (9) วันเดือนปีที่ผลิต หรือวันเดือนปีที่หมดอายุการใช้ หรือวันเดือนปีที่ควรใช้ก่อน วันเดือนปีที่ระบุขึ้น เพื่อให้เข้าใจในประโยชน์ของคุณภาพหรือคุณสมบัติของสินค้านั้น (ถ้ามี)
- (10) ราคา โดยระบุหน่วยเป็นบาท และจะระบุเป็นเงินสกุลอื่นด้วยก็ได้

⁴¹ สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค.(พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2557. หน้า 224 – 228.

4) หลักเกณฑ์เงื่อนไขการจัดทำฉลากของสินค้าควบคุม

การจัดทำฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลากให้ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากประกาศแต่ละฉบับของสินค้าที่ควบคุมนั้น เว้นแต่จะได้รับการผ่อนผันเรื่องตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการจัดทำฉลากของสินค้าที่ควบคุมที่ได้รับการผ่อนผัน พ.ศ. 2540 โดยผู้ขาย ผู้ผลิต ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อขายสินค้าที่ควบคุมฉลากไม่อาจจัดทำฉลากให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากแต่ละฉบับเฉพาะเรื่องได้ให้ผู้ยื่นคำขอผ่อนผันการจัดทำฉลากได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การจัดทำฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลากนั้นฝ่าฝืนหรือไม่อาจปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้ หรือมีข้อความไม่ถูกต้องตามที่กำหนดให้ทำฉลากแต่ความหมายสามารถสื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ตามข้อความที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้ ให้ผู้นั้นติดต่อยื่นขอผ่อนผันได้ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อรวบรวมนำเสนอคณะกรรมการว่าด้วยฉลากพิจารณา

(2) การจัดทำฉลากที่ไม่อาจลงรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้เนื่องจากสินค้าที่ควบคุมมีขนาดเล็กมีการจัดการพื้นที่ในฉลากไม่เพียงพอ ให้ผู้นั้นติดต่อยื่นขอผ่อนผันได้ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อรวบรวมนำเสนอคณะกรรมการว่าด้วยฉลากพิจารณา

(3) การจัดทำฉลากข้อความของฉลากมีลักษณะที่ไม่เป็นเนื้อเดียวกันกับสินค้าตามที่ได้กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ให้ผู้นั้นติดต่อยื่นขอผ่อนผันได้ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อรวบรวมนำเสนอคณะกรรมการว่าด้วยฉลากพิจารณา

(4) การจัดทำฉลากมีข้อความภาษาต่างประเทศแต่ไม่มีข้อความที่เป็นภาษาไทย เนื่องจากสินค้าที่ควบคุมเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยเพื่อส่งออกขายยังต่างประเทศและภายหลังสินค้านั้นถูกส่งคืนกลับมาที่ประเทศไทย ให้ผู้นั้นติดต่อยื่นขอผ่อนผันได้ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อรวบรวมนำเสนอคณะกรรมการว่าด้วยฉลากพิจารณานับแต่วันที่ส่งหรือนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร

4.2 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปได้ให้สิทธิในการคุ้มครองผู้บริโภคหลายประการ ได้แก่ สิทธิในการคุ้มครองเกี่ยวกับการซื้อสินค้า สิทธิในการที่จะได้รับความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ รวมถึงหลักการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการธิการยุโรปด้านสาธารณสุขและ การคุ้มครองผู้บริโภค (DG Health and Consumer Protection หรือ DG SANCO) ได้ออกเอกสารสำคัญ 2 เอกสารเพื่อปรับปรุงนโยบายที่เกี่ยวกับผู้บริโภคของสหภาพยุโรป (EU Consumer Policy) ให้สามารถตอบสนองความท้าทายในโลกยุคดิจิทัล ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์ใหม่สำหรับการดำเนินนโยบายการคุ้มครองผู้บริโภค หรือ EU Consumer Policy Strategy

2) Green Paper เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค หรือ Green Paper on the Review of the Consumer Acquis เพื่อเสนอปัญหาทางด้านกฎระเบียบที่สหภาพยุโรปประสบอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับกฎระเบียบด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

ในปัจจุบันผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้โดยการผ่านข้ามพรมแดนเพื่อตอบรับการตลาดในยุคดิจิทัลโดยผู้บริโภคที่มีความต้องการซื้อ - ขายสินค้าและบริการแบบข้ามพรมแดนมีมากขึ้นจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 26 ในระหว่าง ค.ศ. 2003-2006 (พ.ศ. 2546-2549) และการซื้อ-ขายสินค้า ในอินเทอร์เน็ตก็ได้รับความนิยมมากขึ้นด้วย โดยร้อยละ 60 ของผู้ค้าปลีกในยุโรปมีการเสนอขายสินค้าของตนแบบ E-Commerce และร้อยละ 27 ของประชากรยุโรปซื้อของแบบออนไลน์ แต่ปัญหาที่ยุโรปต้องประสบ คือ ผู้บริโภคบางส่วนยังลังเลที่จะซื้อสินค้า/บริการแบบข้ามพรมแดน (หรือการซื้อสินค้าจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอื่น) ผ่านการใช้เว็บไซต์ จะเห็นได้ว่า มีเพียงร้อยละ 10 ของสินค้าที่ขายในอินเทอร์เน็ตทั้งหมด เป็นการซื้อ - ขายแบบข้ามพรมแดนในขณะที่มีผู้บริโภคจำนวนถึงร้อยละ 49 ที่บอกว่าตนพร้อมและต้องการซื้อ สินค้าหรือบริการแบบข้ามพรมแดน และมีเพียงร้อยละ 20 ของผู้ค้าปลีกที่ขายสินค้าหรือบริการข้ามพรมแดน ดังนั้น การเพิ่มความมั่นใจของผู้บริโภคสามารถกระทำได้โดยการให้ความคุ้มครองโดยคณะกรรมการการยุโรป เน้นแนวทางหลัก 4 ประการ ได้แก่

1) การเพิ่มอำนาจแก่ผู้บริโภค/Empowerment : ด้วยที่ผู้บริโภคมีข้อมูลที่เที่ยงตรง มีความโปร่งใสของตลาด

2) การให้ความรู้ Education : ได้แก่ การเพิ่มความรู้และความตระหนักของประชาชนชาวยุโรปเกี่ยวกับสิทธิที่ตนจะได้รับในฐานะผู้บริโภค

3) การคุ้มครองและการป้องกัน/Protection : ได้แก่ การคุ้มครองและป้องกันให้ผู้บริโภคได้รับสิทธิที่ควรจะได้รับและได้ใช้ประโยชน์สูงสุดจากการตลาดยุโรป และที่สำคัญต้องมีกฎระเบียบที่ดีพอในการป้องกันผู้บริโภคยุโรปจากสินค้าและบริการที่ไม่ปลอดภัย (unsafe goods)

4) การรวมตัวและความร่วมมือ/Integration ระหว่างกรรมการต่างๆ ของคณะกรรมการการยุโรป ไม่ว่าจะเป็นกรรมการด้านพลังงาน กรรมการด้านคมนาคม และกรรมการด้านการแข่งขัน เพื่อให้นโยบายการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหัวใจของนโยบายและกฎระเบียบของสหภาพยุโรป

การคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือสินค้าออร์แกนิกในประเทศสหภาพยุโรป มีผลเมืองที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์มากมาย โดยคณะกรรมการการสหภาพยุโรปได้กำหนดแผนปฏิบัติการสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ครอบคลุมโดยเฉพาะในเรื่องของ

การสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคโดยต้องการที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรเปลี่ยนมาทำในรูปแบบของเกษตรอินทรีย์เพื่อสนับสนุนการเติบโตทางการตลาดเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการอาหารจะดำเนินการดังนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปและส่งเสริมให้มีการรับรองมาตรฐานและแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์
- 2) เพื่อเสริมสร้างรูปแบบโรงเรียนของการทำเกษตรอินทรีย์
- 3) เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจให้กับผู้บริโภคและคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งอำนวยความสะดวกการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนอีกด้วย⁴²

4.3 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีรัฐบาลแต่ละมลรัฐเป็นผู้ปกครองและดูแลในมลรัฐนั้นๆ โดยมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในแต่ละมลรัฐที่แตกต่างกันไปแต่ในแง่ของหลักการที่สำคัญไม่ได้มีความแตกต่างกันโดยแต่ละมลรัฐมีการพัฒนาเกี่ยวกับ “สิทธิ” โดยสิทธิของผู้บริโภคตามความเข้าใจของชาวอเมริกันมักแสดงออกทางรูปธรรมโดยการรวมกันเพื่อสิทธิเรียกร้องให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากการบริโภค โดยมองว่าการแก้ปัญหาไม่ได้มีเพียงแค่ผู้บริโภคกับผู้ขายอย่างเดียวโดยถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขปัญหาจากความเสียหายของสินค้านั้น

ประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวสุนทรพจน์ต่อรัฐสภาวางวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคของสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรกซึ่งได้ กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้บริโภค 8 ประการ คือ⁴³

- 1) สิทธิที่จะได้รับความพอใจในความต้องการพื้นฐาน เช่น ความพอใจในการที่จะเลือกซื้ออาหารหรือความพอใจในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
- 2) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากสินค้า (Right to safety) ผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองจากการใช้สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยโดยสินค้าอาจเป็นเหตุให้ผู้บริโภคเสียหายทางด้านร่างกาย
- 3) สิทธิที่จะได้รับแจ้งความจริง ผู้บริโภคย่อมได้รับความข้อมูลที่เป็ความจริงในตัวสินค้าหรือบริการ
- 4) สิทธิที่จะเลือกสินค้าและบริการที่พอใจและอิสระ (Right to choose)

⁴² EUROPRAN COMMISSION. *Organic Action Plan*. July 20, 2021 Retrived form : https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-action-plan_en

⁴³ รองศาสตราจารย์ภาณินี กิจพอคำ. กฎหมายและสถาบันคุ้มครองผู้บริโภคในต่างประเทศ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคขั้นสูงและกฎหมายรับผิดในผลิตภัณฑ์*. เล่มที่ 1, หน่วยที่ 4 , พิมพ์ครั้งที่ 1, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2556. หน้า 4-16

5) สิทธิที่จะมีส่วนในการกำหนดและบริหารนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค

6) สิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับสินค้าหรือบริการที่ไม่พอใจและเรียกร้องค่าทดแทนจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือไม่มีความปลอดภัย

7) สิทธิที่ได้รับการบอกเล่าเกี่ยวกับสินค้าและบริการตามสิทธิของผู้บริโภคสิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างเพียงพอก่อนที่จะซื้อ

8) สิทธิที่จะมีชีวิตและทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นต้น

การคุ้มครองผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นกฎหมายที่คณะกรรมการการค้าว่าด้วยการค้าแห่งสหพันธรัฐ หรือ Federal Trade Commission (FTC) เป็นผู้บังคับใช้และกำกับให้เป็นไปตามกฎหมายโดยมี Bureau of Consumer Protection ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้ FTC กำกับดูแลการโฆษณาและการกระทำทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม โดยกำหนดว่าการกระทำทางการค้าใดที่ไม่เป็นธรรมและมีผลต่อการประกอบธุรกิจเป็นการต้องห้าม FTC จึงมีอำนาจที่จะเสนอกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกระทำทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมได้⁴⁴ และมีบทบาทสำคัญระดับชาติในเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้ในด้านของการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์หรือสินค้าออร์แกนิก FTC มีอำนาจหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสินค้าออร์แกนิกโดยอาจมีในเรื่องเกี่ยวกับการรับรองตามมาตรฐานออร์แกนิกและการกำหนดค่าความเป็นออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์นั้นจริงหรือไม่ และเป็นไปตามที่ผู้ผลิตมีการโฆษณาสินค้าไว้ หรือมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าผู้ผลิตมีการฝ่าฝืนเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามกฎหมายระเบียบของ USDA (United States Department of Agriculture) อย่างไรก็ตาม โดย FTC จะรับเรื่องร้องเรียนและประสานกับ FDA (Food and Drug Administration) และ USDA เพื่อหาข้อยุติและดำเนินคดีกับผู้ผลิตต่อไป

⁴⁴ FEDERAL TRADE COMMISSION PROTECTING AMERICA'S CONSUMERS . Truly Organic?

The FTC Says No, Alleges Retailer Misled Consumers about Its Products. July 20, 2021 Retrieved from : <https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2019/09/truly-organic-ftc-says-no-alleges-retailer-misled-consumers-about>

จากหลักการข้างต้น คำว่าเกษตรอินทรีย์ โดยรวมแล้วก็คือผลผลิตจากการเกษตรที่ได้ผ่านกระบวนการผลิตทางเกษตรที่ปลอดสารเคมีทุกชนิดที่จะไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการเลี้ยงการปลูก ต้องมีการดูแลอย่างพิถีพิถัน ก่อนที่จะเริ่มการปลูกก็จะต้องเตรียมหน้าดินด้วยวิธีธรรมชาติ เมล็ดพันธุ์ที่เลือกมาปลูกต้องสะอาดปลอดภัย เรียกได้ว่าตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการต้องผ่านการดูแลอย่างพิถีพิถัน และในปัจจุบันเทคโนโลยีเกี่ยวกับอาหารมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก โดยเฉพาะอาหารที่ผลิตจากพืชและสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม อีกทั้งมีผู้ประกอบการกิจการเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์อาหารมากมายในท้องตลาด ผู้ประกอบการจึงใช้กลยุทธ์ทางการตลาดหลากหลายรูปแบบ เพื่อจูงใจผู้บริโภคให้เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ของตนมากที่สุด ผู้ประกอบการบางรายอาจอวดอ้างสรรพคุณสินค้าทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อซื้อสินค้านั้นมาบริโภค ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอันจะทำให้ผู้บริโภครับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า และสามารถเลือกที่จะซื้อหรือไม่ซื้อ ดังนั้น สินค้าประเภทเกษตรอินทรีย์จึงเป็นสินค้าที่ควรจะได้รับ การรับรองมาตรฐานสินค้าหรือมีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนซึ่งมีหลากหลายหน่วยงานให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่ดีและปลอดภัย

บทที่ 3

หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้า เกษตรอินทรีย์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

การทำเกษตรอินทรีย์ มีกระบวนการและขั้นตอนที่หลากหลายกว่าการทำเกษตรอินทรีย์แบบทั่วไป ซึ่งกว่าจะมาเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้นั้น จะต้องควบคุมกระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนการเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว แปรรูป จำหน่าย และส่งออก ดังนั้นในบทนี้จะศึกษาเกี่ยวกับหลักกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ซึ่งตามพระราชบัญญัติมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบกฎระเบียบไว้ มีเพียงแต่แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เช่น มกษ. 9000 เล่ม 1(G)-2557 เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และมาตรฐานเกี่ยวกับตัวสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้า ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าวอาจไม่ครอบคลุมต่อคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภคเนื่องจากในปัจจุบันสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย จึงต้องศึกษาหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เพื่อหาแนวทางในการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และศึกษาหลักกฎหมายเกษตรอินทรีย์ต่างประเทศ ได้แก่ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีมาตรฐานที่ดีที่เหมาะสมแก่ผู้บริโภคต่อไป

1. การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีการแสดงเครื่องหมายรับรอง สำหรับสินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานตามบทบัญญัติของกฎหมาย และได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดลักษณะเครื่องหมาย การใช้เครื่องหมายและการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะเครื่องหมายการใช้และการแสดง

เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดไว้เดิมก่อนมีการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดมาตรฐานการควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการมาตรฐาน (Standardization) ของประเทศไทย กฎหมายฉบับดังกล่าวตราขึ้นมาบังคับใช้เนื่องจากมีหน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายแห่งที่ดำเนินการหรือประกอบกิจการตรวจสอบและรับรองแต่กลับไม่มีหน่วยงานกลางขึ้นมาควบคุมทำให้ระบบมาตรฐานของประเทศไทยขาดความเป็นเอกภาพเพื่อให้ได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้รับ การตรวจสอบและรับรอง รวมทั้งผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ จึงได้ตราพระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ขึ้นใช้บังคับโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานแห่งชาติทำหน้าที่กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม พัฒนา และดำเนินการ ด้านการมาตรฐาน ของประเทศ และกำหนดนโยบายหรือส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือหรือให้มีการทำ ความตกลงกัน ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการมาตรฐานทั้ง ภายในประเทศและ ต่างประเทศเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันด้านการมาตรฐานของประเทศให้ เป็นเอกภาพความมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งทำ หน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมผู้ประกอบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานของผู้ประกอบการต่างๆ อาทิเช่น ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือนำเข้าสินค้า ภายใต้กรอบแผนปฏิบัติการตามนโยบายและยุทธศาสตร์ การมาตรฐาน ของประเทศไทย (พ.ศ. 2554 – 2558) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการกำหนดมาตรฐาน ยุทธศาสตร์ด้านการตรวจสอบรับรอง ยุทธศาสตร์มาตรฐานวิทยา และยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ

ในกรณีที่เป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ ผู้ประกอบการตรวจสอบและรับรองซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สุขอนามัย ความปลอดภัยหรือ สิ่งแวดล้อม และได้มีการกำหนดให้การตรวจสอบและรับรองในสาขาใด เป็นมาตรฐานบังคับแล้ว ก่อนที่ผู้ประกอบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานจะประกอบกิจการ ตรวจสอบและรับรองให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือนำเข้าสินค้าได้ ผู้ประกอบการตรวจสอบและรับรอง จะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนและ เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจะต้องแสดงเครื่องหมายมาตรฐานบังคับ

1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 กรกฎาคม 2545 ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการและส่งให้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. เพื่อเสนอต่อรัฐสภาและได้มีการดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงสมัยสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งได้พิจารณา เห็นชอบให้มีพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. และประกาศใช้เป็นกฎหมาย

โดยมีเหตุผลในการประกาศ เนื่องจากประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และโดยที่ในปัจจุบันสินค้าเกษตรหลายชนิดทั้งที่ผลิตขึ้นในประเทศ และนำเข้าจากต่างประเทศยังไม่มีมาตรฐานใช้บังคับเป็นเหตุให้สินค้าเกษตรด้อยคุณภาพและไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคประชาชนขาดความเชื่อถือและส่งผลกระทบต่อประกอบการกิจการสินค้าเกษตรของไทยทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และควรมีกลไกในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อส่งเสริมให้ได้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดแก่ประชาชน หรือแก่กิจการสินค้าเกษตร หรือเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ⁴⁵ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นที่มาของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

ลักษณะเฉพาะที่สำคัญของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

1) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ภายใต้บทนิยามคำว่า “มาตรฐาน” และคำว่า “สินค้าเกษตร” บัญญัติรวมความได้ว่า มาตรฐานสินค้าเกษตร คือ มาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปที่เป็นผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการกลั่นกรอง การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้ และผลพลอยได้ของผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ซึ่งขั้นตอนของการกำหนดมาตรฐานนั้น กฎหมายกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการเพื่อจัดทำร่างมาตรฐานตามบทบัญญัติมาตรา 15 ประกอบมาตรา 17 แล้วเสนอร่างมาตรฐานให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรพิจารณาว่าจะกำหนดให้เป็นมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไป แล้วแต่กรณี

2) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตร ประเภทมาตรฐานทั่วไป ตามมาตรา 31 ที่กำหนดไว้ว่า ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า แล้วแต่กรณี ซึ่งสินค้าเกษตรนั้นจะขอรับการตรวจสอบและขอใบรับรองตามมาตรฐานทั่วไปจากผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานได้ และมาตรฐานสินค้าเกษตรประเภทแบบมาตรฐานบังคับ ตามมาตรา 27 ที่กำหนดไว้ว่า ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า แล้วแต่กรณี ซึ่งสินค้าเกษตรนั้น ต้องขอรับการตรวจสอบและได้ใบรับรองมาตรฐานบังคับจากผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน ดังนั้น ความสำคัญของการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐานจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่จะทำให้สินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจสอบรับรองแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไป ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริโภคว่ามีความปลอดภัยและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

⁴⁵ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. คำอธิบายพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร. : สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.). หน้า 2

3) เป็นกฎหมายที่มีการดำเนินการภายใต้คณะกรรมการคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรภายใต้บทบัญญัติมาตรา 6 กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน และมีผู้แทนจากหน่วยงานอื่น ๆ และผู้ทรงคุณวุฒิรวมเป็นกรรมการ รวมมีจำนวนกรรมการทั้งหมด 23 คน ซึ่งจะทำให้กระบวนการพิจารณากำหนดนโยบายในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนด แก้วไข ยกเลิก มาตรฐานสินค้าเกษตร ได้รับการพิจารณาอย่างรอบด้าน ได้รับการพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสินค้าเกษตรในด้านต่างๆ ครอบคลุมทุกชนิดสินค้าเกษตร ประกอบกับการที่มีผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ มาร่วมเป็นกรรมการยังจะส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายด้านการพัฒนาสินค้าเกษตรที่มีการรับผิดชอบดูแลจากหลายหน่วยงานมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานกฎหมายกำหนดให้สินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจสอบรับรองแล้ว ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตร ตามมาตรฐานบังคับต้องแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน หรือในกรณีที่สินค้าเกษตรตามมาตรฐานทั่วไปที่ผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานแล้วและผู้ผลิตใช้สิทธิแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานทั่วไปกับสินค้าเกษตรของตน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับหรือ มาตรฐานทั่วไป เป็นเครื่องหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่าสินค้าเกษตรมีคุณภาพและความปลอดภัย พร้อมทั้งยังสื่อไปถึงผู้บริโภคภายในประเทศและประเทศคู่ค้าที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการผลิต และผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยว่าเป็นไปตามมาตรฐานสากล

จากลักษณะเฉพาะข้างต้นในระยะแรกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้มี คุณภาพและได้มาตรฐานและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตร จึงได้จัดทำข้อกำหนดมาตรฐานสินค้าแต่ละชนิดขึ้นและให้มีการรับรองมาตรฐานแก่สินค้าเกษตรนั้น โดยมาตรฐานที่จัดทำขึ้นและให้การรับรองนั้นเป็นมาตรฐานทั่วไป (Voluntary Standard) ซึ่งผู้ประกอบการสามารถขอรับการรับรองและใช้เครื่องหมายมาตรฐานสินค้าเกษตรได้ด้วยความสมัครใจ สินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจสอบรับรองแล้วว่ามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดจะได้รับอนุญาตให้ติดเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ.) ตามระเบียบว่าด้วยการรับรองและอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐานสินค้าเกษตรไทย (มกษ.) พ.ศ. 2543 โดยระเบียบดังกล่าวเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตร การขอรับรองและการขออนุญาตใช้เครื่องหมายมาตรฐานการจัดทำรายงานและแจ้งผลการตรวจสอบ รวมถึงการควบคุม การใช้เครื่องหมาย ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดกระทำโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น กรมวิชาการเกษตรให้การรับรองสินค้าและควบคุมดูแลสินค้ากลุ่มพืช กรมประมงให้การรับรองสินค้าและควบคุมดูแลสินค้ากลุ่มประมง กรมปศุสัตว์ให้การรับรองสินค้าและควบคุมดูแลสินค้า กลุ่มปศุสัตว์ กรมป่าไม้ให้การรับรองสินค้าและควบคุมดูแลสินค้ากลุ่มป่าไม้ และ

หากสินค้าใดจำแนกไม่ได้ชัดเจน สำนักมาตรฐานและตรวจสอบสินค้าเกษตร (สมก.) จะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ประเมินและตรวจสอบ

ในระยะเวลาต่อมา ก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ได้มีมติในที่ประชุม ครั้งที่ 3 - 2546 วันที่ 29 กรกฎาคม 2546 ให้หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้เป็นเครื่องหมายเดียวกัน คือ เครื่องหมาย “Q” เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการใช้เครื่องหมายของแต่ละหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเครื่องหมายนี้จะแสดงให้เห็นว่าสินค้าเกษตรและอาหารมีคุณภาพและความปลอดภัยพร้อมทั้งยังสื่อไปถึงผู้บริโภคภายในประเทศไทยและประเทศคู่ค้าเกิด ความเชื่อมั่นในระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและอาหารให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับนานาชาติ

1.2 ความหมายของมาตรฐานสินค้าเกษตร

ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2561 กำหนดความหมายของคำต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

มาตรฐาน หมายความว่า มาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไป แล้วแต่กรณี

สินค้าเกษตร หมายความว่า ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์อันเกิดจากการกลั่นกรอง ประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้ และผลพลอยได้ของผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

ผู้ผลิต หมายความว่า ผู้ซึ่งทำการกลั่นกรอง การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้ เพื่อการค้า

ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าเกษตร คลังสินค้าเกษตร สะพานปลา ห้องเย็น กำหนดโรงฆ่าสัตว์ หรือกิจการต่อเนื่องอื่นที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรตามที่คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร กำหนด

ผู้ซึ่งนำสินค้ามาบรรจุหีบห่อ แปรรูป หรือกระทำด้วยวิธีการใดๆ

มาตรฐานบังคับ หมายความว่า มาตรฐานที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้สินค้าเกษตรต้องเป็นไปตามมาตรฐานบังคับ

มาตรฐานทั่วไป หมายความว่า มาตรฐานที่มีประกาศกำหนดเพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มีมาตรฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร

การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์ในการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าเกษตร

ซึ่งมีความสำคัญในการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้บริโภคหรือผู้ซื้อเพื่อให้เกิดการยอมรับ เชื่อมั่นและเชื่อถือ ต่อสินค้าเกษตรว่ามีมาตรฐานมีคุณภาพและความปลอดภัย⁴⁶

1.4 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร

การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร จะพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของสินค้า โดยจะกำหนดมาตรฐานตามหลักเกณฑ์ ได้แก่ เป็นสินค้าที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นสินค้าหรือระบบที่กำลังมีการจัดทำหรือเปลี่ยนแปลงมาตรฐานระหว่างประเทศซึ่งจำเป็นต้องจัดทำมาตรฐานของไทยให้สอดคล้องกับสากล เป็นสินค้าที่มีปัญหาคุณภาพมาตรฐาน แก้ไขปัญหาการกีดกันทางการค้า และคุ้มครองผู้บริโภค โดยคณะกรรมการตามมาตรา 6 จะกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรไว้และจะตั้งคณะกรรมการวิชาการเพื่อจัดทำร่างมาตรฐานสินค้าเกษตรโดยให้ออกในรูปแบบกฎกระทรวง⁴⁷ ซึ่งจะกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) วิธีการ กรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการผลิตหรือคุณลักษณะของสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณภาพและด้านความปลอดภัยทางเคมี ชีวภาพ กายภาพ ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย หรือลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หีบห่อ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมายหรือฉลาก

3) การตรวจสอบ ประเมิน ทดสอบ ทดลอง วิเคราะห์ หรือวิจัยต่างๆ

4) ข้อกำหนดรายการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

จากการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรในด้านของประเภทของมาตรฐานสินค้าเกษตร แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) มาตรฐานสินค้า เป็นมาตรฐานที่มีข้อกำหนดในด้านต่างๆ ของสินค้าเกษตร ได้แก่ คุณภาพ ขนาด เกณฑ์ความคลาดเคลื่อน การบรรจุและการจัดเรียงเสนอ เครื่องหมายหรือฉลาก วัตถุเจือปนอาหาร สารปนเปื้อน สารพิษตกค้าง สุขลักษณะ และวิธีการวิเคราะห์และชักตัวอย่าง โดยจะครอบคลุมสินค้าเกษตรด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง เช่น ข้าวหอมมะลิไทย เนื้อไก่ น้านมโคดิบ กุ้ง เยือกแข็ง เป็นต้น

(2) มาตรฐานระบบ เป็นมาตรฐานที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการรับรองระบบการผลิตโดยครอบคลุมกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารทั้งหมดให้ได้มาตรฐาน และ

⁴⁶ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ(มกอช.). คู่มือการใช้และแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร. : สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.). หน้า 2

⁴⁷ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรา 15

ครอบคลุมสินค้า เกษตรด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง เช่น การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร การปฏิบัติที่ดีสำหรับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

(3) มาตรฐานข้อกำหนดทั่วไป เป็นมาตรฐานที่มีข้อ ข้อกำหนดด้านความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร มาตรการสุขอนามัย สารพิษตกค้างสูงสุด เป็นต้น

ทั้งนี้ มาตรฐานสินค้าที่กำหนดเป็นมาตรฐานบังคับได้ (ข้อกำหนดอะพลาทอกซิน) ส่วนมาตรฐานระบบที่กำหนดเป็นมาตรฐาน สำหรับกระบวนการผลไม้นึ่งด้วยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ การปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี สำหรับฟาร์มผลิตลูกกุ้งขาวแวนนาไดปลอดโรค การปฏิบัติที่ดีสำหรับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ หลักการปฏิบัติสำหรับการผลิตเชื้อเห็ด และการปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตทุเรียนแช่เยือก

1.5 การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

การรับรองเครื่องหมายมาตรฐานสินค้าเกษตร ที่ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานประเภทบังคับหรือมาตรฐานประเภททั่วไปแล้วจะแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานได้โดยลักษณะของเครื่องหมายรับรองมาตรฐานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 หมวด 7 กำหนดสัญลักษณ์เป็นรูปตัว Q หมายถึง Quality มีสีเขียวเข้ม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(ก)

(ข)

ภาพที่ 3.1 เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (ก) มาตรฐานบังคับ และ (ข) มาตรฐานทั่วไป ที่มา : ดัดแปลงจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2561)

ตัวอย่างการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การแสดงเครื่องหมาย และรหัสการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ดังภาพที่ 4 มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 3.2 เครื่องหมายรับรองและรหัสการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ที่มา: ดัดแปลงจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2561)

การแสดงเครื่องหมายรับรองและรหัสการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ให้เห็นได้ง่ายและชัดเจนจะต้องแสดงสินค้าเกษตร และจะแสดงไว้ที่สิ่งบรรจุ หีบห่อ สิ่งหุ้มห่อของสินค้า กรณี ไม่อาจแสดงหรือไม่สะดวกที่จะแสดงเครื่องหมายรับรองสินค้าเกษตร จะแสดงไว้ที่สิ่งบรรจุ หีบห่อ สิ่งหุ้มห่อ สิ่งผูกมัด หรือป้ายของสินค้า โดยจะต้องมีการระบุรายละเอียดใต้เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน ได้แก่ ชื่อผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน มาตรฐานสินค้าเกษตรที่ให้การรับรอง ชื่อผู้ได้รับใบรับรองโดยจะต้องระบุรายละเอียดการรับรองเป็นรหัส ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องตรวจสอบมาตรฐานที่ให้ระบุรหัสเป็นอักษร กษ หมายเลข กรณีรหัสเพื่อการส่งออกจะระบุรหัสเป็นอักษร AA แทนอักษร กษ ได้ มาตรฐานสินค้าเกษตรที่ให้การรับรอง ให้ระบุรหัสตามหมายเลข สินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองโดยไม่ต้องระบุเลขปีที่กำหนดมาตรฐาน ผู้ที่ได้รับใบรับรองให้ระบุรหัสเป็นหมายเลข ตามที่ มกอช. กำหนด กรณีที่แสดงหรือใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับการรับรองระบบของสินค้าเกษตรให้ระบุชื่อย่อของมาตรฐานไว้ต่อท้ายรหัสการรับรอง ได้แก่

1) GAP ใช้กับมาตรฐานเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี ORGANIC ใช้กับมาตรฐานเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

2) GMP ใช้กับมาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีสำหรับกระบวนการผลิต และการปฏิบัติที่ดีสำหรับการคัดบรรจุ รวมทั้งมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องหลักเกณฑ์การปฏิบัติ : หลักการทั่วไปเกี่ยวกับสุขลักษณะอาหาร และมาตรฐานที่เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีด้านสุขลักษณะอื่นๆ

3) HACCP ใช้กับมาตรฐานเกี่ยวกับระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม

กรณีที่สินค้าเกษตรที่จะแสดงหรือใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานได้รับใบรับรองตามมาตรฐานตั้งแต่ 2 มาตรฐานขึ้นไป อาจะระบุรายละเอียดทุกมาตรฐานไว้ใต้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานแบบเดียวกันก็ได้

จากการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตรก็เป็นที่สำคัญโดยการปฏิบัติตามมาตรฐานมีดังนี้

(1) มาตรฐานบังคับ ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรที่มีมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้าเกษตรนั้น ๆ ต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า โดยผู้ที่ได้รับอนุญาตจะต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย และเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าที่จะระบุไว้ในใบอนุญาต⁴⁸ การย้ายสถานที่ทำการของผู้ผลิตผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตต้องได้รับอนุญาตจาก มกอช. หรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ภายหลังจากผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการตามใบอนุญาตแล้ว มกอช. จะดำเนินการตรวจประเมินเพื่อติดตามผลการประกอบกิจการตามใบอนุญาตอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งจะดำเนินการตรวจสถานที่ผลิต อาคารสำนักงาน หรือสถานที่เก็บสินค้าทุกแห่ง

(2) มาตรฐานทั่วไป ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรที่จะขอรับการตรวจสอบและขอใบรับรองตามมาตรฐานทั่วไปได้ ในกรณีที่สินค้าเกษตรได้รับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานแล้ว หากพบว่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว มกอช. มีอำนาจสั่งให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าดำเนินการแก้ไขปรับปรุงสินค้าเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐานภายในระยะเวลาที่กำหนดและหากไม่สามารถแก้ไขหรือปรับปรุงหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขอนามัยของประชาชน พืช สัตว์ มกอช. มีอำนาจสั่งให้ทำลาย หรือส่งสินค้าเกษตรนั้นกลับคืนภายในระยะเวลาที่กำหนด⁴⁹ ทั้งนี้ หากผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าที่ได้รับใบอนุญาตทำการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม มกอช. มีอำนาจสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้

⁴⁸ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551มาตรา 23

⁴⁹ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551มาตรา 32

1.6 หน่วยงานที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตร

หน่วยงานหลักที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตร คือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช) เป็นหน่วยงานกลางด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร โดยกำหนด ตรวจสอบรับรอง ควบคุม และส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตรตั้งแต่ระดับไร่นาจนถึงผู้บริโภค ตลอดจนการเจรจาแก้ไขปัญหาทางการค้าเชิงเทคนิค เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหารของไทยให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งเพื่อให้มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) เสนอแนะนโยบาย แนวทาง และมาตรการในการกำหนด การตรวจสอบรับรอง การควบคุม การวิจัย การพัฒนา การประเมินความเสี่ยง การถ่ายทอด การส่งเสริม และการพัฒนา มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ
- 3) กำหนดยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งกำกับดูแล เฝ้าระวัง และเตือนภัย
- 4) ประสานงาน กำหนดท่าที และร่วมเจรจาแก้ไขปัญหาด้านเทคนิค ด้านมาตรการ ที่มีใช้ภายใน และด้านการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหาร
- 5) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ ด้านคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งการดำเนินการภายใต้ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหารภายใต้ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า
- 6) เป็นหน่วยรับรองระบบงานของหน่วยตรวจสอบรับรองและเป็นหน่วยรับรองผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานด้านสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ
- 7) เป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศด้านการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร
- 8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในด้านการกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551 ฉบับที่ 2 พ.ศ.2556 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2561 มีคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ทำหน้าที่ในการดำเนินงานภายใต้ พ.ร.บ. แห่งนี้ โดยมีคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) กำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและดำเนินการ มาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตร

(2) พิจารณาเสนอแนะต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เกี่ยวกับการกำหนดแก้ไข และยกเลิกมาตรฐาน

(3) พิจารณาเสนอแนะต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวง

(4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นในการออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานบังคับ

(5) พิจารณาอุทธรณ์คั่งของ มกอช. ในกรณีและผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า ผู้ซื้อรับใบอนุญาต หรือผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานอุทธรณ์คำสั่งของ มกอช.

(6) ออกประกาศ และคำสั่งอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(7) พิจารณาข้อมูลทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน

(8) ปฏิบัติการอื่นใด หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ทั้งนี้ คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

นอกจากนี้ หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เรื่อง การใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร โดยมีการลงนามวันที่ 26 กันยายน 2556 ร่วมกัน 8 หน่วยงาน ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และเพื่อเป็นข้อผูกพันให้มีการนำเครื่องหมายรับรอง “Q” ไปใช้ในแนวทางเดียวกัน และมีการดำเนินการตามวิธีการและแนวทางที่กำหนดไว้ใน MOU โดยหน่วยงานรับรองให้การรับรองตั้งแต่ระดับไร่นาจนถึงผู้บริโภค (Form Farm To Table) เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้เป็นผู้ผลิตผู้ประกอบการสินค้าเกษตรและอาหารของไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของเครื่องหมายรับรอง “Q” ที่แสดงถึงคุณภาพและปลอดภัย ดังนั้นจำเป็นต้องมีระบบการควบคุมกำกับดูแลการนำเครื่องหมายรับรอง “Q” ไปใช้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีระบบการจัดรหัสประกอบกับการแสดงเครื่องหมาย เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้กรณีที่มีการปลอมแปลงเอกสารใบรับรองหรือกรณีตรวจพบสินค้ามีปัญหาด้านคุณภาพที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานโดยมีบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานรับรองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ หน่วยรับรองหน่วยตรวจห้องปฏิบัติการ ดังนี้

1) กรมวิชาการเกษตร ทำหน้าที่ตรวจสอบ กำกับดูแลให้การรับรองสินค้าและระบบที่เกี่ยวข้องกับพืชและผลิตภัณฑ์ และอาหารสัตว์น้ำ

2) กรมประมง ทำหน้าที่ตรวจสอบ กำกับดูแลให้การรับรองสินค้าและระบบที่เกี่ยวข้องกับ สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ และอาหารสัตว์น้ำ

3) กรมปศุสัตว์ ทำหน้าที่ตรวจสอบ กำกับดูแลให้การรับรองสินค้าและระบบที่เกี่ยวข้องกับ ปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ และอาหารสัตว์

4) กรมส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกร และให้การรับรอง สินค้าและระบบที่เกี่ยวข้อง

5) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ทำหน้าที่ดูแลส่งเสริมให้เกษตรกร หรือประชาชนทั่วไป รวมกลุ่ม กันจัดตั้งเป็นองค์กร เพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และส่งเสริม แนะนำองค์กร เหล่านั้น บริหารจัดการองค์กรตามหลักการ และวิธีการสหกรณ์ และเป็นหน่วยงานประสานให้ สหกรณ์และ วิสาหกิจชุมชนขอการรับรองเครื่องหมาย "Q" จากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง

6) กรมพัฒนาที่ดิน ทำหน้าที่ตรวจสอบ ดูแลให้การรับรองสินค้าประเภทปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ สารปรับปรุงบำรุงดิน เป็นต้น

7) องค์กรตลาดเพื่อเกษตรกร ทำหน้าที่ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการตลาด คลังสินค้า และให้การรับรองในส่วนที่เกี่ยวข้อง

หน่วยรับรองดังกล่าว มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการรับรองระบบการผลิตหรือการ รับรอง สินค้าเกษตรและอาหาร โดยระบบการผลิตหรือสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบให้การรับรองแล้ว จะเป็นไปตามมาตรฐานต่างๆ ที่ใช้ในการรับรอง

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศสหภาพยุโรป

เกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปมีระบบทางการเกษตรที่มุ่งผลิตจากกระบวนการทางธรรมชาติ โดยเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้น้อยลงจึงมีการกระตุ้นต่อระบบสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น การใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณภาพ การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ การรักษาสมดุลของระบบนิเวศในระดับภูมิภาค การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การรักษาคุณภาพน้ำ นอกจากนี้ยังมีกฎระเบียบการทำเกษตรอินทรีย์ คือ Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 may 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 กำหนดเพื่อส่งเสริมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้สูงขึ้น ซึ่งระเบียบของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้มีโครงสร้างที่ชัดเจนสำหรับ

การผลิตสินค้าอินทรีย์ทั่วทั้งสหภาพยุโรป ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการค้ากับประเทศที่สามเพื่อให้ผู้ผลิตในประเทศที่สามต้องปฏิบัติตามระเบียบเช่นเดียวกับสหภาพยุโรปโดยมีคณะกรรมการตามระเบียบกำกับดูแลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคสำหรับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและเกิดความเป็นธรรมรวมทั้งการเจริญเติบโตทางการตลาดต่อไป

2.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปได้เติบโตอย่างรวดเร็ว ผู้บริโภคให้ความสนใจในการเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นจากเดิมเพราะเชื่อว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกที่ดีต่อสุขภาพและปลอดภัยจากสารเคมี โดยการให้ความสนใจของผู้บริโภคจึงต้องมีกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมต่อการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์แต่กฎระเบียบควบคุมสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการผลิตและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สหภาพยุโรปใช้อยู่ในอดีตไม่เอื้ออำนวยต่อการเติบโตของภาคเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากกฎระเบียบบางข้อมีการใช้มานานกว่า 20 ปี ทำให้เกิดความไม่ทันสมัยและไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรป การขยายขอบเขตของระเบียบให้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาของภาคส่วนและความต้องการของผู้บริโภคซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับผู้ผลิตในการสร้างตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มีความเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น การผลิตเกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตแบบโดยรวม จากการจัดฟาร์มแบบเกษตรอินทรีย์และการผลิตอาหารแบบอินทรีย์ที่ความผสมผสานตามแนวปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับสูง ซึ่งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและการใช้มาตรฐานการผลิตในระดับสูงจึงสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้การผลิตเกษตรอินทรีย์ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เดียวกันภายใต้นโยบายเกษตรทั่วไป ('CAP')⁵⁰ เพื่อให้เป็นไปตามแผนคุณภาพสินค้าเกษตรทั้งหมด และมีจุดมุ่งหมายในการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดที่เหมาะสมและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

จากวิวัฒนาการของภาคเกษตรอินทรีย์ตามระเบียบ Council Regulation (EC) No 834/2007 คณะกรรมาธิการได้ทบทวนการใช้ระเบียบเกี่ยวกับการผลิตอินทรีย์ในอนาคตโดยคำนึงถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้กฎระเบียบเหล่านั้น ซึ่งผลของการตรวจสอบเห็นว่ากรอบกฎหมายที่ควบคุมการผลิตอินทรีย์ควรได้รับการปรับปรุงให้มีกฎเกณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

⁵⁰ CAP หมายถึง การผลิตอินทรีย์ที่เป็นระบบและก่อให้เกิดการบูรณาการด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรที่ยั่งยืน

จึงควรรยกเลิกและร่างระเบียบใหม่⁵¹ เพื่อที่จะแก้ไของค์ประกอบที่ไม่จำเป็นบางประการและการส่งเสริมของกฎระเบียบ โดยกฎระเบียบนี้ควรใช้ได้โดยไม่กระทบต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความปลอดภัยของอาหาร สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม แต่ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบนี้ไม่ควรเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจาก การล่าสัตว์หรือการจับปลา สัตว์ป่าเนื่องจากไม่สามารถควบคุมกระบวนการผลิตได้ทั้งหมด นอกจากนี้กฎระเบียบที่ดีควรเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืนและได้ผลในเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกันมีการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมต่อตลาดซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่เป็นธรรมสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคและส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายได้อีกด้วย

เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามกฎระเบียบผู้ประกอบการควรใช้มาตรการป้องกันในทุกขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการผลิต การจำหน่าย เพื่อให้แน่ใจว่ามีการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและคุณภาพของดิน เพื่อป้องกันและควบคุมศัตรูพืช และหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ควรใช้มาตรการป้องกันตามสัดส่วนที่เหมาะสมซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมเพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนกับผลิตภัณฑ์หรือสารที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในการผลิตอินทรีย์ตามกฎระเบียบรวมทั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์ในผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการออกกฎระเบียบสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศสหภาพยุโรป โดยมี คณะกรรมการยุโรปในการประชุมคณะกรรมการพิเศษด้านการเกษตร (Special Committee on Agriculture) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 ที่ผ่านมาเพื่อร่างกฎระเบียบก่อนถูกส่งให้สภายุโรปรับรองเป็นขั้นสุดท้ายก่อนลงประกาศ ในวารสาร Europe Union's Official Journal และเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 เป็นต้นไป⁵² จะทำให้มีเวลาเพียงพอสำหรับผู้ผลิตผู้ประกอบการและพันธมิตรทางการค้าในการปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบใหม่ โดยกฎระเบียบนี้ชื่อว่า Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 ระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการ

⁵¹ Given the dynamic evolution of the organic sector, Council Regulation (EC) No 834/2007 (14) identified the need for a future review of the Union rules on organic production, taking into account the experience gained from the application of those rules. The results of that review carried out by the Commission show that the Union legal framework governing organic production should be improved to provide for rules that correspond to the high expectations of consumers and that guarantee sufficient clarity for those to whom they are addressed. Regulation (EC) No 834/2007 should be therefore repealed and replaced by a new Regulation.

⁵² สำนักงานที่ปรึกษาเกษตรกรแห่งชาติ. ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป สถานการณ์ กฎระเบียบ แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป เรื่อง คณะรัฐมนตรียุโรปรับรองระเบียบกฎระเบียบสินค้าเกษตรอินทรีย์ฉบับใหม่. กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 1.

ปกป้องสิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศมีการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน เอื้อต่อความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะการใช้สารพันธุกรรมพืชที่หลากหลายที่เหมาะสมสำหรับการผลิตแบบอินทรีย์ มีการสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายสั้น ๆ และการผลิตในท้องถิ่นต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนา กิจกรรมการปรับปรุงพันธุ์พืชอินทรีย์เพื่อนำไปสู่มุมมองทางเศรษฐกิจที่ดีของภาคเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานและติดฉลากเกษตรอินทรีย์ทำให้ผู้บริโภคได้รับการรับประกันคุณภาพสินค้าเหมือนสินค้าทั่วไป และได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะด้านราคาของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีราคาแพงมากกว่าสินค้าเกษตรโดยทั่วไป การรับประกันคุณภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ยังมีหลักการรักษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของดิน น้ำ อากาศ และสุขภาพของพืชและสัตว์ให้มีความสมดุลซึ่งกันและกัน มีการผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่มีคุณภาพสูง และมีความหลากหลายตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคโดยเฉพาะสินค้าที่มีกระบวนการผลิตไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมสุขภาพของมนุษย์และสัตว์ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการผลิตอินทรีย์ ในทุกขั้นตอนของการผลิตการแปรรูปและการจำหน่าย โดยเฉพาะหลักการที่ใช้กับกิจกรรมทางการเกษตรและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กล่าวคือ มีการบำรุงรักษาและเพิ่มคุณภาพชีวิตของดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติความมั่นคงของดินการกักเก็บน้ำในดินและความหลากหลายทางชีวภาพของดิน มีข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรที่ไม่หมุนเวียนให้น้อยที่สุด มีการใช้เมล็ดพืชและสัตว์ที่มีความหลากหลายทางพันธุกรรมสูงความต้านทานโรคและอายุที่ยืนยาว การผลิตอาหารสัตว์อินทรีย์ต้องใช้วัสดุจากอาหารอินทรีย์ โดยข้อจำกัดของการใช้สารเติมแต่งอาหารสัตว์และสารช่วยในการแปรรูปในระดับที่ต่ำที่สุด ส่วนในด้านการแปรรูปอาหารอินทรีย์ การผลิตอาหารอินทรีย์แปรรูปจะต้องยึดหลักการจากการผลิตอาหารอินทรีย์จากวัตถุดิบทางการเกษตรอินทรีย์ และมีข้อจำกัดของการใช้วัตถุเจือปนอาหารส่วนผสมที่ไม่ใช่สารอินทรีย์ เป็นต้น

2.2 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

ระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 ใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์ที่มีต้นกำเนิดจากการเกษตรอินทรีย์ซึ่งรวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์และการเลี้ยงผึ้งอินทรีย์ โดยจะต้องติดฉลากก่อนวางจัดจำหน่ายในตลาดหรือในกรณีนำเข้าหรือส่งออกนอกสหภาพยุโรป : และกฎระเบียบนี้ยังใช้กับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งประเทศสมาชิกที่ไม่ได้การรับรองมาตรฐานห้ามใช้ฉลากติดผลิตภัณฑ์อินทรีย์หรือโฆษณาผลิตภัณฑ์

การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ห้ามผู้ผลิตใช้รังสีไอออไนซ์ (ionizing radiation⁵³) ในอาหารอินทรีย์หรืออาหารสัตว์และในการผลิตวัตถุดิบที่ใช้ในอาหารอินทรีย์หรืออาหารสัตว์ มีมาตรการป้องกันและข้อควรระวังในทุกขั้นตอนของการผลิต การเตรียมและการจำหน่ายตามที่เหมาะสม โดยเกษตรกรต้องแจ้งหน่วยงานที่มีอำนาจหรือหน่วยงานควบคุมตามความเหมาะสมถึงการเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตแต่ละอย่างที่เกี่ยวข้องล่วงหน้าอย่างน้อย 48 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยวเกษตรกรต้องแจ้งให้ทราบถึงปริมาณที่แน่นอนที่เก็บเกี่ยว เกษตรกรจะต้องเก็บผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์แยกออกจากกัน มีการเก็บบันทึกเพื่อแสดงการแยกหน่วยการผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีประสิทธิผล เกษตรกรจะต้องแสดงหลักฐานว่าพื้นที่เกษตรอินทรีย์เป็นพื้นที่ธรรมชาติหรือพื้นที่ที่เหมาะสมกับเกษตรกรรมซึ่งเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีที่ไม่มีสารเคมีปนเปื้อน ในส่วนของผลิตภัณฑ์อาหารจากแหล่งกำเนิดพืชและผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ที่มาจากพืชโดยมีเงื่อนไขว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีส่วนประกอบของพืชผลทางการเกษตรเพียงชนิดเดียวและต้องมีการปฏิบัติตามระยะเวลาการปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 12 เดือนก่อนการเก็บเกี่ยว โดยสามารถแบ่งหลักการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ได้ดังนี้

2.2.1 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยห้ามของการใช้ Genetically Modified Organisms (GMOs) ในการทำเกษตรอินทรีย์มีดังนี้⁵⁴

- 1) ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจาก GMOs จะต้องไม่ใช้ในอาหารหรืออาหารสัตว์หรือเป็นอาหารแปรรูปของอินทรีย์แต่อย่างใด
- 2) ผู้ประกอบการอาจสันนิษฐานได้ผลิตภัณฑ์ไม่มีการตัดแต่งทางพันธุกรรม และไม่มีการใช้ GMOs ในการผลิตอาหารและอาหารสัตว์และผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่มีติดฉลากหรือไม่มีเอกสาร ตามกฎหมาย เว้นแต่จะได้รับข้อมูลอื่น ๆ ที่ระบุว่า การติดฉลากของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องนั้นไม่เป็นไปตามกฎหมาย
- 3) ผู้ประกอบการที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์ที่ซื้อจากบุคคลที่สามจะต้องให้ผู้ขายยืนยันว่าผลิตภัณฑ์เหล่านั้นไม่ได้ผลิตจาก GMOs

2.2.2 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการผลิตพืช

ผู้ประกอบการที่ผลิตพืชอินทรีย์จะต้องปฏิบัติตามกฎโดยละเอียดที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 1 ของภาคผนวก II โดยมีข้อกำหนดทั่วไป กล่าวคือ พืชอินทรีย์จะต้องผลิตในดินที่ดีหรือดินที่ผสมจากผลิตภัณฑ์ที่อนุญาตในการผลิตแบบอินทรีย์โดยที่เกี่ยวข้องกับดินดานและหิน การปลูกไม้

⁵³ ionizing radiation หมายถึง รังสีที่มีพลังงานสูง ที่สามารถทำให้อะตอมของตัวกลางที่รังสีนั้นวิ่งผ่าน เกิดการแตกตัวเป็นไอออนได้ทั้งโดยตรงหรือทางอ้อม เช่น รังสีแอลฟา รังสีบีตา รังสีเอกซ์ รังสีแกมมา รังสีนิวตรอน

⁵⁴ Article 11

ระดับและสมุนไพรในกระถางโดยจำหน่ายให้ผู้บริโภคพร้อมกับกระถาง มีเทคนิคการผลิตพืชทั้งหมดที่จะต้องป้องกันหรือลดการมีส่วนร่วมในการปนเปื้อนของสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการมีอำนาจที่วินิจฉัยว่าผู้ประกอบการที่ผลิตการใช้วัสดุอินทรีย์⁵⁵ ในแปลงและที่ไม่ใช่อินทรีย์ และเพิ่มบทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการที่ถือครองทางการเกษตร การเพิ่มมาตรการจัดการศัตรูพืชและวัชพืช การเพิ่มกฎโดยละเอียดเพิ่มเติมและแนวทางปฏิบัติในการเพาะปลูกสำหรับพืชและผลิตภัณฑ์จากพืชที่เฉพาะเจาะจงรวมถึงกฎสำหรับเมล็ดงอกอีกด้วย⁵⁶ นอกจากนี้คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ควบคุมการผลิตและการตลาดของวัสดุสืบพันธุ์พืชอินทรีย์ที่แตกต่างกันของโดยเฉพาะในเรื่องวัสดุอินทรีย์ที่แตกต่างกันรวมถึงวิธีการผสมพันธุ์ การกำหนดด้านคุณภาพขั้นต่ำสำหรับเมล็ดรวมถึงอัตราการงอกและคุณภาพ มีการกำหนดการติดตามและบรรจุมูลภัณฑ์รวมทั้งการบำรุงรักษาวัสดุอินทรีย์ที่แตกต่างกัน

2.2.3 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการปศุสัตว์

ผู้ประกอบการปศุสัตว์จะต้องปฏิบัติตามกฎการผลิตโดยละเอียดที่กำหนดไว้ในส่วนที่ II ของภาคผนวก II โดยมีข้อกำหนดทั่วไป กล่าวคือ มีการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บผลผลิตจากสัตว์ เช่น สัตว์ประเภทเนื้อ 12 เดือนในกรณีของสัตว์วัวและสัตว์ม้า สำหรับการผลิตเนื้ออื่นๆ ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของอายุการใช้งาน สัตว์ประเภทเลี้ยงลูกด้วยนม เช่น สุกร ระยะเวลาในการจัดเก็บ 6 เดือน ประเภทสัตว์ปีกระยะเวลาในการจัดเก็บผลผลิต 6 สัปดาห์สำหรับสัตว์ปีกที่ผลิตไข่ 10 สัปดาห์ และ 12 เดือนสำหรับฟอง รวมทั้ง 3 เดือนสำหรับกระต่าย นอกจากนี้ในด้านแหล่งกำเนิดของปศุสัตว์อินทรีย์ที่เกิดหรือฟักไข่จะต้องเติบโตแบบการผลิตอินทรีย์ สามารถสืบพันธุ์โดยใช้วิธีธรรมชาติและอนุญาตให้ผสมเทียมได้ ในการเลือกสายพันธุ์จะต้องพิจารณาให้ความสำคัญกับสายพันธุ์ที่มีความหลากหลายทางพันธุกรรมและความสามารถของสัตว์ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ความมีชีวิตชีวา มีอายุยืน และต้านทานต่อโรคหรือปัญหาสุขภาพของสัตว์อินทรีย์⁵⁷ นอกจากนี้คณะกรรมการมีอำนาจที่จะวินิจฉัยเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสัตว์ว่ามีความพร้อมเพียงพอในตลาดสัตว์อินทรีย์หรือไม่

ในด้านของสาหร่ายและสัตว์น้ำผู้ประกอบการที่ผลิตสาหร่ายและสัตว์น้ำจะต้องปฏิบัติตามกฎการผลิตโดยละเอียดที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 3 ของภาคผนวก II โดยมีข้อกำหนดทั่วไป กล่าวคือ จะต้องตั้งอยู่ในสถานที่ที่ไม่มีการปนเปื้อนกับผลิตภัณฑ์หรือสารที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในการผลิตแบบอินทรีย์หรือมีสารมลพิษที่จะทำให้ลายผลิตภัณฑ์และต้องมีการประเมินสภาพแวดล้อมที่

⁵⁵ วัสดุอินทรีย์ หมายถึง ชิ้นส่วนซากพืชและสัตว์ที่ตายแล้ว จึงเรียกว่าปุ๋ยหมัก (Compost) วัสดุอินทรีย์ประกอบสารหลายชนิดตั้งแต่ที่ย่อยได้ง่ายจนถึงย่อยสลายยาก เช่น น้ำตาล กรดอะมิโน โปรตีน แป้ง ไปจนถึงเซลลูโลสและลิกนิน

⁵⁶ Article 13

⁵⁷ Article 14

เหมาะสมกับการผลิตและไม่อนุญาตให้ทำลายป่าชายเลน ผู้ประกอบการหรือเกษตรกรต้องจัดทำแผนการจัดการสำหรับการผลิตสัตว์น้ำและการเก็บเกี่ยวสาหร่าย มีการเพิ่มกฎเฉพาะเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาหารสัตว์สำหรับสัตว์น้ำบางชนิด และเกี่ยวกับการบำบัดทางสัตวแพทย์สำหรับสัตว์น้ำ

2.2.4 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการผลิตอาหารแปรรูป

ผู้ประกอบการที่ผลิตอาหารแปรรูปจะต้องปฏิบัติตามกฎการผลิตโดยละเอียดที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 4 ของภาคผนวก II โดยมีข้อกำหนดทั่วไป กล่าวคือ ผู้ประกอบการที่ผลิตอาหารแปรรูปจะต้องกำหนดและปรับปรุงขั้นตอนที่เหมาะสมและจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ผลิตได้นั้นปฏิบัติตามระเบียบนี้ตลอดเวลา มีการใช้มาตรการทำความสะอาดที่เหมาะสมตรวจมีการตรวจสอบประสิทธิภาพและรับประกันว่าผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์จำไม่ถูกวางจำหน่ายในตลาด และจะต้องมีการระบุเพื่อหลีกเลี่ยงการผสมหรือการแลกเปลี่ยนระหว่างผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์กับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์⁵⁸

ในด้านข้อกำหนดทั่วไปสำหรับการผลิตอาหารสัตว์แปรรูปจะต้องแปรรูปอาหารสัตว์ตามหลักการปฏิบัติที่ดีในการผลิต และผู้ประกอบการจะต้องมีการปรับปรุงขั้นตอนที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ มีการใช้มาตรการทำความสะอาดที่เหมาะสมตรวจมีการตรวจสอบประสิทธิภาพและรับประกันว่าผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์จำไม่ถูกวางจำหน่ายในตลาด จะต้องแยกผลิตภัณฑ์ที่เป็นอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์แยกออกจากกัน นอกจากนี้คณะกรรมการมีอำนาจในการดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์

2.2.5 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการผลิตไวน์และผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์

ผู้ประกอบการที่ผลิตผลิตภัณฑ์ในกลุ่มไวน์จะต้องปฏิบัติตามกฎการผลิตโดยละเอียดที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 6 ของภาคผนวก II กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มไวน์จะต้องผลิตจากวัตถุดิบอินทรีย์ มีการกำหนดความเข้มข้นบางส่วนผ่านการทำความเย็น และมีการกำจัดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ด้วย ในด้านของการผลิตยีสต์ที่ใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ผู้ประกอบการที่ผลิตยีสต์เพื่อใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์จะต้องปฏิบัติตามกฎการผลิตโดยละเอียดที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 7 ของภาคผนวก II กล่าวคือ สำหรับการผลิตยีสต์อินทรีย์จะต้องใช้สารตั้งต้นที่ผลิตโดยอินทรีย์เท่านั้น ซึ่งสามารถเพิ่มสารสกัดจากยีสต์ที่ไม่ใช่อินทรีย์หรืออโตไลเซทได้ถึง 5% ลงในสารตั้งต้น ยีสต์อินทรีย์จะต้องไม่อยู่ในอาหารอินทรีย์หรืออาหารร่วมกับยีสต์ที่ไม่ใช่อินทรีย์

⁵⁸ Article 16

2.2.6 การกำหนดมาตรฐานในการรวบรวมบรรจุภัณฑ์การขนส่งและการจัดเก็บ

ผู้ประกอบการอาจดำเนินการรวบรวมผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จากฟาร์มและผลิตภัณฑ์ที่เกษตรอินทรีย์พร้อมกันเมื่อมีการใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการผสมระหว่างผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในฟาร์มและผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์ โดยผู้ประกอบการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัน เวลา ในการรับผลิตภัณฑ์ให้กับหน่วยงานที่ควบคุม ผู้ประกอบการจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการขนส่งผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ไปยังผู้ประกอบการหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกในบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมภาชนะบรรจุหรือยานพาหนะที่ปิดสนิทรวมทั้งประทับตราและมีฉลากระบุไว้ด้วย

2.3 การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์มีระบบการรับรองโดยก่อนที่จะวางผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ใดๆ ในตลาดหรือผลิตภัณฑ์ซึ่งนำเข้ามาจากประเทศที่สามหรือส่งออกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปยังประเทศที่สามหรือวางผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในตลาดจะต้องแจ้งไปยังหน่วยงานที่รัฐที่ดำเนินการ ผู้ประกอบการที่ขายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์โดยตรงให้กับผู้บริโภคจะได้รับการยกเว้นจากภาระผูกพัน ประเทศสมาชิกอาจกำหนดผู้มีอำนาจในการอนุมัติในหน่วยงานของรัฐได้ ประเทศสมาชิกจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ประกอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบนี้และควรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่สมเหตุสมผลซึ่งจะต้องครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายในการควบคุมมีสิทธิ์ได้รับการคุ้มครองโดยระบบควบคุม ประเทศสมาชิกจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่อาจเรียกเก็บนั้นได้เปิดเผยต่อสาธารณะได้

ในด้านของใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือหน่วยงานควบคุมหรือหน่วยงานควบคุมตามความเหมาะสมจะต้องให้ใบรับรองแก่ผู้ประกอบการหรือกลุ่มงานที่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะเกษตรกร โดยจะต้องออกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีการอนุญาตให้ระบุตัวตนของผู้ประกอบการเป็นอย่างน้อยรวมถึงรายชื่อสมาชิก ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ครอบคลุมและระยะเวลาที่ใช้ได้ โดยรับรองว่ามาตรฐานนี้เป็นไปตามข้อบังคับนี้ ผู้ประกอบการจะไม่มีสิทธิ์ได้รับใบรับรองจากหน่วยงานควบคุมมากกว่าหนึ่งแห่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศสมาชิกเดียวกันและสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการจะไม่มีสิทธิ์ได้รับใบรับรองส่วนบุคคลสำหรับมาตรฐานใด ๆ ที่อยู่ภายใต้การรับรองของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบใบรับรองของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตด้วย โดยวัตถุประสงค์ในการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์มีการถูกจัดตามประเภทดังต่อไปนี้⁵⁹

- 1) พืชและผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ผ่านกระบวนการรวมทั้งเมล็ดพืชและวัสดุสืบพันธุ์พืช

⁵⁹ Article 35

- 2) ปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่ยังไม่แปรรูป
- 3) สาหร่ายและผลิตภัณฑ์จากการเพาะเลี้ยงที่ยังไม่ผ่านกระบวนการ
- 4) สินค้าเกษตรแปรรูปรวมถึงผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำเพื่อใช้เป็นอาหาร
- 5) อาหารสัตว์
- 6) ไวน์

ประเทศสมาชิกอาจได้รับการยกเว้นจากภาระผูกพันที่จะต้องอยู่ภายใต้ของใบรับรองนี้ โดยผู้ประกอบการที่ขายผลิตภัณฑ์อินทรีย์และยังไม่ได้บรรจุหีบห่อและขายโดยตรงกับผู้บริโภค โดยไม่ได้ผลิตเตรียมจัดเก็บไว้ตามจุดขายหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจากประเทศที่สามหรือรับช่วงสินค้าเกษตรอินทรีย์ดังกล่าวไปยังบุคคลที่สามโดยจะต้องมีเงื่อนไข เช่น ยอดขายต้องไม่เกิน 5,000 กิโลกรัมต่อปี โดยยอดขายดังกล่าวไม่ได้แสดงถึงมูลค่าการซื้อขายประจำปีที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ยังไม่บรรจุหีบห่อเกิน 20,000 ยูโร หรือต้นทุนการรับรองที่เป็นไปได้ของผู้ประกอบการเกิน 2% ของมูลค่าการซื้อขายทั้งหมดของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ยังไม่บรรจุหีบห่อที่กำหนดโดยผู้ประกอบการรายนั้น ซึ่งหากประเทศสมาชิกตัดสินใจที่จะยกเว้นดำเนินการดังกล่าว อาจกำหนดขอบเขตที่เข้มงวดกว่าที่กำหนดไว้จากเดิม ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการมีอำนาจในการวินิจฉัยปรับแก้ไขแบบใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่กำหนดไว้ได้

หลักการการแสดงฉลากผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์โดยการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มาตรา 30 ตามระเบียบนี้มุ่งประสงค์ให้ถือว่าผลิตภัณฑ์อินทรีย์เป็นเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอินทรีย์ ซึ่งในฉลากจะเป็นวัสดุในการโฆษณาหรือเป็นเอกสารทางการค้าของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวโดยจะมีการอธิบายส่วนผสมที่ใช้ในการผลิต มีการแนะนำให้ผู้ซื้อทราบว่าผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมที่ได้รับการผลิตตามข้อระเบียบนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำที่ระบุไว้ในภาคผนวก IV และอนุพันธ์และตัวอักษรย่อ เช่น “ชีวภาพ” และ “สิ่งแวดล้อม” นอกจากนี้จะไม่มีการใช้คำศัพท์รวมถึงคำที่ใช้ในเครื่องหมายการค้าหรือชื่อ บริษัท หรือแนวปฏิบัติใด ๆ ในการติดฉลากหรือการโฆษณาเพื่อป้องกันความเข้าใจของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการผลิตในช่วงระยะเวลาการแปรรูปจะต้องไม่ติดฉลากหรือโฆษณาว่าเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์อาหารและผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์จากแหล่งกำเนิดพืชที่ได้รับการผลิตในช่วงระยะเวลาการแปรรูปจะถูกระบุในโฆษณาว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในการเปลี่ยนแปลงโดยใช้คำว่า “ในการแปรรูป”

สำหรับอาหารแปรรูปตามระเบียบกำหนดว่า จะต้องเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 95 เปอร์เซ็นต์ ของส่วนผสมทางการเกษตรของผลิตภัณฑ์โดยน้ำหนักเป็นสารอินทรีย์ และในกรณีของเครื่องปรุงจะใช้สำหรับสารแต่งกลิ่นรสธรรมชาติและสารปรุงแต่งรสธรรมชาติที่ติดฉลากตามกฎหมายการแปรรูปอาหาร ผลิตภัณฑ์อินทรีย์และผลิตภัณฑ์ที่ระบุว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูป จะต้องระบุหมายเลขรหัสของหน่วยงานควบคุมหรือหน่วยควบคุมให้ปรากฏในฉลากด้วย และ ในกรณีที่

เครื่องหมายรับรองมาตรฐานอินทรีย์ของสหภาพยุโรปจะต้องระบุสถานที่การเพาะปลูกทางการเกษตรให้ปรากฏในช่องภาพเดียวกันกับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์และให้ใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อไปนี้ แบบฟอร์มตามความเหมาะสม ได้แก่⁶⁰

- 1) “EU Agriculture” ได้รับการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรป
- 2) “non-EU Agriculture” ได้รับการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ในประเทศที่สาม
- 3) “EU/non-EU Agriculture” ได้รับการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปและประเทศที่สาม

คำว่า “EU” หรือ “non-EU” จะต้องไม่ปรากฏในสีขนาดและรูปแบบของตัวอักษรที่โดดเด่นกว่าชื่อของผลิตภัณฑ์และเครื่องหมายต้องกำหนดไว้ในที่มองเห็นได้ง่ายต้องอ่านได้ชัดเจนและลบไม่ออก ทั้งนี้คณะกรรมการมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดหมายเลขรหัสเพื่อควบคุมหน่วยงานและหน่วยงานควบคุม การระบุสถานที่ซึ่งมีการทำฟาร์มเกษตรอินทรีย์

เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic production logo) ของสหภาพยุโรปมีวัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาของเครื่องหมาย โดยมีเงื่อนไขว่าการใช้งานดังกล่าวจะไม่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่เฉพาะเจาะจงและไม่ให้ มีการลอกเลียนแบบเครื่องหมาย โดยผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการตามระเบียบดังนี้

- 1) ห้ามใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปสำหรับอาหารแปรรูปตามที่อ้างถึงในข้อ (b) และ (c) ของมาตรา 30 (5) กล่าวคือ เฉพาะในรายการที่มีส่วนผสมน้อยกว่า 95% ของส่วนผสมทางการเกษตรของผลิตภัณฑ์ตามน้ำหนักเป็นเกษตรอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมหลักจากสัตว์ด้วย
- 2) การใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปจะเป็นทางเลือกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามาจากประเทศที่สาม ในกรณีสถานต้องปรากฏในฉลากที่มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วย
- 3) เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปจะต้องเป็นไปตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้
- 4) อาจใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประจำชาติหรือเป็นเครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนตัวในการติดฉลากเพื่อนำเสนอและการโฆษณาผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามระเบียบนี้

⁶⁰ Article 32

5) คณะกรรมาธิการมีอำนาจวินิจฉัยเกี่ยวกับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 3.3 เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน Organic Europe ที่มา : European Commission

2.4 หน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

หน่วยงานที่กำกับดูแลและเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปคือ IFOAM Organics Europe โดยหน่วยงานต้องดำเนินการตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 ซึ่งมีการกำหนดจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์และหลักการของสารอินทรีย์ และคณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปจะปรับปรุงกฎระเบียบที่ใช้บังคับอย่างต่อเนื่อง โดย IFOAM Organics IFOAM Organics Europe เป็นหนึ่งหน่วยงานที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และสนับสนุนกฎระเบียบอินทรีย์ของยุโรปให้ดีขึ้นต่อไป เพื่อที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้สนับสนุนชั้นนำด้านอาหารอินทรีย์และการทำฟาร์มแบบเกษตรอินทรีย์ในระดับสหภาพยุโรป และเป็นตัวแทนของเกษตรอินทรีย์ในการกำหนดนโยบายสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของอาหารและการเกษตรอินทรีย์

IFOAM Organics Europe มีวิสัยทัศน์สำหรับอาหารและการทำฟาร์มแบบอินทรีย์ด้วยระบบที่ยุติธรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อม ดูแลการเคลื่อนไหวอินทรีย์ของสหภาพยุโรปเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสร้างความเชื่อมั่นในแนวทางแบบองค์รวมและประสบความสำเร็จ รวมถึงการค้าที่เป็นธรรมด้วย มีการขับเคลื่อนที่สนับสนุนจากประชาชนและสร้างความเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ การดูแลโดยให้ความสดใหม่ของสินค้าอินทรีย์ตามฤดูกาล มีราคาที่เป็นธรรมรวมทั้งอาหารอินทรีย์ที่ผ่านการแปรรูปน้อยที่สุด⁶¹

⁶¹ IFOAM Organic Europe. *In the EU, organic farming and production are regulated according to the strict rules of the EU organic regulation. As voice for organic, we advocate for a regulation that meets the*

การเคลื่อนไหวอินทรีย์ของสหภาพยุโรปเป็นแรงขับเคลื่อนที่ช่วยกระตุ้นการพัฒนา ระบบอินทรีย์ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของระบบการผลิตอินทรีย์ ในขณะที่เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมใหม่สำหรับการรักษาความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนยอมรับและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรอินทรีย์ในการสนับสนุนระบบนิเวศที่สำคัญของสังคมต่อไป

เพื่อให้กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการซื้อขายกับประเทศที่สามเพื่อขยายตลาดเกษตรอินทรีย์ โดยมีหลักการของการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ การนำเข้าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูป การควบคุมหน่วยงานและความเท่าเทียมทางการค้า ดังต่อไปนี้

1) หลักการของการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามมาตรา 44 ผลิตภัณฑ์ที่ส่งออก จากสหภาพยุโรปต้องเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และต้องมีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และหลักการผลิตอินทรีย์ที่เป็นไปตามกฎระเบียบ

2) การนำเข้าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากประเทศที่สาม เพื่อจะวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดของสหภาพยุโรปโดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปต้องมีเงื่อนไข คือ จะต้องเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่อยู่ภายใต้ระเบียบนี้ และต้องได้รับการยอมรับตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในข้อตกลงทางการค้าตามมาตรา 47 รวมทั้งเป็นไปตามหลักการควบคุมที่เทียบเท่าของประเทศที่สามตามมาตรา 4 ผู้ประกอบการในประเทศที่สามสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้นำเข้าและหน่วยงานระดับชาติในสหภาพยุโรปและในประเทศที่สามได้ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถระบุตัวตนของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตและหน่วยงานควบคุม ทั้งนี้คณะกรรมการอาจทำตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในมาตรา 24 (9) ให้อนุญาตเฉพาะสำหรับการใช้ผลิตภัณฑ์และสารในประเทศที่สาม และคณะกรรมการจะต้องวางกฎเกณฑ์เฉพาะเกี่ยวกับเนื้อหาของใบรับรอง ขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติตามการออกใบรับรองการตรวจสอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมเพื่อให้แน่ใจว่าสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้

3) การรับรองของหน่วยงานคณะกรรมการอาจใช้การดำเนินการรับรองหน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินการควบคุมและออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ในประเทศที่สาม โดยต้องเป็นไปตามเกณฑ์ คือ หน่วยงานจะต้องถูกต้องขึ้นตามกฎหมายในประเทศสมาชิกหนึ่งหรือประเทศที่สามมีความสามารถในการดำเนินการควบคุมเพื่อให้แน่ใจว่าเงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นไปตามการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อินทรีย์และในผลิตภัณฑ์แปรรูปสำหรับการนำเข้าสหภาพ

ยุโรป และหน่วยงานรับรองจะต้องจัดทำรายงานการประเมินล่าสุดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจและหน่วยงานควบคุมจะต้องจัดเตรียมใบรับรองการรับรองที่ออกโดยหน่วยงานรับรองตามความเหมาะสม และเฝ้าระวังและการประเมินซ้ำหลายปีของตนตามความเหมาะสม นอกจากนี้คณะกรรมการอาจนำการดำเนินการปฏิบัติโดยใช้มาตรการที่จะดำเนินการควบคุมกรณีที่สูงสัหรือมีการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่นำเข้า โดยมาตรการดังกล่าวอาจรวมถึงการตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์หรือผลิตภัณฑ์แปรรูปก่อนวางขายในตลาดตามความเหมาะสม

4) ความเท่าเทียมกันภายใต้ข้อตกลงทางการค้า ตามมาตรา 47 ประเทศที่สาม ซึ่งสหภาพได้รับการยอมรับภายใต้ข้อตกลงทางการค้าว่ามีระบบการผลิตที่ตรงตามวัตถุประสงค์และหลักการเดียวกันโดยใช้กฎเกณฑ์ที่รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ว่ามีความสอดคล้องในระดับเดียวกับของสหภาพยุโรป และประเทศที่สามที่ได้รับการยอมรับมีความเท่าเทียมกันในกฎระเบียบนี้⁶²

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา

3.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์

Organic Foods production Act of 1990 กฎหมายนี้ตราขึ้นเพื่อสร้างมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในการผลิตและการจัดการอาหารที่มีข้อความว่า "ออร์แกนิก" (Organic) กฎหมายนี้อนุญาตให้มีโปรแกรมเกี่ยวกับการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐ National Organic Program (NOP) ของ USDA กำหนดมาตรฐานสำหรับการผลิตการจัดการและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้โปรแกรมยังดูแลการรับรองการผลิตอินทรีย์ที่บังคับตามกฎหมายดังกล่าว และยังได้จัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานประกอบรัฐธรรมนูญแห่งชาติ (NOSB) ซึ่งให้คำแนะนำแก่กระทรวงเกษตรในการกำหนดมาตรฐานที่ผู้ผลิตที่มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานที่ NOP โดยกำหนดติดป้ายกำกับผลิตภัณฑ์ของตนว่า "USDA Certified Organic"⁶³ โดยข้อตกลงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ กล่าวคือ การผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยระบบการผลิตที่ได้รับการจัดการตามกฎหมายและข้อบังคับในส่วนนี้เพื่อตอบสนองต่อสภาพพื้นที่โดยเฉพาะการบูรณาการ

⁶² Article 48

⁶³ National Agricultural Library. *Organic Production/Organic Food: Information Access Tools*.

แนวทางปฏิบัติทางวัฒนธรรมชีวภาพและกลไกที่ส่งเสริมการหมุนเวียนของทรัพยากรส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และคณะกรรมการมาตรฐานอินทรีย์แห่งชาติ (NOSB) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “เกษตรอินทรีย์” และ “ออร์แกนิก” ดังนี้

“เกษตรอินทรีย์” คือระบบการจัดการการผลิตในระบบนิเวศที่ส่งเสริมและเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และขึ้นอยู่กับการใช้ปัจจัยการผลิตนอกฟาร์มน้อยที่สุดให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการที่ฟื้นฟูบำรุงรักษาระบบนิเวศ

“ออร์แกนิก” เป็นคำที่แสดงถึงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายใต้ Organic Foods production Act of 1990 โดยมีแนวทางหลักสำหรับการผลิตอินทรีย์คือการใช้วัสดุและการปฏิบัติที่ช่วยเพิ่มความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ

โครงการอินทรีย์แห่งชาติของ USDA มีมาตรฐานและฉลากอาหารอินทรีย์ โดยอาหารอินทรีย์ผลิตโดยเกษตรกรที่เน้นการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนและการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อเพิ่มคุณภาพสิ่งแวดล้อม เนื้อสัตว์ปีก ไข่ และผลิตภัณฑ์จากนมอินทรีย์จะต้องมาจากสัตว์ที่ไม่ได้รับยาปฏิชีวนะหรือเร่งฮอร์โมนในการเจริญเติบโต ไม่มีการใช้ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยต้องทำมาจากส่วนผสมสังเคราะห์หรือกากตะกอนน้ำเสีย วิศวกรรมชีวภาพ หรือรังสีไอออไนซ์ ก่อนที่ผลิตภัณฑ์จะถูกระบุว่าเป็น “ออร์แกนิก” ทั้งนี้ ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือ ออร์แกนิก จากรัฐบาลเพื่อให้แน่ใจว่าเกษตรกรปฏิบัติตามกฎทั้งหมดตาม USDA มาตรฐานเกษตรอินทรีย์รวมทั้งบริษัทที่จัดการหรือแปรรูปอาหารออร์แกนิกก่อนที่จะส่งไปยังซูเปอร์มาร์เก็ตหรือร้านอาหาร จะต้องได้รับการรับรองด้วยมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วย

ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2537 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 National Organic Standards Board (NOSB) ได้ส่งข้อเสนอแนะสำหรับมาตรฐานแห่งชาติและรายชื่อแห่งชาติให้กับเจ้าหน้าที่โครงการอินทรีย์แห่งชาติของ USDA เจ้าหน้าที่ได้ร่างกฎที่เสนอตามคำแนะนำของคณะกรรมการ แต่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดทั้งหมด กฎที่เสนอนี้ปรากฏใน Federal Register เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2540 เนื่องจากได้รับการตอบสนองอย่างหนักต่อข้อเสนอ USDA จึงขยายระยะเวลาแสดงความคิดเห็นตั้งแต่กลางเดือนมีนาคมถึงสิ้นเดือนเมษายน 1998

การกำหนดโปรแกรมการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ NOP ภายใต้การดูแลของ Agricultural Marketing Service (AMS) ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของสหรัฐอเมริกาโดยกรมวิชาการเกษตร (USDA) เพื่ออำนวยความสะดวกในประเทศและการตลาดระหว่างประเทศของอาหารสดและอาหารแปรรูปที่ผลิตโดยอินทรีย์และสร้างความมั่นใจได้ให้ผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานที่โปรแกรม (NOP) สร้างขึ้นมาสำหรับการผลิตและการจัดการผลิตภัณฑ์ที่ผลิตด้วยสารอินทรีย์รวมถึงรายชื่อสารในประเทศที่ได้รับการอนุมัติและห้ามใช้ในสารอินทรีย์ รวมถึงการผลิตและการจัดการสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่ต้องการได้รับการรับรองเป็นตัวแทนภายใต้โครงการตัวแทน

จะต้องรับรองการผลิตและการจัดการตามข้อกำหนดของข้อบังคับนี้ รวมถึงข้อกำหนดสำหรับการติดฉลากผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกอินทรีย์และส่วนผสมของเกษตรอินทรีย์ และนี่ยังกำหนดการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศหรือประเทศที่สามให้มีข้อกำหนดโปรแกรมอินทรีย์ที่เทียบเท่า

กฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรฐานแห่งชาติเพื่อควบคุมการตลาดสินค้าเกษตรบางชนิดให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์เป็นไปตามมาตรฐานและอำนวยความสะดวกในการค้าระหว่างรัฐในอาหารสดและอาหารแปรรูปที่ผลิตจากพืชอินทรีย์⁶⁴ ทั้งนี้ การใช้คำว่า "อินทรีย์" ต้องติดฉลากหรือแสดงว่า "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)"⁶⁵ ด้วย

3.2 การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์มีข้อกำหนดสำหรับบุคคลจะขายผลิตภัณฑ์ในประเทศต้องติดฉลากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรว่าเป็นผลิตจากอินทรีย์ และห้ามมิให้บุคคลใดติดฉลากหรือให้ข้อมูลทางการตลาดอื่น ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หากฉลากหรือข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ผิดพลาด ในด้านมาตรฐานและตราประทับของ USDA ฉลากจะต้องที่ติดอยู่โดยอาจจะระบุว่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเป็นไปตามมาตรฐานสำหรับการผลิตอินทรีย์และอาจรวมตรากรมวิชาการเกษตรของประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ด้วย สำหรับสินค้านำเข้ามาเพื่อขายจะต้องติดฉลากว่าเป็นผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ และยังมีข้อกำหนดสำหรับอาหารแปรรูป โดยอาหารแปรรูปมีส่วนผสมที่ผลิตโดยอินทรีย์อย่างน้อยร้อยละ 50 ตามน้ำหนักโดยไม่รวมน้ำและเกลือ คณะกรรมการมาตรฐานอินทรีย์

⁶⁴Organic Foods production Act of 1990,

Article §6501 Purposes

It is the purpose of this chapter

(1) to establish national standards governing the marketing of certain agricultural products as organically produced products;

(2) to assure consumers that organically produced products meet a consistent standard; and

(3) to facilitate interstate commerce in fresh and processed food that is organically produced.

⁶⁵ National Organic Program ,

Article 205.102 Use of the term, "organic."

Any agricultural product that is sold, labeled, or represented as "100 percent organic," "organic," or "made with organic (specified ingredients or food group(s))" must be :

(a) Produced in accordance with the requirements specified in §205.101 or §§205.202 through 205.207 or §§205.236 through 205.240 and all other applicable requirements of part 205; and

(b) Handled in accordance with the requirements specified in §205.101 or §§205.270 through 205.272 and all other applicable requirements of this part 205.

แห่งชาติให้อนุญาตให้ใช้คำว่า " ออร์แกนิก " แสดงบนผลิตภัณฑ์อินทรีย์เพื่ออธิบายส่วนผสมที่ผลิตจากพืชออร์แกนิกอธิบายถึงส่วนผสมได้ ทั้งนี้มีการยกเว้นเกษตรกรรายย่อยที่ขายสินค้าเกษตรไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ต่อปีด้วย

การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์มีหลักการกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่จะขายหรือติดฉลากว่าผลิตจากพืชอินทรีย์ต้องผลิตในฟาร์ม⁶⁶ กำหนดให้ผู้ผลิตที่ต้องการเข้าร่วมภายใต้โครงการดังกล่าวต้องจัดทำแผนเกษตรอินทรีย์ กำหนดให้ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองแต่ละแห่งต้องรับรองต่อเลขานุการเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้ามี) จัดให้มีการตรวจสอบในสถานที่ประจำปีโดยตัวแทนรับรองของแต่ละฟาร์มและการดำเนินการจัดการที่ได้รับการรับรองภายใต้การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการทดสอบสารตกค้างเป็นระยะเพื่อตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีสารกำจัดศัตรูพืชหรือสารตกค้างที่ไม่ใช่สารอินทรีย์หรือสารพิษตามธรรมชาติหรือไม่และต้องมีตัวแทนรับรองด้วย และจัดให้มีขั้นตอนการบังคับใช้มาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอตามที่เลขาธิการกำหนดว่าจำเป็นและสอดคล้องกับบัญญัตินี้ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ทั้งนี้จัดให้มีโปรแกรมรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ (NOP) ของรัฐด้วย ซึ่งข้อกำหนดการผลิตและการจัดการอินทรีย์ ผู้ผลิตที่จะติดฉลากหรือแสดงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" ต้องปฏิบัติ ข้อกำหนดนี้โดยจะต้องรักษาหรือปรับปรุงทรัพยากรทางธรรมชาติโดยเฉพาะคุณภาพของดินและน้ำ โดยมีมาตรฐานดังนี้

3.2.1 มาตรฐานระบบการผลิตและการจัดการอินทรีย์

โดยผู้ผลิตที่จะติดฉลากหรือแสดงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" ต้องพัฒนาแผนการผลิตหรือระบบการจัดการอินทรีย์ ได้แก่ มีคำอธิบายวิธีปฏิบัติและขั้นตอนที่ต้องดำเนินการรายการของสารแต่ละชนิดที่จะใช้เป็นข้อมูลในการผลิต คำอธิบายของแนวทางปฏิบัติและขั้นตอนการติดตามที่ต้องดำเนินการและบำรุงรักษาเพื่อตรวจสอบว่าแผนดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ คำอธิบายแนวปฏิบัติด้านการจัดการป้องกันการผสมกันของผลิตภัณฑ์อินทรีย์และสารต้องห้าม และผู้ผลิตอาจเปลี่ยนแปลงที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ NOP ได้

⁶⁶ Organic Foods production Act of 1990, Article §6506

3.2.2 มาตรฐานที่ดิน

การทำเกษตรอินทรีย์จะต้องเป็นที่ดินที่ไม่มีสารเคมีอย่างน้อย 3 ปี ก่อนทำเกษตรอินทรีย์⁶⁷ โดยมีการกำหนดขอบเขตและพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์แยกกันอย่างชัดเจนและเป็นระบบเพื่อป้องกันสารเคมีต่างๆจากผลผลิตที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์ ซึ่งผู้ผลิตต้องปรับปรุงสภาพทางกายภาพทางเคมีและชีวภาพของดินรวมทั้งการพังทลายหน้าดินให้น้อยที่สุดโดยผู้ผลิตจะต้องรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินจากการปลูกพืชหมุนเวียนจากการปลูกพืชและไม่ให้ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีแต่อย่างใด ทั้งนี้ ผู้ผลิตต้องไม่ใช่ ปุ๋ยหรือปุ๋ยหมักจากพืชและสัตว์ที่มีสารสังเคราะห์ที่ไม่รวมอยู่ในมาตรฐานของโปรแกรม NOP

3.2.3 มาตรฐานการปลูกพืชและเมล็ดพันธุ์

ผู้ผลิตต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่เป็นต้นกล้าแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อการเพาะปลูกโดยเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตโดยไม่ใช่อินทรีย์จะต้องมีความเท่าเทียมตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานนี้ ทั้งนี้ หากจะติดฉลากหรือแสดงว่าผลิตแบบอินทรีย์ก็ต้องปลูกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่ใช่สารเคมี

3.2.4 มาตรฐานการปลูกพืชหมุนเวียน

ผู้ผลิตต้องดำเนินการปลูกพืชหมุนเวียนพืชเพื่อบำรุงรักษาดินโดยจัดให้มีการปลูกทั้งไม้ยืนต้นและพืชล้มลุกและจัดการศัตรูพืช⁶⁸ รวมทั้งธาตุอาหารพืชที่ขาดหรือเกินและควบคุมการกัดเซาะของหน้าดิน

3.2.5 มาตรฐานจัดการศัตรูพืชวัชพืชและโรค

ผู้ผลิตต้องใช้แนวทางการจัดการเพื่อป้องกันศัตรูพืชวัชพืช โดยพัฒนาที่อยู่อาศัยของของศัตรูพืช การควบคุมเหยื่อกับดักและสารขับไล่ การคลุมดินด้วยวัสดุที่ย่อยสลายได้อย่างสมบูรณ์ และแนวทางการจัดการเพื่อยับยั้งการแพร่กระจายของโรคหรือการประยุกต์ใช้ปัจจัยทางชีวภาพเพิ่มเติมได้

⁶⁷ National Organic Program, Article §205.202

⁶⁸ National Organic Program, Article §205.205 Crop rotation practice standard.

The producer must implement a crop rotation including but not limited to sod, cover crops, green manure crops, and catch crops that provide the following functions that are applicable to the operation :

- (a) Maintain or improve soil organic matter content;
- (b) Provide for pest management in annual and perennial crops;
- (c) Manage deficient or excess plant nutrients; and
- (d) Provide erosion control.

3.2.6 มาตรฐานการเก็บเกี่ยวพืชป่า

พืชป่าที่จะติดฉลากหรือแสดงว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ต้องเก็บเกี่ยวจากพื้นที่ที่กำหนดซึ่งไม่มีสารต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 205.105 โดยให้ระยะเวลา 3 ปี ก่อนการเก็บเกี่ยวพืชป่า

3.2.7 มาตรฐานการเกี่ยวกับปศุสัตว์

ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่จะติดฉลากหรือแสดงว่าเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องอยู่ภายใต้การจัดการอินทรีย์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงที่ 3 ของการตั้งครรภ์หรือฟักไข่ โดยสัตว์ปีกที่ทานได้ต้องอยู่ภายใต้การจัดการอินทรีย์อย่างต่อเนื่องโดยเริ่มต้นไม่เกินวันที่สองของชีวิต ผลิตภัณฑ์นมต้องอยู่ภายใต้การจัดการอินทรีย์อย่างต่อเนื่องโดยเริ่มต้นไม่เกิน 1 ปีก่อนที่จะมีการผลิต โดยมีข้อกำหนดคือ ปศุสัตว์หรือผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ พ่อพันธุ์แม่พันธุ์หรือผลิตภัณฑ์นมที่ไม่ใช่อินทรีย์จะไม่สามารถจำหน่ายและติดฉลากได้ ในด้านของอาหารสัตว์ผู้ผลิตต้องจัดหาอาหารสัตว์ที่มีระบบการจัดการแบบเกษตรอินทรีย์และห้ามใช้ยาเร่งฮอร์โมนเพื่อการเจริญเติบโต ต้องมีการจัดหาคุณค่าทางโภชนาการ ได้แก่ วิตามิน แร่ธาตุ ให้เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสัตว์ มีการให้สัตว์ออกกำลังกายตามความเหมาะสม และฉีดวัคซีนป้องกัน ในส่วนของสภาพความเป็นอยู่ของสัตว์ต้องสะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเท ส่วนสัตว์ที่เลี้ยงในทุ่งหญ้าจะต้องมีการควบคุมขนาดพื้นที่ให้มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโต เพื่อที่จะได้สัตว์คุณภาพดีที่ผลิตจากอินทรีย์

3.2.8 มาตรฐานเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการจัดการศัตรูพืช

ผู้ผลิตหรือผู้ดูแลโรงงานเกษตรอินทรีย์ต้องใช้แนวทางการจัดการเพื่อป้องกันศัตรูพืช กล่าวคือ ต้องมีการกำจัดที่อยู่อาศัยของศัตรูพืชแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์ การจัดการปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเช่นอุณหภูมิแสงความชื้นบรรยากาศ และการไหลเวียนของอากาศเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของศัตรูพืช

3.3. การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

ตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มีการกำหนดการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยมี โปรแกรมเกี่ยวกับการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐ National Organic Program (NOP) เนื่องจากการขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ผู้ผลิต ผู้ประกอบการจะต้องติดฉลากว่าเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ผลิตโดยอินทรีย์ เพื่อให้ผู้บริโภคทราบว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่ใช่สารเคมี ซึ่งมีการผลิตและจัดการตามแผนเกษตรอินทรีย์ที่ผู้ผลิตหรือตัวแทนรับรองได้กำหนดแผนไว้ โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญต่อไปนี้

3.3.1 โปรแกรมการรับรองอินทรีย์ National Organic Program (NOP)

เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการเสนอแผนการจัดทำโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP)⁶⁹ เพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อจำหน่ายต่อไป โดยมีข้อกำหนดว่า ต้องยื่นคำขอรับรองต่อหน่วยงานซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการต้องมีความเชี่ยวชาญที่เพียงพอในการทำเกษตรอินทรีย์ ในด้านการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศ หรือประเทศที่สาม สำหรับสินค้าเกษตรที่นำเข้ามาในสหรัฐอเมริกาเพื่อแสดงว่าเป็นผลิตภัณฑ์ผลิตจากอินทรีย์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะกำหนดให้ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ต้องมาพร้อมกับใบรับรองการนำเข้าอินทรีย์แห่งชาติที่สมบูรณ์ และถูกต้องตามที่บันทึกเป็นอิเล็กทรอนิกส์ มีระบบติดตามใบรับรองการนำเข้าอินทรีย์แห่งชาติ และเวลาในการรับรองไม่เกิน 5 ปี ตามที่กำหนดไว้ และสามารถต่ออายุได้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของหน่วยงานรัฐ

3.3.2 ข้อกำหนดของการรับรองตัวแทน National Organic Program (NOP)

ผู้ที่ได้รับรองเป็นตัวแทนรับรองมาตรฐานตามโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) โดยตัวแทนการรับรองใด ๆ จะต้องแจ้งผู้ตรวจสอบเพื่อดำเนินการตามโปรแกรมการรับรองอินทรีย์จะต้องดำเนินการตามที่ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของรัฐ โดยตัวแทนจะต้องรักษาความลับของลูกค้าและห้ามเปิดเผยต่อบุคคลที่สามแต่อย่างใด สำหรับการยื่นขอรับรอง⁷⁰ ผู้ที่ยื่นขอการรับรองจะต้องดำเนินการตามแผนระบบการผลิตหรือการจัดการอินทรีย์ โดยในใบสมัครจะต้องมี ชื่อบุคคล ชื่อธุรกิจ ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้สมัคร ในด้านการตรวจสอบตัวแทนผู้รับรองจะต้องตรวจสอบใบสมัครมีความสมบูรณ์และตรงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้หรือไม่ และต้องตรวจสอบสถานที่⁷¹ ที่ผลิตหรือจัดการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เป็นตามข้อกำหนดที่วางไว้หรือไม่ โดยตัวแทนผู้รับรองอาจดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมในสถานที่ของผู้ขอรับการรับรองได้ และการดำเนินการให้ได้รับการรับรองเพื่อพิจารณาว่าสอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับตาม NOP โดยหลังจากที่มีการรับรองตามโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ NOP แล้ว ตัวแทนผู้รับรองต้อง

⁶⁹ Organic Foods production Act of 1990, Article §6507 State organic certification program

(a) In general

The governing State official may prepare and submit a plan for the establishment of a State organic certification program to the Secretary for approval. A State organic certification program must meet the requirements of this chapter to be approved by the Secretary.

⁷⁰ National Organic Program, Article §205.401

⁷¹ National Organic Program, Article §205.403

ออกใบรับรองเกษตรอินทรีย์ โดยต้องระบุ ชื่อและที่อยู่ วันที่รับรองผลบังคับใช้ ประเภทของเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ พืชผล พืชป่า ปศุสัตว์หรือผลิตภัณฑ์แปรรูป ชื่อที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของตัวแทนผู้รับรอง เมื่อได้รับการรับรองแล้ว การรับรองอินทรีย์จะยังคงมีผลต่อไปจนกว่าจะถูกระงับหรือเพิกถอนโดยตัวแทนผู้มีอำนาจของรัฐ และจะต้องจ่ายค่ารับรองมาตรฐานอินทรีย์ทุกปี ทั้งนี้ตัวแทนผู้รับรองต้องจัดทำรายงานประจำปี ผลการประเมินผลการปฏิบัติงานล่าสุดและการทบทวนโปรแกรมเกษตรอินทรีย์ (NOP) ประจำปีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา §205.510 ด้วย

3.3.3 การแสดงฉลากผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

ตามโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) โดยผลิตภัณฑ์ที่จะติดคำว่า "organic" หรือ "อินทรีย์" จะต้องดำเนินการตามข้อบังคับของ NOP และห้ามใช้คำว่า "organic" ในชื่อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมไม่ใช่อินทรีย์ โดยผลิตภัณฑ์ส่งออกที่ผลิตและได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของต่างประเทศหรือข้อกำหนดของผู้ซื้อตามสัญญาจากต่างประเทศอาจมีการติดฉลาก "organic" ตามข้อกำหนดการติดฉลากอินทรีย์ของประเทศผู้รับหรือผู้ซื้อตามสัญญา และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในต่างประเทศและส่งออกเพื่อจำหน่ายในสหรัฐอเมริกาต้องได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วย การติดฉลาก "organic" ได้นั้นต้องมีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

1) การแสดงฉลากอินทรีย์จะต้องมีองค์ประกอบดังนี้⁷²

- แสดงผลิตภัณฑ์ว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" (ตามน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ซึ่งส่วนผสมที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ 100 เปอร์เซ็นต์ หากติดฉลากว่า ผลิตจากอินทรีย์ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะต้องติดฉลากตามมาตรา §205.303
- แสดงผลิตภัณฑ์ว่าเป็น "ออร์แกนิก" (น้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำ และเกลือ) ไม่น้อยกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ ที่ผลิตจากผลิตภัณฑ์อินทรีย์เกษตรอินทรีย์หรืออินทรีย์แปรรูป โดยส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ที่เหลือจะต้องผลิตแบบออร์แกนิกเว้นแต่จะไม่มีจำหน่ายในเชิงพาณิชย์
- แสดงผลิตภัณฑ์ว่า "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" (ตามน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ส่วนผสมที่ผลิตโดยอินทรีย์อย่างน้อย 70 เปอร์เซ็นต์ซึ่งผลิตและจัดการตามข้อบังคับนี้ ห้ามผลิตส่วนผสมที่ไม่ใช่อินทรีย์ หากระบุว่ามีส่วนผสมหรือกลุ่มอาหารที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะต้องติดฉลากตามมาตรา §205.304

⁷² National Organic Program, Article §205.301

- ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากพืชอินทรีย์น้อยกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ต้องมีการผลิตและจัดการส่วนผสมอินทรีย์ในผลิตภัณฑ์หลายชนิดที่มีส่วนผสมที่ผลิตจากพืชอินทรีย์อาจมีการผลิตและจัดการส่วนผสมที่ไม่ใช่อินทรีย์อาจแสดงถึงลักษณะอินทรีย์ของผลิตภัณฑ์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา §205.305 เท่านั้น

- อาหารสัตว์ ที่จะติดฉลากแสดงว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปและไม่แปรรูป โดยผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะต้องไม่มีส่วนผสมที่ไม่ใช่อินทรีย์

2) การคำนวณเปอร์เซ็นต์ของส่วนผสมที่ผลิตจากอินทรีย์ เปอร์เซ็นต์ของส่วนผสมที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ทั้งหมดในผลิตภัณฑ์ที่แสดงว่า "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" หรือที่รวมส่วนผสมอินทรีย์ต้องคำนวณโดย

- น้ำหนักสุทธิทั้งหมด (ไม่รวมน้ำและเกลือ) ของส่วนผสมออร์แกนิกรวมกันที่สูตรด้วยน้ำหนักรวม (ไม่รวมน้ำและเกลือ) ของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

- ปริมาตรของเหลวของส่วนผสมอินทรีย์ทั้งหมด (ไม่รวมน้ำและเกลือ) ด้วยปริมาตรของเหลวของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (ไม่รวมน้ำและเกลือ)

- สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมที่ผลิตทางอินทรีย์ทั้งในรูปของแข็งและของเหลวให้น้ำหนักรวมของส่วนผสมที่เป็นของแข็งและน้ำหนักของส่วนผสมของเหลว (ไม่รวมน้ำและเกลือ) ด้วยน้ำหนักรวม (ไม่รวมน้ำและเกลือ) ของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

- เปอร์เซ็นต์ของส่วนผสมที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ทั้งหมดจะต้องพิเศษให้เป็นจำนวนเต็มที่ใกล้เคียงที่สุด

- เปอร์เซ็นต์จะต้องได้รับการรับรองจากตัวแทนผู้รับรองก่อนถึงมือผู้บริโภค

3) ผลิตภัณฑ์บรรจุหีบห่อที่ระบุว่า "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" หรือ "ออร์แกนิก"⁷³ การแสดงข้อมูลบนแผงแสดงผล บนฉลากหรือเป็นข้อมูลทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์โดย

⁷³ National Organic Program, Article §205.303 Packaged products labeled "100 percent organic" or "organic."

(a) Agricultural products in packages described in §205.301 (a) and (b) may display, on the principal display panel, information panel, and any other panel of the package and on any labeling or market information concerning the product, the following:

(1) The term, "100 percent organic" or "organic," as applicable, to modify the name of the product;

(2) For products labeled "organic," the percentage of organic ingredients in the product; (The size of the percentage statement must not exceed one-half the size of the largest type size on the panel on

- คำว่า“ ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์” หรือ“ ออร์แกนิก” ตามความเหมาะสม
- สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระบุว่า "ออร์แกนิก" เปอร์เซ็นต์ของส่วนผสมอินทรีย์ในผลิตภัณฑ์ (ขนาดของคำสั่งเปอร์เซ็นต์ต้องไม่เกินครึ่งหนึ่งของขนาดของประเภทที่ใหญ่ที่สุดบนแผงที่คำสั่งแสดงและจะต้องปรากฏอย่างครบถ้วนในขนาดประเภทลักษณะและสีเดียวกัน)
- คำว่า "ออร์แกนิก" เพื่อระบุส่วนผสมออร์แกนิกในผลิตภัณฑ์หลากชนิดที่ระบุว่า "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์"
- ตราประทับของ USDA และ / หรือ ตราประทับโลโก้หรือเครื่องหมายที่ระบุอื่น ๆ ของตัวแทนรับรองซึ่งรับรองการผลิตแบบอินทรีย์ โดยโลโก้ดังกล่าวห้ามแสดงโดดเด่นมากกว่าตราประทับของ USDA
- ผลิตภัณฑ์ที่ระบุว่า "ออร์แกนิก" ให้ระบุส่วนผสมออร์แกนิกแต่ละรายการในข้อความส่วนผสมด้วยคำว่า "ออร์แกนิก" หรือมีเครื่องหมายดอกจันหรือเครื่องหมายอ้างอิงอื่น ๆ ซึ่งกำหนดไว้ด้านล่างข้อความส่วนผสมเพื่อระบุว่าส่วนผสมนั้นผลิตจากสารอินทรีย์ น้ำหรือเกลือที่รวมอยู่ในส่วนผสมไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสารอินทรีย์
- ผลิตภัณฑ์บรรจุหีบห่อที่มีข้อความว่า“ ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)”โดยระบุว่าข้อความนี้ไม่ได้ระบุกลุ่มอาหารมากกว่าสามกลุ่ม คือ ถั่ว ปลา ผลไม้ ธัญพืชสมุนไพร น้ำมัน เนื้อสัตว์ สัตว์ปีก เมล็ดพืช เครื่องเทศ สารให้ความหวานและผักหรือผลิตภัณฑ์นมแปรรูป และระบุเพิ่มเติมว่าส่วนผสมทั้งหมดของแต่ละกลุ่มอาหารที่ระบุไว้ในผลิตภัณฑ์จะต้องผลิตแบบออร์แกนิก โดยผลิตภัณฑ์ที่บรรจุหีบห่อต้องมีคำชี้แจงส่วนผสมอินทรีย์แต่ละรายการด้วยคำว่า "ออร์แกนิก" หรือมีเครื่องหมายดอกจันหรือเครื่องหมายอ้างอิงอื่น ๆ ซึ่งกำหนดไว้ด้านล่างข้อความ
- ผลิตภัณฑ์บรรจุหลายส่วนผสมที่มีส่วนผสมจากพืชอินทรีย์น้อยกว่า 70 เปอร์เซ็นต์⁷⁴ ต้องมีการระบุส่วนประกอบที่ผลิตทางออร์แกนิกแต่ละรายการในข้อความส่วนผสมด้วย

which the statement is displayed and must appear in its entirety in the same type size, style, and color without highlighting.

(3) The term, “organic,” to identify the organic ingredients in multiingredient products labeled “100 percent organic”

(4) The USDA seal; and/or

(5) The seal, logo, or other identifying mark of the certifying agent which certified the production or handling operation producing the finished product and any other certifying agent which certified production or handling operations producing raw organic product or organic ingredients used in the finished product: Provided, That, the handler producing the finished product maintain records, pursuant to this part, verifying organic certification of the operations producing such ingredients, and: Provided further, That, such seals or marks are not individually displayed more prominently than the USDA seal.

⁷⁴National Organic Program, Article §205.305

คำว่า "ออร์แกนิก" หรือด้วยเครื่องหมายดอกจันหรือเครื่องหมายอ้างอิงอื่น ๆ ซึ่งกำหนดไว้ด้านล่างของข้อความส่วนผสมเพื่อระบุว่าส่วนผสมนั้นผลิตจากอินทรีย์และต้องไม่แสดงตราประทับของ USDA และตราประทับของตัวแทนรับรองโลโก้หรือเครื่องหมายระบุอื่นใดซึ่งแสดงถึงการรับรองอินทรีย์

- การติดฉลากภาชนะบรรจุที่สำหรับการขนส่งหรือการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่แปรรูปและไม่แปรรูปโดยระบุว่า "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร) โดยต้องระบุชื่อและข้อมูลติดต่อของผู้ดูแลผลิตภัณฑ์ที่มีการระบุผลิตภัณฑ์ว่าเป็นอินทรีย์ มีตราประทับของ USDA สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศอาจมีการติดฉลากตามข้อกำหนดการติดฉลากภาชนะขนส่งของต่างประเทศปลายทางหรือข้อกำหนดการติดฉลากผู้คอนเทนเนอร์ของผู้ซื้อที่ทำสัญญาต่างประเทศโดยภาชนะขนส่งและเอกสารการจัดส่งที่มาพร้อมกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกดังกล่าวมีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่า "สำหรับการส่งออกเท่านั้น"

- ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่แบบบรรจุหีบห่อ ณ จุดขายปลีกที่จำหน่ายติดฉลากหรือแสดงว่า " ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมหรือกลุ่มอาหารที่ระบุ)" ⁷⁵ โดยผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ระหว่าง 70 ถึง 95 เปอร์เซ็นต์อาจใช้วลี "ทำด้วยวัตถุดิบออร์แกนิก (ระบุส่วนผสมหรือกลุ่มอาหาร)"

4) ตราประทับ USDA ตราประทับของ USDA ต้องพิมพ์อย่างชัดเจนโดยบนพื้นหลังสีขาวที่มีวงกลมด้านนอกสีน้ำตาลและมีคำว่า "USDA" เป็นสีเขียวซ้อนทับครึ่งวงกลมบนสีขาวและมีคำว่า "organic" เป็นสีขาวซ้อนทับวงกลมครึ่งล่างสีเขียว

ภาพที่ 3.4 เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน Organic United States of America ที่มา USDA U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE

⁷⁵ National Organic Program, Article §205.309

3.4 หน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

ตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มาตรา §6518 ได้มีบทบัญญัติของคณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการมีองค์ประกอบประกอบด้วย 15 คน โดยคณะกรรมการประกอบด้วยเจ้าของหรือผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์เป็นบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหรือดำเนินการสถานประกอบการค้าปลีกที่มีการค้าผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่สำคัญ เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากร เป็นบุคคลที่แสดงถึงผลประโยชน์สาธารณะหรือกลุ่มผลประโยชน์ของผู้บริโภค เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาพิษวิทยา นิเวศวิทยาหรือชีวเคมี

คณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแก้ไขบัญชีรายชื่อสารที่ได้รับอนุญาตหรือสารต้องห้ามตามมาตรา 6517 เป็นคณะที่ปรึกษาด้านเทคนิคเพื่อประเมินผลทางวิทยาศาสตร์ของวัสดุที่พิจารณาให้รวมอยู่ในบัญชีรายชื่อแห่งชาติโดยคณะกรรมการดังกล่าวอาจรวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านปฐพีวิทยา ภูมิวิทยา⁷⁶ วิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการทบทวนเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืชทางพิษวิทยา มีการให้คำแนะนำการทดสอบสารตกค้างของผลิตภัณฑ์อินทรีย์

ในการจัดตั้ง National List⁷⁷ บัญชีรายชื่อสารที่ได้รับอนุญาตหรือสารต้องห้ามที่คณะกรรมการจะต้องตรวจสอบข้อมูลที่มีอยู่จากสำนักงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสถาบันการศึกษาอนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ตามความเหมาะสมเกี่ยวกับโอกาสที่จะเกิดผลเสียต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของสารที่พิจารณาให้รวมอยู่ในบัญชีรายชื่อแห่งชาติที่เสนอโดยทำงานร่วมกับผู้ผลิตสารที่ได้รับการพิจารณาให้รวมอยู่ในบัญชีรายชื่อแห่งชาติที่เสนอเพื่อให้ได้รายการส่วนผสมทั้งหมดและตรวจสอบว่าสารดังกล่าวมีวัสดุที่ผลิตขึ้นจากการสังเคราะห์หรือไม่ และให้เสนอต่อเลขานุการพร้อมด้วยรายชื่อแห่งชาติที่เสนอหรือการแก้ไขรายการใด ๆ ที่เสนอผลการประเมินของคณะกรรมการและการประเมินของคณะที่ปรึกษาด้านเทคนิคของสารทั้งหมดที่ได้รับการพิจารณาให้รวมอยู่ในบัญชี โดยมีการประเมินผลในด้านศักยภาพของสารดังกล่าวที่ทำปฏิกิริยาเคมีที่เป็นอันตรายกับวัสดุอื่น ๆ ที่ใช้ในระบบเกษตรอินทรีย์ มีการปนเปื้อนของสารที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระหว่างการผลิตและมีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์หรือไม่

⁷⁶ ภูมิวิทยา หมายถึง แขนงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลของรังสีต่อแมลง ได้แก่ การใช้รังสีเพื่อจำกัดแมลงในผลผลิตการเกษตรเก็บเกี่ยว เพื่อควบคุมประชากรแมลงโดยปล่อยแมลงที่เป็นหมันด้วยรังสีไปในธรรมชาติ และเพื่อปรับปรุงผลผลิตของแมลงที่มีประโยชน์ เช่น ปรับปรุงผลผลิตไหม เป็นต้น

⁷⁷ National List หมายถึง บัญชีรายชื่อสารที่ได้รับอนุญาตและต้องห้ามซึ่งจะรวมอยู่ในมาตรฐานการผลิตและการจัดการอินทรีย์ที่กำหนดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสามารถจำหน่ายหรือติดฉลากว่าผลิตด้วยสารอินทรีย์

นอกจากนี้ตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 ยังมีการแต่งตั้งคณะทำงานซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์⁷⁸ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการประสานงานและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างกรมวิชาการเกษตรและศุลกากรและการป้องกันชายแดนของสหรัฐอเมริกาโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) ระบุการนำเข้าสินค้าเกษตรที่ผลิตจากพืชอินทรีย์
- 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารการนำเข้าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เช่น ใบรับรองการนำเข้าตามโปรแกรมการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ NOP
- 3) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่นำเข้าแสดงว่าผลิตจากอินทรีย์ตามกฎหมายนี้
- 4) รวบรวมและจัดระเบียบข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าเกษตรที่ผลิตด้วยอินทรีย์
- 5) ขอความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงการกำกับดูแลการนำเข้าสินค้าเกษตรที่ผลิตด้วยอินทรีย์
- 6) กำหนดหน้าที่พนักงานและเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย
- 7) จัดทำรายงานประจำปีให้คณะทำงานจะเสนอต่อสภาองเกรสและเผยแพร่ต่อสาธารณะบนเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและศุลกากรและการป้องกันชายแดนของสหรัฐอเมริกาตามรายงานต่อไปนี้
 - รายงานการประสานงานระหว่างหน่วยงานการบังคับใช้การค้าเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์
 - การระบุอุปสรรคที่มีอยู่ในความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการนำเข้าสินค้าเกษตรการรวบรวมและการจัดระเบียบข้อมูลการค้าและการบังคับใช้การค้าผลิตภัณฑ์เกษตรที่ผลิตโดยออร์แกนิก รวมถึงศุลกากรและการป้องกันชายแดนของสหรัฐอเมริกา การบริการการตลาดสินค้าเกษตร และการบริการตรวจสอบสุขภาพสัตว์และพืช
 - การประเมินความคืบหน้าในการบูรณาการการบังคับใช้การค้าอินทรีย์เข้ากับขั้นตอนการตรวจสอบการนำเข้าของศุลกากรและการป้องกันชายแดนของสหรัฐอเมริกาและบริการตรวจสอบสุขภาพสัตว์และพืชรวมถึงการประเมินสถานะของการพัฒนาระบบสำหรับการติดตามการรวมตัวของนำเข้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ไปยังสหรัฐอเมริกา และตรวจสอบความถูกต้องของใบรับรองการนำเข้าตามโปรแกรมการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ NOP ทางอิเล็กทรอนิกส์

⁷⁸ Organic Foods production Act of 1990, Article 56521a

- ปรับปรุงการปฏิบัติตามหมวดนี้สำหรับสินค้าเกษตรทั้งหมดที่นำเข้ามาในสหรัฐอเมริกาและแสดงว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์

- รับรองการติดฉลากและการตลาดที่ถูกต้องสำหรับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่นำเข้ามาซึ่งแสดงว่าผู้ส่งออกผลิตด้วยอินทรีย์

8) รายงานการดำเนินการบังคับใช้กับการนำเข้าอินทรีย์ โดยการให้ข้อมูลเชิงปริมาณอย่างละเอียด (แยกตามผลผลิตทางการเกษตรปริมาณมูลค่าเดือนและแหล่งกำเนิด) ในการนำเข้าสินค้าเกษตรที่แสดงว่าผลิตโดยอินทรีย์ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศรวมถึงจำนวนและประเภทของการดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่รัฐของสหรัฐอเมริกา

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรไว้ และมีการกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ซึ่งในปัจจุบันแนวปฏิบัติดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและมีความแตกต่างจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการกำหนดออกมาในรูปแบบกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการ ต้องดำเนินตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และมีระบบการจัดการมาตรฐานที่น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะในเรื่องของสารต้องห้ามในการใช้เกษตรอินทรีย์ หลักการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการค้ากับประเทศที่สาม ซึ่งตามหลักดังกล่าวประเทศไทยยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรและแม้ว่าจะมีการรับรองมาตรฐานของหน่วยงานเอกชนที่ยึดตามแบบจากมาตรฐานต่างประเทศแต่การที่มีหลักกฎหมายที่ชัดเจนให้เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการดำเนินตามกฎระเบียบน่าจะเป็นผลที่ดีต่อเศรษฐกิจและผู้บริโภคอย่างยิ่ง

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของ
กฎหมายไทยและ กฎหมายต่างประเทศ

ประเด็น	กฎหมายประเทศไทย	แนวปฏิบัติการกำหนด มาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ของไทย	กฎหมายสหภาพยุโรป	กฎหมายประเทศ สหรัฐอเมริกา
1. การกำหนด มาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดมาตรฐานจะต้องเป็นสินค้าสำคัญทางเศรษฐกิจ - มีหลักการของมาตรฐานสินค้า, มาตรฐานระบบ, มาตรฐานข้อกำหนดทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เฉพาะบางประเภท ได้แก่ พืช, กุ้งทะเล, ข้าว, ปลาสด, ผัก, ปศุสัตว์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้ามใช้ GMOs ในการทำเกษตรอินทรีย์ - มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเฉพาะบางประเภทได้แก่ พืช, ปศุสัตว์, สหรัยและสัตว์น้ำ - การกำหนดมาตรฐานการผลิตอาหารแปรรูป - การกำหนดมาตรฐานการผลิตไวน์และผลิตภัณฑ์ - การกำหนดมาตรฐานรวบรวมบรรจุภัณฑ์ขนส่งและการจัดเก็บ 	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐานระบบการผลิตและการจัดการอินทรีย์ - มาตรฐานที่ดินสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ - มาตรฐานการปลูกพืชและเมล็ดพันธุ์ - มาตรฐานการปลูกพืชหมุนเวียน - มาตรฐานจัดการศัตรูพืชวัชพืชและโรค - มาตรฐานการเก็บเกี่ยวพืชป่า - มาตรฐานการกำหนดปศุสัตว์

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็น	กฎหมายประเทศไทย	แนวปฏิบัติ การกำหนดมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ของไทย	กฎหมายสหภาพยุโรป	กฎหมายประเทศ สหรัฐอเมริกา
2. การรับรอง มาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์และ การแสดงผลสินค้า เกษตรอินทรีย์	- ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า ที่ได้รับใบรับรองตาม มาตรฐานบังคับหรือมาตรฐาน ทั่วไป จะต้องแสดง เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน - มีการระบุรหัสการรับรอง มาตรฐาน เช่น GAP,GMP, HACCP	- มีการรับรองมาตรฐานจาก สมาชิกในหน่วยงานของรัฐ - มีการแสดงผลสินค้า เกษตรอินทรีย์โดย เป็นเครื่องหมายรับรอง มาตรฐานสินค้าเกษตร อินทรีย์ที่มีหลากหลาย ตามที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน แต่บางหน่วยงาน รองรับเพื่อจำหน่ายได้เพียง ในประเทศเท่านั้น	- การแสดงผลจะต้องเป็น เกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 95 เปอร์เซ็นต์ ของ ส่วนผสมทางการเกษตร ของผลิตภัณฑ์โดยน้ำหนัก เป็นสารอินทรีย์ - มีใบรับรองมาตรฐานที่ ออกโดยเจ้าหน้าที่ผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ - มีการระบุหมายเลขรหัส ของหน่วยงานควบคุมและ ระบุสถานที่การเพาะปลูก ได้แก่ “EU Agriculture” “non-EU Agriculture” “EU/non-EU Agriculture” เป็นต้น - มีข้อห้ามการแสดงผล สินค้าเกษตรอินทรีย์	- มีโปรแกรมการรับรอง เกษตรอินทรีย์ NOP เพื่อควบคุมการรับรอง มาตรฐานสินค้าเกษตร อินทรีย์ก่อนดำเนินการ ติดฉลากสินค้าเกษตร อินทรีย์ - มีข้อกำหนดของการ รับรองตัวแทนในการ รับรอง NOP - มีข้อกำหนดการแสดงผล ฉลากอินทรีย์ เช่น แสดง ผลิตภัณฑ์ว่าเป็น "ออร์แกนิก 100เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" ไม่น้อยกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่ม อาหาร)" อย่างน้อย 70 เปอร์เซ็นต์
3. หน่วยงานที่กำกับ ดูแลเกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์	- สำนักงานมาตรฐานสินค้า เกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช) ตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 - หน่วยงานภายใต้กระทรวง เกษตรและสหกรณ์	- สำนักงานมาตรฐานสินค้า เกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช) - องค์กรมาตรฐานเกษตร อินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) - หน่วยงานเอกชนที่ให้การ รับรองมาตรฐาน สินค้าเกษตร อินทรีย์ เช่น สำนักงาน มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มทก.	- คณะกรรมการตาม Regulation(EU) 2018/848 - หน่วยงาน IFOAM Organics Europe	- คณะกรรมการ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แห่งชาติตาม Organic Foods production Act of 1990 หรือ USDA

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันตามความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดิน พื้นน้ำและอากาศ แต่สิ่งที่มีความเหมือนกันคือ เกษตรอินทรีย์ หรือออร์แกนิก ต้องมีการกำหนดมาตรฐาน มีการรับรองมาตรฐาน และการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนถึงมือผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และปลอดภัย การกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ จึงมีความสำคัญต่อการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก ดังนั้น ในบทนี้จะวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาในการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยที่ควรได้รับการปรับแก้ไขเพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีมาตรฐานที่ดีที่เหมาะสมแก่ผู้บริโภคต่อไป

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์หลักในการที่จะแสดงเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยเป็นการรองรับเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคยอมรับในความเชื่อมั่นและเชื่อถือในตัวสินค้าว่ามีมาตรฐานมีคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การที่จะพิจารณาถึงความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรเกิดจากสินค้านั้นต้องมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ซึ่งสินค้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจจะเป็นแรงขับเคลื่อนทางการตลาดให้เติบโตได้เป็นอย่างดี เพราะสินค้าเหล่านี้จะสร้างรายได้ให้แก่บุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง นอกจากนี้การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรย่อมให้ความสำคัญกับผู้บริโภคเช่นกันโดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่โฆษณาสินค้าไว้ หรือมีการโฆษณาสินค้าเกินจริงที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจหรือหลงผิดในตัวสินค้าโดยคณะกรรมการตามมาตรา 6 มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและดำเนินการตามมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตร ซึ่งในเรื่องการกำหนดมาตรฐานตามมาตรา 15 คณะกรรมการจะกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรใดให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการเพื่อจัดทำร่างมาตรฐานสินค้าเกษตรให้

คณะกรรมการพิจารณา โดยการกำหนดมาตรฐาน แบ่งออก 3 ประเภท ได้แก่ มาตรฐานสินค้า มาตรฐานระบบ มาตรฐานข้อกำหนดทั่วไป โดยมาตรฐานสินค้า มีข้อกำหนดในเรื่องของคุณภาพ ขนาด การบรรจุ เครื่องหมายหรือฉลาก สารปนเปื้อน สารตกค้าง สุขลักษณะ เป็นต้น และมาตรฐานระบบ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการรับรองระบบการผลิตที่ครอบคลุมกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร และอาหารทั้งหมด สำหรับมาตรฐานข้อกำหนดโดยทั่วไป ส่วนใหญ่จะเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ สุขอนามัย สารพิษ เพื่อคุ้มครองให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากสินค้า โดยการกำหนดมาตรฐาน จะมีการกำหนด วิธีการ กระบวนการจัดการผลิตหรือคุณลักษณะของสินค้าที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ และความปลอดภัยทางเคมี ชีวภาพ โดยจะต้องมีการตรวจสอบ ประเมินผล ทดลอง วิเคราะห์ หรือ วิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวสินค้า ก่อนการบรรจุหีบห่อ และการติดเครื่องหมายหรือฉลากลงบนสินค้า ซึ่งจะต้องผ่านการรับรองมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ถึงจะสามารถนำมาจำหน่ายในตลาดได้ ทั้งนี้ หลักการกำหนดมาตรฐานสินค้าแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภท ปริมาณ ผลผลิตและความต้องการทางการตลาด ในด้านของการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ พระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีการออกแนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และ จำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยประกาศดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังไม่ครอบคลุมในเรื่องของการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงข้อห้ามต่างๆ ในผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ซึ่งการที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน และครอบคลุมอาจทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์หรืออาจได้รับความเสียหายจากการตกค้างของสารพิษในสินค้าเกษตรอินทรีย์รวมถึงคุณภาพสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานด้วย

จากประเด็นดังกล่าวการให้ความสำคัญในการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ย่อมส่งผลดีต่อผู้บริโภคที่จะได้รับสิทธิในการที่จะได้ รู้ถึงข้อมูลของสินค้า ได้มีอิสระในการเลือกใช้สินค้า และได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าที่มีคุณภาพ ซึ่งหากมองตามแนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยนั้น ยังมีความแตกต่างเมื่อเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหภาพยุโรปที่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 may 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 และ ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ organic foods production act of 1990 ซึ่งทั้งสองประเทศมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนโดยมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของประเภทสินค้า

เกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายและครอบคลุม มีการรับรองมาตรฐานที่เป็นระบบและหลักเกณฑ์ในการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนก่อนการจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และเชื่อถือได้ ซึ่งเป็นการใช้อิสระผู้บริโภคในการที่จะเลือกใช้สินค้าหรือบริการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี โดยในสหภาพยุโรปมีการออกกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 บังคับใช้ควบคุมสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมต่อการซื้อขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ การปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าวทำให้การส่งเสริมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สูงขึ้น โดยกฎระเบียบการทำเกษตรอินทรีย์มีระบบทางการเกษตรที่มุ่งผลิตจากกระบวนการทางธรรมชาติ มีการกระตุ้นต่อระบบสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น การใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ การรักษาสมดุลของระบบนิเวศในระดับภูมิภาค การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การรักษาคุณภาพน้ำ ซึ่งเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้น้อยลง ในด้านการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 ห้ามผู้ผลิตใช้รังสีไอออไนซ์ (ionizing radiation) ในการผลิตอาหารอินทรีย์หรืออาหารสัตว์ ซึ่งต้องมีมาตรการป้องกันและข้อควรระวังในทุกขั้นตอนของการผลิต การเตรียมและการจำหน่ายสินค้าตามความเหมาะสม และห้ามใช้ Genetically Modified Organisms (GMOs) ในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อป้องกันการตัดแต่งทางพันธุกรรมสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ และได้มีการกำหนดมาตรฐานกำหนดมาตรฐานสินค้าเฉพาะตัวสินค้าบางประเภท ประกอบกับเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้น้อยลง โดยมีคณะกรรมการสิทธิการสหภาพยุโรปทำหน้าที่ปรับปรุงกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในระเบียบกำหนดขอบเขตและคำจำกัดความ วัตถุประสงค์และหลักการผลิตแบบอินทรีย์ หลักการทางการเกษตรที่เกี่ยวกับสัตว์น้ำ หลักการเฉพาะอาหารแปรรูป ข้อห้ามการใช้ GMOs กฎการผลิต พืช สัตว์ อาหารสัตว์ ไวน์ เป็นต้น

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการออกกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดมาตรฐานแห่งชาติเพื่อควบคุมการตลาดสินค้าเกษตรบางชนิดให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์เป็นไปตามมาตรฐานและอำนวยความสะดวกในการค้าระหว่างรัฐในอาหารสดและอาหารแปรรูปที่ผลิตจากพืชอินทรีย์ โดยมีคณะกรรมการจำนวน 15 คน โดยเป็นเจ้าของหรือผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์เป็นบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหรือดำเนินการสถานประกอบการค้าปลีกที่มีการค้าผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่สำคัญเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นบุคคลที่แสดงถึงผลประโยชน์สาธารณะหรือกลุ่มผลประโยชน์ของผู้บริโภค เป็นบุคคลที่

มีความเชี่ยวชาญในสาขาพืชวิทยานิวเคลียหรือชีวเคมี และได้มีการกำหนดโปรแกรมการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) ภายใต้กฎหมายดังกล่าว ซึ่งมีหลักการข้อกำหนดการผลิตและการจัดการอินทรีย์ การติดตามสินค้าเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพที่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยได้ เห็นควรมีการปรับปรุง แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ด้วยการกำหนดเป็นระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551โดยอาศัยฐานอำนาจตามความใน มาตรา 7 ออกระเบียบที่มีชื่อว่า “ระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ.” โดยนำหลักเกณฑ์ของประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกามาใช้ดังนี้

1.1 ปัญหาหลักเกณฑ์การกำหนดประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์

1.1.1 ด้านการผลิตพืชอินทรีย์

การผลิตพืชตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย มีหลักเกณฑ์ กล่าวคือ จะต้องมีการนับช่วงเวลาจากการเริ่มต้นผลิตเกษตรอินทรีย์หรือเรียกว่าระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 12 เดือน ก่อนปลูกสำหรับพืชล้มลุกและอย่างน้อย 18 เดือน ก่อนการเก็บเกี่ยวครั้งแรกสำหรับเกษตรอินทรีย์พืชยืนต้น ซึ่งพืชอินทรีย์จะต้องรักษาความเป็นผลิตผลและผลิตภัณฑ์ที่มีเทคนิคการใช้ที่เหมาะสมกับส่วนประกอบด้วยความระมัดระวังตลอดทุกช่วงของกระบวนการในวิธีการแปรรูป เป็นต้น

ในด้านประเทศสหภาพยุโรปตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 ได้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการผลิตพืช โดยมีข้อกำหนด กล่าวคือ พืชอินทรีย์จะต้องผลิตในดินที่ดีหรือดินที่ผสมจากผลิตภัณฑ์ที่อนุญาตในการผลิตแบบอินทรีย์โดยที่เกี่ยวข้องกับดินดานและหิน การปลูกไม้ประดับและสมุนไพรในกระถางโดยจำหน่ายให้ผู้บริโภคพร้อมกับกระถางมีเทคนิคการผลิตพืชทั้งหมดที่จะต้องป้องกันหรือลดการมีส่วนร่วมในการปนเปื้อนของสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ประเทศสหภาพยุโรปยังมีมาตรฐานด้านการผลิตไวน์และอีสต์ กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มไวน์จะต้องผลิตจากวัตถุดิบอินทรีย์ มีการกำหนดความเข้มข้นบางส่วนผ่านการทำความเย็น และมีการ

กำจัดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ในส่วนของการผลิตยีสต์ที่ใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์จะต้องผลิต จะต้องใช้สารที่มาจากการผลิตโดยอินทรีย์เท่านั้น

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มีมาตรฐานระบบการผลิตและการจัดการอินทรีย์ โดยผู้ผลิตที่จะติดฉลากหรือแสดงผลภัณฑ์ทางการเกษตรว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" จะต้องมีการอธิบายวิธีปฏิบัติและขั้นตอนแนวปฏิบัติในการใช้ด้วย มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานที่ดินที่จะทำเกษตรอินทรีย์จะต้องเป็นที่ดินที่ไม่มีสารเคมีอย่างน้อย 3 ปี ก่อนทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีการกำหนดขอบเขตและพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์และ ผู้ผลิตต้องไม่ใช้ปุ๋ยหรือปุ๋ยหมักจากพืชและสัตว์ที่มีสารสังเคราะห์ มีมาตรฐานการปลูกพืชและเมล็ดพันธุ์ ซึ่งผู้ ผลิตต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่เป็นต้นกล้าแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อการเพาะปลูกเท่านั้น มีมาตรฐานการปลูกพืชหมุนเวียน ผู้ผลิตต้องดำเนินการปลูกพืชหมุนเวียนพืชเพื่อบำรุงรักษาดินและควบคุมการกัดเซาะของหน้าดินและมาตรฐานการเก็บเกี่ยวพืชป่า พืชป่าที่จะติดฉลากหรือแสดงว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ ต้องเก็บเกี่ยวจากพื้นที่ที่กำหนดซึ่งไม่มีสารต้องห้ามโดยให้ระยะเวลา 3 ปี ก่อนการเก็บเกี่ยวพืชป่า

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแม้ว่าประเทศไทยจะมีหลักการเกี่ยวกับการผลิตพืชอินทรีย์ก็ตามแต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวอาจต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้มีการกำหนดมาตรฐานด้านการผลิตพืชอินทรีย์ที่ครอบคลุมอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่ได้มีการกำหนดเพียงแค่ตัวพืชอินทรีย์อย่างเดียวเท่านั้นแต่ยังมีมาตรฐานที่ดินก่อนการทำเกษตรอินทรีย์จะต้องไม่สารเคมีอย่างน้อย 3 ปี แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันเกษตรอินทรีย์ไทยมีความก้าวหน้าทางธุรกิจเกษตรอินทรีย์จากเดิมมากทำให้เกษตรกรอาจไม่คำนึงถึงมาตรฐานที่ดิน และแม้ว่าจะมีการปลูกพืชตามหลักเกณฑ์ก็ตามแต่ปัจจัยสำคัญของการผลิตพืช คือ ดินที่ดีและไม่มีสารพิษหรือสารเจือปนแต่อย่างใด หากเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์โดยไม่คำนึงถึงมาตรฐานของดินจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่มีคุณภาพและไม่ปลอดภัยได้

ในด้านของการปลูกพืชหมุนเวียนย่อมมีความสำคัญกับหน้าดินเป็นอย่างมาก เพราะว่าการปลูกพืชหมุนเวียนจะลดการกัดเซาะหน้าดินได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้มาตรฐานเกี่ยวกับพืชป่าย่อมสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีการเก็บพืชป่ามาขายแม้ว่าพืชป่าจะมีการเจริญเติบโตทางธรรมชาติก็ตามแต่การมีมาตรฐานตามระบบเกษตรอินทรีย์เกี่ยวกับพืชป่าย่อมส่งผลดีต่อผู้บริโภค ในการที่จะรู้ว่าพืชป่านี้ไม่มีสารต้องห้ามเพียงแค่เกษตรกรดูแลตามธรรมชาติ นอกจากนี้ในประเทศสหภาพยุโรปยังให้ความสำคัญการผลิตไวน์และยีสต์อินทรีย์ที่โดยจะต้องนำผลผลิตที่มาจากอินทรีย์ให้ได้มากที่สุดมาผลิตไวน์และยีสต์เพื่อได้ไวน์ละยีสต์ที่มีคุณภาพและการปลูกไม้ประดับและสมุนไพรแบบเกษตรอินทรีย์โดยให้มีการจำหน่ายไปพร้อมกับกระถางเพื่อให้ไม้ประดับและสมุนไพรยังคงใช้ดินอินทรีย์เหมือนเดิมถึงแม้ว่าประเทศไทยอาจยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับไม้ประดับก็ตามแต่เชื่อว่าใน

อนาคตไม่ประคับประคองอินทรีย์จะได้รับความนิยมนำไป ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดมาตรฐานด้านการผลิตพืชอินทรีย์มีประสิทธิภาพจากเดิมควรนำหลักเกณฑ์ตามระเบียบRegulation (EU) 2018/848 ประเทศสหภาพยุโรป และกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 ของประเทศสหรัฐอเมริกา มาปรับใช้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้ใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย

1.1.2 ด้านปศุสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับปศุสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ กล่าวคือ ปศุสัตว์อินทรีย์ (organic livestock) ที่ผลิตจะต้องมีการใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ โดยมีหลักการของปศุสัตว์อินทรีย์ต้องอยู่บนพื้นฐานการจัดการให้มีความสัมพันธ์ที่ดีเกื้อกูลกันระหว่างผืนดิน พืช สัตว์ และให้ความสำคัญกับความต้องการทางสรีระของร่างกายและพฤติกรรมของสัตว์ จัดให้มีอาหารสัตว์อินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ และต้องรักษาระบบนิเวศท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการป้องกันโรคหลีกเลี่ยงการใช้ยาเคมีดูแลสวัสดิภาพของสัตว์ และการลดความเครียดหากมีสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงตามมาตรฐานนั้นในพื้นที่เดียวกัน ผู้ผลิตต้องจัดการแยกกระบวนการผลิตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนหรือปะปนที่ทำให้สูญเสียความเป็นของอินทรีย์ ในส่วนของสัตว์มีระบบการจัดการเลี้ยงกึ่งทะเลแบบอินทรีย์ที่มีการจัดการผลิตแบบองค์รวมและมีหลักการจับกึ่งทะเล นอกจากนี้ยังมีระบบการจัดการปลาผลิตอินทรีย์ที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปอีกด้วย

ในด้านประเทศสหภาพยุโรปตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 ได้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านปศุสัตว์ กล่าวคือ ผู้ประกอบการปศุสัตว์จะต้องปฏิบัติตามกฎการผลิตโดยมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บผลผลิตจากสัตว์ เช่น สัตว์ประเภทเนื้อ 12 เดือน สัตว์ประเภทเลี้ยงลูกด้วยนม 6 เดือน ประเภทสัตว์ปีก 6 สัปดาห์ เป็นต้น นอกจากนี้กำหนดของปศุสัตว์อินทรีย์ที่เกิดหรือฟักไข่จะต้องเติบโตแบบการผลิตอินทรีย์ สามารถสืบพันธุ์โดยใช้วิธีธรรมชาติและอนุญาตให้ผสมเทียมได้ ในการเลือกสายพันธุ์จะต้องพิจารณาให้มีความสำคัญกับสายพันธุ์ที่มีความหลากหลายทางพันธุกรรมและความสามารถของสัตว์ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ความมีชีวิตชีวา มีอายุยืน และต้านทานต่อโรคหรือปัญหาสุขภาพของสัตว์อินทรีย์ ในส่วนของสัตว์น้ำต้องอยู่ในสถานที่ที่ไม่มีสารปนเปื้อนของสารเคมีและต้องมีการประเมินสภาพแวดล้อมตลอดเวลา

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มีมาตรฐานเกี่ยวกับปศุสัตว์โดยที่พ่อแม่พันธุ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์จะไม่สามารถจำหน่ายและติดฉลากได้ และอาหารสัตว์ผู้ผลิตต้องจัดหาอาหารสัตว์ที่มีระบบการจัดการแบบ

เกษตรอินทรีย์และห้ามใช้ยาเร่งฮอร์โมนเพื่อการเจริญเติบโต ต้องมีการจัดหาคุณค่าทางโภชนาการ ได้แก่ วิตามิน แร่ธาตุ ให้เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสัตว์ มีการให้สัตว์ออกกำลังกายตามความเหมาะสม และฉีดวัคซีนป้องกัน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว แม้ว่าประเทศไทยจะหลักเกณฑ์ในด้านปศุสัตว์ และสัตว์น้ำแต่ส่วนมากเป็นการออกกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้แก่สัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อให้ถูกเลี้ยงตามธรรมชาติมากที่สุด กล่าวคือ ระบบนิเวศจะต้องไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีหรือสารอื่นใดมีการควบคุมการเจริญเติบโตของสัตว์ตามวิถีทางธรรมชาติ ควบคุมอาหารสัตว์แบบอินทรีย์ ให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของสัตว์แต่ยังขาดในเรื่องของพันธุกรรมสัตว์ที่จะเป็นเกษตรอินทรีย์ อย่างประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการควบคุมพ่อพันธุ์แม่พันธุ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์จะไม่สามารถติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้และมีข้อห้ามในการใช้ยาเร่งฮอร์โมนเพื่อการเจริญเติบโตของสัตว์ซึ่งเป็นการควบคุมความเป็นเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ยอมทำให้ผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์ของสัตว์และสัตว์น้ำอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ แต่หากมองในอีกมุมหนึ่งของประเทศสหภาพยุโรปไม่ได้เน้นในเรื่องของการควบคุมพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มากเท่าไร แต่ให้เลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสมที่สุดในการจะเป็นสัตว์อินทรีย์และเน้นช่วงระยะเวลาในการเก็บผลผลิตจากสัตว์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและปลอดภัย รวมทั้งมีการประเมินสภาพแวดล้อมอยู่ตลอดเวลาอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคสัตว์และสัตว์น้ำอย่างมีคุณภาพมีความปลอดภัยสูงเห็นควรนำหลักเกณฑ์นำหลักเกณฑ์ตามระเบียบRegulation (EU) 2018/848 ประเทศสหภาพยุโรป และกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 ของประเทศสหรัฐอเมริกาการด้านการผลิตสัตว์และสัตว์น้ำมาปรับใช้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้ใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 ปัญหาหลักเกณฑ์ข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมี

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยพบว่า หลักเกณฑ์ในการห้ามดัดแปลงทางพันธุกรรม(GMOs) และการใช้สารเคมีนั้นไม่ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจน แม้จะมีการกำหนดข้อห้ามในการใช้สารเคมีไว้ตามประเภทมาตรฐานสินค้าหรือมีการกำหนดโดยรวมในการห้ามใช้การดัดแปลงทางพันธุกรรมและการห้ามใช้สารเคมีแต่การที่กำหนดโดยรวมอาจทำให้ผู้บริโภคไม่เห็นถึงความแตกต่างว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ชนิดนี้มีการดัดแปลงทางพันธุกรรมหรือมีหลักเกณฑ์อะไรที่ผู้บริโภคจะสามารถทราบได้ว่ามีมีการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีจริงหรือไม่

ในด้านประเทศสหภาพยุโรปตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 มีข้อกำหนดการห้ามใช้ Genetically Modified Organisms (GMOs) ในการทำเกษตรอินทรีย์ กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์ที่มีผลผลิตมาจากการดัดแปลงทางพันธุกรรม GMOs จะต้องไม่ใช้ในการผลิตอาหารหรืออาหารสัตว์หรือเป็นอาหารแปรรูปของอินทรีย์แต่อย่างใด และผู้ประกอบการต้องทราบดีว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวที่จะนำมาใช้ร่วมกับเกษตรอินทรีย์ต้องไม่มีการดัดแปลงทางพันธุกรรม GMOs ในการผลิตอาหารและอาหารสัตว์รวมทั้งต้องทราบดีว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีติดฉลากหรือมีเอกสารตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับข้อมูลอื่น ๆ ที่ระบุว่า การติดฉลากของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นไปตามกฎหมาย และผู้ประกอบการที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์ที่ซื้อจากบุคคลที่สามจะต้องให้ผู้ขายยืนยันว่าผลิตภัณฑ์เหล่านั้นไม่ได้ผลิตจากการดัดแปลงทางพันธุกรรม GMOs ด้วย

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มีหลักเกณฑ์ของมาตรฐานที่ดินเกี่ยวกับการห้ามใช้สารเคมีอย่างน้อย 3 ปีก่อนการทำเกษตรอินทรีย์ และยังมีการกำหนดให้มีการทดสอบสารตกค้างหรือสารเคมีเป็นระยะเพื่อตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มีสารกำจัดศัตรูพืชหรือสารตกค้าง สารเคมี สารพิษหรือไม่ และต้องมีตัวแทนรับรองจัดให้มีขั้นตอนการบังคับใช้มาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอตามที่เลขานุการกำหนดว่าจำเป็นและสอดคล้องกับกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแม้ว่าประเทศไทยจะมีหลักเกณฑ์ข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีแต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังมีการกำหนดโดยรวมและยังไม่ชัดเจนซึ่งทำให้ผู้บริโภคไม่อาจทราบได้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพมีการดัดแปลงทางพันธุกรรมหรือการใช้สารเคมีหรือไม่ หรือเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการอาจไม่ระวังในเรื่องของการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคได้ ซึ่งแตกต่างกับประเทศสหภาพยุโรปที่มีหลักการใช้ดัดแปลงทางพันธุกรรม GMOs จะต้องไม่ใช้ในการผลิตอาหารหรืออาหารสัตว์หรือเป็นอาหารแปรรูปของอินทรีย์แต่อย่างใด และประเทศสหรัฐอเมริกามีมาตรฐานที่ดินเกี่ยวกับการห้ามใช้สารเคมีอย่างน้อย 3 ปีก่อนการทำเกษตรอินทรีย์รวมถึงการทดสอบสารตกค้างหรือสารเคมีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหลักเกณฑ์ของทั้งสองประเทศได้ออกมาเป็นกฎหมายเพื่อให้ผู้บริโภค เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการได้สิทธิในการรับรู้ถึงข้อมูลการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีก่อนการผลิตพืชและสัตว์อินทรีย์เพื่อให้ได้ค่าความเป็นผลิตผลและผลิตภัณฑ์อินทรีย์มากที่สุดและผู้บริโภคย่อมได้ความปลอดภัยจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นหลักเกณฑ์ข้อห้ามการดัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมีจึงต้องมีการออกหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจต่อตัวผู้บริโภคเอง

2. ปัญหาการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

2.1 ปัญหาการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และมีหลากหลายหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแต่หน่วยงานดังกล่าวบางหน่วยงานกลับไม่มีระบบวิธีการที่จะทำให้เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ทราบถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับรองมาตรฐานที่แน่ชัด อย่างเช่น การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ(มอน.) การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์(มก.พช.) การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์(มก.สร) หรือแม้แต่การรับรองมาตรฐาน organic thailand ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ก็ตาม โดยมาตรฐานดังกล่าวมีการออกเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่กลับไม่มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองมาตรฐานที่เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ที่ควรจะได้รับทราบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขก่อนดำเนินการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมาตรฐานดังกล่าวอาจมีการรับรองด้วยตัวบุคคลหรือสมาชิกที่อยู่ในเครือข่าย เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน การรับรองเช่นนี้อาจทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มยอมรับในตัวสินค้าเกษตรอินทรีย์แต่ในทางกลับกันผู้บริโภคบางกลุ่มนั้นอาจไม่ทราบว่าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ตนได้ซื้อไปนั้น มีการกำหนดมาตรฐานแบบใดถึงสามารถรับรองมาตรฐานและติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้ ซึ่งหากผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานและติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยไม่มีความปลอดภัยย่อมเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ ซึ่งแตกต่างกับประเทศสหภาพยุโรปที่มีการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 โดยผู้ที่ต้องการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องแจ้งความประสงค์ไปยังหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐออกไปรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือหน่วยงานควบคุมจะต้องให้ใบรับรองแก่ผู้ประกอบการหรือกลุ่มงานที่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะเกษตรกร โดยจะต้องออกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีการอนุญาตให้ระบุตัวตนของผู้ประกอบการเป็นอย่างน้อยรวมถึงรายชื่อสมาชิก ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ครอบคลุมและระยะเวลาที่ใช้ได้ โดยรับรองว่ามาตรฐานนี้เป็นไปตามกฎระเบียบดังกล่าว และผู้ประกอบการจะไม่มีสิทธิได้รับใบรับรองจากหน่วยงานภาครัฐมากกว่าหนึ่งแห่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศสมาชิกเดียวกันและสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการจะไม่มีสิทธิได้รับใบรับรองส่วนบุคคลสำหรับ

มาตรฐานใด ๆ ที่อยู่ภายใต้การรับรองของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบใบรับรองของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตด้วย

ในส่วนของส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มีการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ด้วยระบบโปรแกรมการรับรองอินทรีย์ที่มีชื่อว่า National Organic Program (NOP) อยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติ Organic Foods production Act of 1990 โดย NOP จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการเสนอแผนการทำโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ เพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อจำหน่ายต่อไป โดยมีข้อกำหนดว่า ต้องยื่นคำขอรับรองต่อหน่วยงานซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการต้องมีความเชี่ยวชาญที่เพียงพอในการทำเกษตรอินทรีย์ และยังมีข้อกำหนดของตัวแทนในการรับรองมาตรฐานตามโปรแกรมการรับรอง NOP โดยตัวแทนใด ๆ จะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดและเงื่อนไขตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 รวมทั้งรักษาความลับของลูกค้าและห้ามเปิดเผยต่อบุคคลที่สามแต่อย่างใด

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว แม้ว่าประเทศไทยจะมีการรับรองมาตรฐานด้วยหน่วยงานที่หลากหลายทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนแต่การรับรองมาตรฐานนั้นเป็นการรับรองด้วยตัวบุคคลสมาชิกเครือข่ายหรือเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนซึ่งไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด ดังนั้นเพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคในการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีคุณภาพและมีความปลอดภัย เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ควรมีใบรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐเพียงแห่งเดียวโดยการรับรองมาตรฐานควรทำด้วยระบบโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์หรือแผนปฏิบัติการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อย่างเช่นของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ถูกต้องซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในการที่จะเลือกสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปใช้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบควรได้รับสิทธิในการรับรองมาตรฐานเพียงครั้งเดียวเหมือนประเทศสหภาพยุโรปเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและการที่ผู้บริโภค ถูกหลอกลวงได้

2.2 ปัญหาการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยพบว่า เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ใช้ ตราว่า “Organic Thailand” ซึ่งเป็นตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติส่วนข้อกำหนดการติดฉลากเกษตรอินทรีย์ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลผลิตภัณฑ์เกษตร

อินทรีย์ ได้กำหนดแนวปฏิบัติการแสดงฉลาก ซึ่งข้อความที่แสดงรายละเอียดจะต้องเห็นชัดเจน ไม่เป็นเท็จ หรือหลอกหลวง เช่น ชื่อผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบที่สำคัญ ปริมาตรสุทธิหรือน้ำหนักสุทธิ ประเทศผู้ผลิต วัน เดือน และ/หรือ ปีที่ผลิต ที่หมดยุและคำแนะนำในการเก็บรักษา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานภาครัฐอื่นๆหรือหน่วยงานเอกชนที่ให้การรับรองการติดฉลากเกษตรอินทรีย์โดยการรับรองดังกล่าวมีหลากหลายหน่วยงาน กล่าวคือ เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สามารถรับรองมาตรฐานในการติดฉลากเกษตรอินทรีย์ได้หลากหลายแห่งซึ่งการที่ฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีหลากหลายย่อมเป็นผลต่อผู้บริโภคในการที่จะไม่ทราบว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่หลากหลายมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเหมือนหรือต่างกันเพียงใด ก่อนดำเนินการติดฉลากและจำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อไปและยังทำให้ผู้บริโภคมีความสับสนในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์โดยประเทศไทยมีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ 70 ถึง 90 เปอร์เซ็นต์แต่การกำหนดค่านี้ก็ไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป ตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 มีหลักการการแสดงฉลากบนผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์โดยการติดฉลากว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ตามมาตรา 30 ตามกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 จะมีการอธิบายส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตมีการแนะนำให้ผู้ซื้อทราบว่าผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมที่ได้รับการผลิตตามข้อระเบียบนี้ สำหรับอาหารแปรรูปตามระเบียบกำหนดว่า จะต้องเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 95 เปอร์เซ็นต์ของส่วนผสมทางการเกษตรของผลิตภัณฑ์โดยน้ำหนักเป็นสารอินทรีย์ และเครื่องหมายรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic production logo) ของสหภาพยุโรปจะต้องระบุสถานที่การเพาะปลูกทางการเกษตรให้ปรากฏในช่องภาพเดียวกันกับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์และให้ใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อไปนี้ แบบฟอร์มตามความเหมาะสม ได้แก่

“EU Agriculture” ได้รับการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรป

“non-EU Agriculture” ได้รับการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ในประเทศที่สาม

“EU/non-EU Agriculture” ได้รับการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปและประเทศที่สาม

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักการเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) หรือแผนปฏิบัติการรับรองมาตรฐาน ภายใต้กฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 โดยผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลากคำว่า "organic" ต้องดำเนินการตามข้อบังคับของ NOP และห้ามใช้คำว่า "organic" ในชื่อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมไม่ใช่อินทรีย์ โดยการแสดงฉลากอินทรีย์จะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. แสดงผลิตภัณฑ์ว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" (ตามน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ)

2. แสดงผลิตภัณฑ์ว่าเป็น "ออร์แกนิก" (น้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ไม่น้อยกว่า 95 เปอร์เซ็นต์

3. แสดงผลิตภัณฑ์ว่า "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" (ตามน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ส่วนผสมที่ผลิตโดยอินทรีย์อย่างน้อย 70 เปอร์เซ็นต์

4. ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากพืชอินทรีย์น้อยกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ)

5. อาหารสัตว์ ที่จะติดฉลากแสดงว่าเป็น "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ)

6. ผลิตภัณฑ์บรรจุหีบห่อที่ระบุว่า "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" การแสดงข้อมูลบนฉลากแสดงผล บนฉลากหรือเป็นข้อมูลทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์โดยเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์หรือตราประทับของ USDA บนผลิตภัณฑ์แบบอินทรีย์ โดยเครื่องหมายดังกล่าวห้ามแสดงโดดเด่นมากกว่าตราประทับของ USDA ผลิตภัณฑ์บรรจุหลายส่วนผสมที่มีส่วนผสมจากพืชอินทรีย์น้อยกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ต้องไม่แสดงเครื่องหมายการรับรองหรือตราประทับของ USDA และการติดฉลากภาชนะบรรจุสำหรับการขนส่งหรือการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่แปรรูปและไม่แปรรูปโดยระบุว่า "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" "ออร์แกนิก" หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" โดยต้องระบุชื่อและข้อมูลติดต่อของผู้ดูแลผลิตภัณฑ์ มีการระบุผลิตภัณฑ์ว่าเป็นอินทรีย์มีตราประทับของ USDA สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศอาจมีการติดฉลากตามข้อกำหนดการติดฉลากภาชนะขนส่งของต่างประเทศปลายทางและการระบุไว้อย่างชัดเจนว่า "สำหรับการส่งออกเท่านั้น"

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นแม้ว่าประเทศไทยจะมีหลากหลายหน่วยงานที่ให้การติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก็ตามแต่การกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ควรระบุอย่างชัดเจนอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 และโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) หรือแผนปฏิบัติการรับรองมาตรฐานที่มีองค์ประกอบในการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายตั้งแต่ 70 – 100 เปอร์เซ็นต์ โดยค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ต้องขึ้นประเภทสินค้าด้วยหรือประเทศสหภาพยุโรปที่มีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 95 เปอร์เซ็นต์พร้อมกับการระบุสถานที่ในการเพาะปลูกโดยหลักเกณฑ์ของทั้งสองประเทศเป็นหลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมในการติดฉลากก่อน

ดำเนินการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคซึ่งหากประเทศไทยมีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ที่ โดยระบุว่าสินค้าประเภทใดควรมีค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์เท่าไร ย่อมตอบโจทย์ต่อผู้บริโภคใน การที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และผู้บริโภคสามารถยอมรับได้ว่าค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์นั้น เหมาะสมแก่ผู้บริโภคเพียงใดรวมถึงยอมรับในความปลอดภัยของสินค้าด้วย เนื่องจากผู้บริโภคมีสติ เสรีภาพในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และการที่ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ตน เลือกซื้อนั้นมีค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์แบบใดที่เหมาะสมกับตนย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้ แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

3. ปัญหาหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้า เกษตรอินทรีย์

ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 หน่วยงานที่กำกับดูแลคือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมี หน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์โดยได้มีการกำหนดมาตรฐานมีผ่านประกาศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และมีการจัดทำบันทึก ข้อตกลงความร่วมมือ หรือ MOU มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน องค์การตลาดเพื่อ เกษตรกร โดยหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการรับรองระบบการผลิตหรือการรับรอง สินค้าเกษตรและอาหาร ระบบการผลิตหรือสินค้าที่ผ่านการตรวจสอบให้การรับรองแล้ว จะเป็นไป ตามมาตรฐานต่างๆ ที่ใช้ในการรับรอง แม้ว่า สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) รวมถึงหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลาก สินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น องค์การมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) สำนักงานมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) หรือการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร) เป็นต้น ที่เป็นหน่วยงานกำหนดมาตรฐานและมีเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ก็ตามแต่ก็ยังมี หน่วยงานภาคเอกชนที่เข้ามากำกับดูแลเรื่องการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วย คือ สำนักงาน มาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand : ACT) ที่ทำหน้าที่รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วย

ในด้านหน่วยงานที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศสหภาพยุโรป คือ หน่วยงาน IFOAM Organics IFOAM Organics Europe เป็นหน่วยงานที่ให้ที่ดูแลความเคลื่อนไหว ของการทำเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนด้านอาหารอินทรีย์และการทำฟาร์มแบบเกษตรอินทรีย์ในระดับ

สหภาพยุโรป และเป็นตัวแทนของเกษตรกรอินทรีย์ในการกำหนดนโยบายสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของอาหารและการเกษตรอินทรีย์ซึ่งต้องดำเนินการกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 ที่คณะกรรมการกำหนดไว้ ประกอบด้วย คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปจะปรับปรุงกฎระเบียบที่ใช้บังคับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้บริโภคเนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลายและมีรูปแบบที่แปลกใหม่เพื่อให้ผู้บริโภคมีความสนใจในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ดังนั้นการที่มีหน่วยงานกำกับดูแลเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันย่อมสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่มีมาตรฐานไม่มีคุณภาพได้เป็นอย่างดีระบบและครอบคลุม

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 มีบทบัญญัติของคณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติโดยคณะกรรมการประกอบด้วยเจ้าของหรือผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ เป็นบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหรือดำเนินการสถานประกอบการค้าปลีกที่มีการค้าผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่สำคัญ เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากร เป็นบุคคลที่แสดงถึงผลประโยชน์สาธารณะหรือกลุ่มผลประโยชน์ของผู้บริโภค เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาพิษวิทยานิวเคลียทวิทยาหรือชีวเคมี และพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้มีโปรแกรมเกี่ยวกับการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐ National Organic Program (NOP) ของ USDA อีกด้วย ซึ่งการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายนี้ย่อมส่งผลดีต่อผู้บริโภคในการที่จะมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับด้านเกษตรอินทรีย์เป็นการเฉพาะและมีผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรอินทรีย์ที่ประกอบธุรกิจเองซึ่งสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการปรับแก้ไขกฎหมายต่อไป

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ประเทศไทยมีหน่วยงานที่กำกับดูแลสินค้าเกษตรอินทรีย์หลากหลายหน่วยงานมากเกินไปทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งบางหน่วยงานของภาครัฐมีการรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้แต่พบว่าบางหน่วยงานไม่มีการกำหนดมาตรฐานแต่อย่างใด แต่สามารถติดฉลากและวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ เนื่องจาก การควบคุมระบบการรักษามาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ดำเนินการรับรองจากสมาชิกด้วยกัน ซึ่งสร้างความสับสนของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการในการที่จะขอรับรองมาตรฐานและขอติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคต่อไป ดังนั้น เพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีมาตรฐานที่ดีและเหมาะสมแก่ผู้บริโภคควรมีการกำหนดหน่วยงานรัฐเพียงแค่งานเดียวกันคือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานเดียวที่ดูแลระบบการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

จากประเด็นปัญหาข้างต้น ความสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจทางการเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยเป็นที่ต้องการทางการตลาดในประเทศไทยและตลาดต่างประเทศ โดยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญเนื่องจากผู้บริโภคควรได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน มีความปลอดภัย แต่การกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องที่มีขั้นตอนและรายละเอียดเป็นอย่างมาก ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยควรมีหลักการหรือแนวทางจากหลักกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้เพื่อให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ จึงควรกำหนดการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยเป็นระเบียบที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีมาตรฐานที่ดีต่อไป

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งเกษตรกรรมโดยในอดีตมีการทำเกษตรในรูปแบบที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาพื้นบ้านโดยต่อมามีแนวความคิดในการทำเกษตรอินทรีย์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ออร์แกนิก (Organic) โดยเกษตรอินทรีย์มีระบบการทำเกษตรแตกต่างจากระบบการทำเกษตรแบบทั่วไป เช่น เกษตรอินทรีย์จะต้องไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำเกษตร ไม่ใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช และมีระบบที่ต้องควบคุมความสมบูรณ์ของดิน น้ำ และอากาศ และพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์ได้นั้น จะต้องไม่มีสารเคมีจากการทำเกษตรแบบทั่วไป ไม่น้อยกว่า 3 ปี และต้องห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือแหล่งมลพิษที่จะส่งผลต่อเกษตรอินทรีย์ได้ ดังนั้น ข้อกำหนดของการทำเกษตรแบบอินทรีย์จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความละเอียดความชำนาญ ในการที่สร้างข้อกำหนดเพื่อให้การทำเกษตรอินทรีย์มีระบบการเกษตรที่ดีและมีผลผลิตซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ทั้งแปรรูปและไม่แปรรูปที่ดีตามไปด้วย การสร้างข้อกำหนดนี้ก็เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีคุณภาพ มีความปลอดภัย แต่การที่จะสร้างสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้หนึ่งชิ้นย่อมมีข้อกำหนดมากมาย ซึ่งต่อมาได้มีการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และการแสดงฉลากเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือแนวปฏิบัติต่างๆ ที่กำหนดโดยหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ซึ่งการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐมีหน่วยงานที่กำกับดูแลมาตรฐาน คือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลในเรื่องของมาตรฐานเฉพาะสินค้าเกษตรโดยทั่วไป และได้มีออกประกาศกระทรวง คือ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิตแปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยประกาศนี้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และประกาศดังกล่าวเป็นเพียงแนวปฏิบัติของการกำกับดูแลมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เท่านั้น ซึ่งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติได้มีการกำหนดเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานเพื่อที่ใช้ติดสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเรียกว่า ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและ

อาหารแห่งชาติ โดย มกอช. ได้ประกาศใช้ตรามาตรฐานว่า Organic Thailand และได้มีการประกาศใช้ในปี 2555 ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานของประเทศไทยและเป็นการใช้ภายในประเทศไทย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐไม่ได้มีตรามาตรฐานเพียงแค่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ยังมีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขององค์การมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (The Northern Organic Standarda Organization) ที่ถูกจัดขึ้นจากความร่วมมือของเกษตรกร ผู้บริโภค นักวิชาการจากภาครัฐ องค์กรเอกชน โดยเป็นองค์กรรับรองผลิตผลจากการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคว่าผลิตผลที่ได้การรับรองมาตรฐานนี้ปลอดภัยจากสารพิษ และยังรักษาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้หน่วยงานภาคเอกชนก็มีบทบาทในการที่รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand - ACT) ที่มีระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับขึ้นในการตรวจรับรองผลิตผลเกษตรอินทรีย์บางประเภทที่เพิ่งเริ่มมีการพัฒนาในประเทศและภูมิภาคเอเชียที่มีความเหมาะสมกับผู้ประกอบการและสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ถูกรับรองมาตรฐานแล้ว การติดฉลากในผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน การที่ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ทั้งแปรรูปและไม่แปรรูปจะได้รับการติดฉลากนั้น ความเป็นเกษตรอินทรีย์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์มีผลต่อการที่ผู้บริโภคจะรับซื้อสินค้าหรือไม่หากมีค่าที่มากกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ย่อมเป็นแรงจูงใจที่ผู้บริโภคต้องการแต่หากมีสารตัวอื่นเข้าผสมในผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์นั้น ความเป็นอินทรีย์ก็จะลดน้อยลงซึ่งก็เป็นผลให้คุณภาพอินทรีย์ลดลงไปด้วยการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นจึงมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ข้อมูลของผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ ว่า มีความเป็นอินทรีย์เท่าไร มีสารอย่างอื่นที่ผสมอยู่หรือไม่ เพื่อที่ควบคุมเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบไม่ให้เอาเปรียบหรือหลอกลวงผู้บริโภคได้

จากการที่มีหลักการตามแนวปฏิบัติประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยประกาศนี้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ที่ให้อำนาจในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร และเกษตรอินทรีย์ก็อยู่ภายใต้การกำหนดมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ หรือ มกอช. เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตรและมีวัตถุประสงค์ในการที่แสดงเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือลักษณะอื่นใดของสินค้าเกษตร แต่เกษตรอินทรีย์ไม่ได้ใช้เครื่องหมายดังกล่าว เนื่องจาก มกอช. ได้มีการประกาศเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานอีกรูปแบบหนึ่ง โดยใช้ประกาศใช้ตรามาตรฐานว่า Organic Thailand และพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจะเป็นผู้กำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรโดยมีคณะกรรมการวิชาการตามมาตรา 15 เป็นผู้จัดทำร่างมาตรฐานสินค้าเกษตรแต่ละชนิดหรือ

แต่ละประเภทให้ออกมาในรูปแบบกฎกระทรวงและผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร การที่จะกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรนั้นจะต้องเป็นสินค้าที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ซึ่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นสินค้าที่ตลาดมีความต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในทุกๆปี ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยหรือต่างประเทศก็ตาม ส่งผลให้มีเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นจากการทำธุรกิจสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามไปด้วย จนเรียกกันว่า ธุรกิจสีเขียว ซึ่งการเติบโตทางการตลาดของธุรกิจสีเขียวทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์และมีการต่อยอดทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ดังนั้น การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์จึงมีความสำคัญต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้บริโภคย่อมได้รับสิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลสำคัญของสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนการเลือกซื้อหรือเลือกใช้และย่อมได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย

การทำเกษตรอินทรีย์ไม่ได้มีเพียงในประเทศไทยเท่านั้น ในต่างประเทศก็ให้ความสำคัญในการทำเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาที่มีการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบของกฎหมาย โดยประเทศสหภาพยุโรปได้ออกกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 โดยกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 กำหนดเพื่อส่งเสริมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้สูงขึ้น ซึ่งมีโครงสร้างที่ชัดเจนในการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผู้ผลิตต้องปฏิบัติตามระเบียบโดยมีคณะกรรมการตามระเบียบกำกับดูแลตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เกิดความน่าเชื่อถือและเกิดความเป็นธรรมรวมทั้งการเจริญเติบโตทางการตลาดโดยกฎระเบียบ Regulation (EU) 2018/848 มีหลักการการกำหนดมาตรฐานด้วยการห้ามใช้ GMOs ในการทำการเกษตรอินทรีย์ มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเฉพาะบางประเภท ได้แก่ พืช, ปศุสัตว์และสัตว์น้ำ รวมถึงมาตรฐานการผลิตอาหารแปรรูป การผลิตไวน์และผลิตภัณฑ์ และการรวบรวมบรรจุภัณฑ์การขนส่งและการจัดเก็บ และการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีการจัดประเภท ได้แก่ พืชและพืชและผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ผ่านกระบวนการรวมทั้งเมล็ดพืชและวัสดุสืบพันธุ์พืช ปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่ยังไม่แปรรูป สินค้าเกษตรแปรรูปรวมถึงผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำเพื่อใช้เป็นอาหาร อาหารสัตว์ และไวน์ โดยการรับรองมาตรฐานสามารถแจ้งไปยังหน่วยงานของรัฐเพื่อขอออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ส่วนการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปจะต้องเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 95 เปอร์เซ็นต์ ของส่วนผสมทางการเกษตรของผลิตภัณฑ์โดยน้ำหนักเป็นสารอินทรีย์และมีการระบุหมายเลขของ

หน่วยงานควบคุมและระบุสถานที่การเพาะปลูก ได้แก่ “EU Agriculture” “non-EU Agriculture” “EU/non-EU Agriculture” เป็นต้น และมีข้อกำหนดการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์จากประเทศที่สามด้วย สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกามีการออกกฎหมาย Organic Foods production Act of 1990 ที่กำหนดมาตรฐานแห่งชาติเพื่อควบคุมการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์บางชนิดให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพืชอินทรีย์เป็นไปตามมาตรฐานและอำนวยความสะดวกในการค้าระหว่างรัฐ โดยพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้มีโปรแกรมหรือแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐ National Organic Program (NOP) ของ USDA เพื่อกำหนดมาตรฐานสำหรับการผลิตการจัดการและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ด้วย โดยมีการกำหนดมาตรฐานด้วยมาตรฐานระบบการผลิตและการจัดการอินทรีย์ มาตรฐานที่ดินสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานการปลูกพืชและเมล็ดพันธุ์ มาตรฐานการปลูกพืชหมุนเวียน มาตรฐานจัดการศัตรูพืชวัชพืชและโรค มาตรฐานการเก็บเกี่ยวพืชป่า และมาตรฐานการกำหนด ปศุสัตว์ ส่วนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์หรือการรับรองเกษตรอินทรีย์จะต้องผ่านการรับรองจากโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์ National Organic Program (NOP) เพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ซึ่งการติดฉลากจะต้องมีข้อกำหนดการแสดงฉลากอินทรีย์โดยผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลากได้นั้นจะต้องมีความเป็นเกษตรอินทรีย์หรือ "ออร์แกนิก 100 เปอร์เซ็นต์" หรือ "ออร์แกนิก" ไม่น้อยกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ หรือ "ทำด้วยออร์แกนิก (ส่วนผสมที่ระบุหรือกลุ่มอาหาร)" อย่างน้อย 70 เปอร์เซ็นต์ และรวมถึงสามารถรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์จากประเทศที่สามได้ด้วย

จากการศึกษาหลักกฎหมายของประเทศไทย ประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทำให้พบประเด็นในเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และการแนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยประกาศดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมในเรื่องของการกำหนดมาตรฐาน การรับรองมาตรฐาน และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงข้อห้ามต่างๆ ในผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ซึ่งการที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนและครอบคลุมอาจทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์หรืออาจได้รับความเสียหายจากการตกค้างของสารพิษในสินค้าเกษตรอินทรีย์รวมถึงคุณภาพสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานด้วย

ดังนั้น เห็นควรมีการปรับปรุง แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

ด้วยการกำหนดเป็นระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยอาศัยฐานอำนาจตามความใน มาตรา 7 ออกระเบียบที่มีชื่อว่า “ระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ.” โดยนำหลักเกณฑ์ของประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกามาใช้ได้แก่ หลักเกณฑ์การกำหนดประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีหลักเกณฑ์ด้านการผลิตพืชอินทรีย์ ด้านปศุสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ และหลักเกณฑ์ข้อห้ามการตัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมี เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคได้ใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจต่อตัวผู้บริโภค

2) ปัญหาการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยปัญหาการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และมีหลากหลายหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแต่หน่วยงานดังกล่าวบางหน่วยงานกลับไม่มีระบบวิธีการที่จะให้ เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ทราบถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับรองมาตรฐานที่แน่ชัด อย่างเช่น การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ(มอณ.) การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร) หรือแม้แต่การรับรองมาตรฐาน organic thailand ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยมาตรฐานดังกล่าวมีการออกเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่กลับไม่มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองมาตรฐานที่เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ที่ควรจะได้รับทราบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขก่อนดำเนินการทำเกษตรอินทรีย์โดยมาตรฐานดังกล่าว อาจมีการรับรองด้วยตัวบุคคลหรือสมาชิกที่อยู่ในเครือข่าย เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน การรับรองเช่นนี้อาจทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มยอมรับในตัวสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหากผู้บริโภคได้รับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานและติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยไม่มีความปลอดภัยย่อมเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้

ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคในการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีคุณภาพและมีความปลอดภัย เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ควรมีใบรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐเพียงแห่งเดียวโดยการรับรอง มาตรฐานควรทำด้วยระบบโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์หรือแผนปฏิบัติการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อย่างเช่นของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อควบคุมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ถูกต้องซึ่งจะสร้างความ

เชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในการที่จะเลือกสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปใช้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของ เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการได้รับสิทธิในการรับรองมาตรฐานเพียงครั้งเดียวเหมือนประเทศสหภาพยุโรปเพื่อป้องกันความซับซ้อนและการที่ผู้บริโภค ถูกหลอกหลวงได้

ในด้านปัญหาการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์การกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ โดยประเทศไทยมีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ 70 ถึง 90 เปอร์เซ็นต์แต่การกำหนดค่านั้นก็ยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งหากประเทศไทยมีการกำหนดค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์ที่โดยระบุว่าสินค้าประเภทใดควรมีค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์เท่าไร ย่อมตอบโจทย์ต่อผู้บริโภคในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และผู้บริโภคสามารถยอมรับได้ว่าค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์นั้นเหมาะสมแก่ผู้บริโภคเพียงใดรวมถึงยอมรับในความปลอดภัยของสินค้าด้วย เนื่องจากผู้บริโภคมีสิทธิเสรีภาพในการที่จะเลือกใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์และการที่ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ตนเลือกซื้อนั้นมีค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์แบบใดที่เหมาะสมกับตนย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

3) ปัญหาหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ประเทศไทยมีหน่วยงานที่กำกับดูแลสินค้าเกษตรอินทรีย์หลากหลายหน่วยงาน มากเกินไปทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งบางหน่วยงานของภาครัฐมีการรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้แต่พบว่าบางหน่วยงานไม่มีการกำหนดมาตรฐานแต่อย่างใด แต่สามารถติดฉลากและวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ เนื่องจากการควบคุมระบบการรักษามาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ดำเนินการรับรองจากสมาชิกด้วยกัน ซึ่งสร้างความสับสนของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการในการที่จะขอรับรองมาตรฐานและขอติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนดำเนินการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคต่อไป

ดังนั้นเพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีมาตรฐานที่ดีและเหมาะสมแก่ผู้บริโภคควรมีการกำหนดหน่วยงานรัฐเพียงแค่หน่วยงานเดียวกันคือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานเดียวที่ดูแลระบบการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

2. ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ซึ่งได้ศึกษาแนวคิด และหลักการของกฎหมายต่างประเทศ พบว่าควรมีการนำหลักการของต่างประเทศมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 เพื่อให้การรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพเห็นควรปรับปรุงประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ด้วยการกำหนดเป็นระเบียบที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยอาศัยฐานอำนาจตามความใน มาตรา 7 ออกระเบียบที่มีชื่อว่า “ระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ.” โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1) การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านการผลิตพืชอินทรีย์ ควรมีการปรับเปลี่ยนหน้าดินและรักษาหน้าดินก่อนทำเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 3 ปี และต้องไม่มีสารปนเปื้อนรวมถึงสารเคมีแต่อย่างใด เพื่อให้ได้พืชอินทรีย์ที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2) การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้านปศุสัตว์และสัตว์น้ำ ควรมีการรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติให้มากที่สุด และควบคุมแหล่งกำเนิดฟอสฟอรัสและไนโตรเจนตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และห้ามการใช้ยาเร่งฮอร์โมนแต่อย่างใด รวมถึงระยะเวลาในการเก็บผลิตผลจากสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อให้ได้ปศุสัตว์และสัตว์น้ำอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3) หลักข้อห้ามการตัดแปลงทางพันธุกรรมและการใช้สารเคมี โดยห้ามมีการตัดแต่งทางพันธุกรรม (GMOs) เกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์แต่อย่างใด เพื่อให้คงความเป็นเกษตรอินทรีย์จากธรรมชาติให้ได้มากที่สุดรวมถึงการห้ามใช้สารเคมีในการทำเกษตรอินทรีย์ด้วย เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้ใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพมีความปลอดภัยและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจต่อตัวผู้บริโภค

2.2 ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ ไม่น้อยกว่า 70- 100 เปอร์เซ็นต์ (โดยน้ำหนักหรือปริมาตรของเหลวไม่รวมน้ำและเกลือ) ติดอยู่บนผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งต้องมีการระบุชื่อและข้อมูลติดต่อของผู้ดูแลผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลเกี่ยวกับฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

2.3 ควรมีระบบการจัดการในการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบโปรแกรมการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์หรือแผนปฏิบัติการในการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่หน่วยงานภาครัฐสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. เพื่อให้ได้ค่าของความเป็นเกษตรอินทรีย์ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ และเพื่อเป็นการควบคุมการรับรองมาตรฐานและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนจำหน่ายต่อไปด้วยความถูกต้อง ยุติธรรม พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในการซื้อสินค้าและความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคอีกด้วย

2.4 ควรมีหน่วยงานที่กำกับดูแลการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ว่าด้วยการรับรองมาตรฐานและการแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. เพียงหน่วยงานเดียวคือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและการสับสนของเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ในการที่จะขอรับรองมาตรฐานและติดแสดงฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนการจำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

สุขุม ศุภนิത്യ. (2557) *คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศันธนีย์ อุจน์จิตติ(2558). กลยุทธ์การแข่งขันพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้ประกอบการไทยในตลาดโลก. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี

ณัฐรดา พิณวงศ์. (2559). *กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้ประกอบการพ่อค้าคนกลางผักอินทรีย์ในเขตจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ภาณินี กิจพ่อค้า.(2556) *กฎหมายและสถาบันคุ้มครองผู้บริโภคในต่างประเทศ. ใน ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคชั้นสูงและกฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์*. เล่มที่ 1, หน่วยที่ 4 , พิมพ์ครั้งที่1, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 4-16

สมเกียรติ ไตรสรณปัญญา.(2555) *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเกษตรอินทรีย์และสร้างมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าวอินทรีย์*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*. 4(3), 97-106.

มรกต กำแพงเพชร และ พิทักษ์ ศิริวงศ์.(2560) *เรื่องเล่าจากผู้ประกอบการสีเขียวจุดเปลี่ยนจากผักสุ่มผัก จาก มังก็คัลเลอร์แกนิคฟาร์ม*. *วารสาร ธุรกิจปริทัศน์*, 9(1), 201-214.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561) *ตลาดออร์แกนิก ธุรกิจสร้างเงิน SME ไทย ธนาคารกสิกรไทย*.

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2558) *โครงการศึกษาและจัดทำข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาดสินค้าอินทรีย์*. ศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.

สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). *แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร*. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557) *แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9000 เล่ม 1(G)-2557 เกษตรอินทรีย์เล่ม 1: การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์*. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
(2550) มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช. 7413 – 2550 การเลี้ยงกุ้งทะเลระบบ
อินทรีย์. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558) คำอธิบาย
พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2561) คู่มือการใช้และแสดง
เครื่องหมายรับรองมาตรฐานภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3)
กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานที่ปรึกษาเกษตรกรแห่งชาติ. (2560) ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป
สถานการณ์ กฎระเบียบ แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป เรื่อง คณะรัฐมนตรียุโรป
รับรองระเบียบกฎระเบียบสินค้าเกษตรอินทรีย์ฉบับใหม่. กรุงเทพมหานคร.

Organic Farm. (2563). ออร์แกนิกคืออะไร ทำไมต้องออร์แกนิก. (28 กันยายน
2563) จาก <https://www.organicfarmthailand.com/what-is-organic/>

กรมการค้าภายใน. (2563). Organic Database System. (28 กันยายน 2563)
จาก <http://organic.dit.go.th/Content.aspx?m=43&c=6>

Thegivingtoen. (2563). ออร์แกนิก คืออะไร. (29 กันยายน 2563) จาก
<https://www.thegivingtown.com/th/blog/knowledge/what-is-organic>

THAIBICUSA. (2563) โอกาสตลาดสินค้าออร์แกนิกในสหรัฐฯ. (1 ตุลาคม 2563)
จาก <https://www.thaibicusa.com/2019/06/24/organic/>

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์.(2563) โอกาสเกษตรกรไทยลุยตลาดออร์แกนิก
อาเซียน. (29 กันยายน 2563) จาก <http://www.organic.moc.go.th/th/content>

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.(2563) เทรนด์ออร์แกนิกยังมา
แรงตลาดโลกเติบโตสูงทุกปี. (1 ตุลาคม 2563) จาก <https://ismed.or.th/SPR291162.php>

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.). (2563) ปัญหาสารเคมีตกค้างในผลิต
ออร์แกนิก ที่ตรวจรับรองโดย มกท. (1 ตุลาคม 2563) จาก <https://actorganic-cert.or.th/th>

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2563) ข้อมูลด้านการตลาดสินค้าออร์แกนิก.
(2 ตุลาคม 2563). จาก https://ditp.go.th/contents_attach/248169/248169.pdf

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.). (2563) แจ้งข่าวเอกสารใบรับรองปลอม.
(1 ตุลาคม 2563) จาก <https://actorganic-cert.or.th/th/frudulent-th1/>

กรีนเน็ต.(2563) *เตรียมบังคับใช้ฉลากเกษตรอินทรีย์*. (1 ตุลาคม 2563) จาก <https://www.greennet.or.th>

อิง ออร์แกนิก.(2563) *ความลับของ ออร์แกนิก!! ที่แบรนด์อื่นไม่ได้บอกคุณ* (1 ตุลาคม 2563). จาก <http://ingorganic.com>

ศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (The Organic Agriculture Development Center). (2563) *ความเป็นมา*. (8 ธันวาคม 2563) จาก <https://www.stou.ac.th/OADThailand/about.aspx>

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. (2007) "REGULATIONS on organic production and labelling of organic products and repealing Regulation (EEC) No 2092/91." *Official Journal of the European Union*. 189,1 (JULY).

National Agricultural Library. *Organic Production/Organic Food: Information Access Tools*. (February 27, 2021) Retrieved from : <https://www.nal.usda.gov/afsic/organic-productionorganic-food-information-access-tools#define>

EUROPRAN COMMISSION. *Organic Action Plan*. (July 20, 2021) Retrieved form : https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-action-plan_en

FEDERAL TRADE COMMISSION PROTECTING AMERICA'S CONSUMERS . Truly Organic? The FTC Says No, Alleges Retailer Mised Consumers about Its Products. (July 20, 2021) Retrieved form : <https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2019/09/truly-organic-ftc-says-no-alleges-retailer-mised-consumers-about>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวธีราพร อ่ำเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	20 กรกฎาคม 2537
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ปีการศึกษา 2560
สถานที่ทำงาน	กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
ตำแหน่ง	นักวิชาการพาณิชย์

